

Міністерство освіти і науки України

Модельна навчальна програма

**«Інтегрований курс польської та зарубіжної літератури. 5-9 класи»
для закладів загальної середньої освіти**

(укл. Лебедь Р. К.)

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»

(Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)

Пояснювальна записка

Вивчення літератури – це система навчання, яка допомагає учням у формуванні цілісного світоглядного бачення і загальнолюдських цінностей шляхом пізнання культурної спадщини свого народу, у розширенні культурно-пізнавальних зацікавленостей, у вихованні естетичних цінностей і потреб.

Література як шкільний предмет займає вагоме місце у процесі навчання у загальноосвітній школі, є одним з найбагатших духовних джерел, морально-естетичних і культурно-історичних цінностей; впливає на формування особистості учня, його світогляду, погляду на сучасне життя.

Інтегрована програма навчання польської та зарубіжної літератур для шкіл з польською мовою навчання опрацьована згідно з Державним Стандартом, який містить чотири навчальні лінії, що вказують на обов'язковий рівень вивчення літератури учнями.

Першою навчальною лінією є **емоційно-ціннісна**, яка забезпечує пізнання гуманітарного потенціалу і естетичних цінностей творів польської та зарубіжної літератур, формує світогляд учнів, почуття власної гідності, їх громадянську свідомість, привчає до конструктивного керування своїми емоціями і використання особистого потенціалу, формує компетентності й активність у демократичному суспільстві.

Другою навчальною лінією є **літературознавча**, яка збагачує горизонти пізнання художніх творів, що презентують різноманітність культур; передбачає і конкретизує список і форму творів, вивчення та використання літературних понять, застосовування їх у процесі аналізу й інтерпретації літератури. У контексті літературного процесу звернено увагу на жанрово-стилістичні особливості твору, принципи літературного перекладу.

Третьою навчальною лінією є **культурологічна**, яка передбачає усвідомлення учнями, що література є видом мистецтва, ознайомлює із літературними цінностями, висвітлює зв'язок літератури з філософією, міфологією, фольклором, звичаями і повір'ями, традиціями культур різних народів. За посередництвом привабливих історично-культурних інформацій соціально-культурного характеру, ця лінія дає змогу оцінити вагомі мистецькі явища як невід'ємну частину культури, пізнати глибше літературні твори. Розширює ерудицію учня, виховує культуру та повагу до народних та світових традицій, толерантне ставлення до представників різних культур, віросповідань, рас і походження. Підкреслює значення і вартість культурної спадщини для людини і суспільства. Привчає свідомо цінувати багатство і різноманітність світової культури.

Четвертою навчальною лінією є **компаративна**, яка забезпечує порівняння літературних творів, їх компонентів (тема, мотив, поетичні образи, художні засоби та ін.), явищ та фактів, які належать до різних літературних жанрів. Порівнює і встановлює зв'язок між творами польської та зарубіжної літератур під кутом традиційної тематики, змісту, мотивів; демонструє лексичне багатство і невичерпні стилістичні можливості літератури.

У програмі важливе місце займає вивчення польської літератури у взаємозв'язку з літературою інших народів, що дає змогу учням досконало вивчити загальнолюдський сенс буття і громадську оригінальність у літературних творах. Твори визначені програмою також опрацьовані у широкому контексті з іншими видами мистецтва – музикою, кіно, театром, скульптурою. Щоденно підростаюче покоління попадає під вплив засобів масової інформації, а отже не може бути осторонь культури. Програма спонукає задуматися над межами високої і низької, елітарної і популярної культур. Ініціює конкретні життєві проблеми, вказує на способи їх розв'язання у сучасному житті. Вказує шляхи сучасного успіху та креативності.

При підборі художніх творів враховано вікові особливості учнів, новаторство і традицію.

Основним завданням вивчення літератури є звернення уваги на розвиток особистості учнів, опанування ними загальнолюдських, духовних і мистецьких цінностей польської та зарубіжної літератур, зацікавлення і заохочення до читання, а також ознайомлення з найкращими взірцями літературного слова, вивчення учнями розвитку польської літератури в контексті світового літературного процесу від найдавніших часів до сучасності, збагачення і розширення творів для читання, виховання культурного читача, який відчуває потребу і зацікавленість читанням, здійснює внутрішній діалог з прочитаною книжкою, отримує у процесі пізнання художньої літератури естетичне задоволення, збагачує свої знання.

Структура вивчення літератури визначається логічною послідовністю складності навчального матеріалу, збагаченні літературних знань, розвитку умінь і навичок учнів.

Відповідно до вікових особливостей учнів вивчення літератури у школі поділяється на три етапи (початкова школа, основна школа, середня школа).

Вивчення літератури у 5-9 класах поділяється на два етапи:

I етап: 5-6 класи – формування мотивації до читання (згідно з проблемно-тематичними принципами);

II етап: 7-9 класи – читання на підставі конкретної системи (згідно з історично- літературними принципами, звертаючи увагу на види і жанри літератури).

Головні завдання навчання літератури в основній школі:

– формування стійкої мотивації до вивчення польської та зарубіжної літератур;

- розвиток зацікавленості учнів до читання і пізнання творів відомих польських і світових митців, виховання свідомого і активного читача, навчання загально читацької та мовної культури;

- розвиток творчих здібностей учнів, звертання уваги на культуру полеміки, навчання критичного мислення, а також самостійний аналіз і оцінка прочитаного твору;

- виявлення духовного та художнього потенціалу у творах польської та зарубіжної літератур, загальнолюдські цінності уподобань, ідеалів, сприяння у тому, щоб вони стали взірцями для учнів;

- вивчення літературних творів як мистецтва слова, розуміння їх художнього світу, неповторності індивідуального стилю автора, підкреслюючи народну оригінальність і загальнолюдське значення;

- формування в учнів умінь аналізувати та інтерпретувати вивчені твори, створювати сприятливі психологічно-педагогічні умови для самостійної відповіді учнів у процесі роботи над художнім текстом, сприяння прояву особистісного ставлення учня до прочитаного твору та до самостійної оцінки; формування креативності й активності в творчому процесі.

- активізація художньо-творчої потреби учнів, систематична реалізація роботи над розвитком їх самостійної діяльності, усної і письмової відповіді, допомога у визначенні індивідуальних здібностей учнів;

- навчання активного виявлення особистісного ставлення до опрацьованого твору, культура мовлення під час ведення діалогу, спілкування у культурному суспільстві; формування власної позиції, взаєморозуміння у процесі обговорення та розв'язування проблем у групі.

- пізнання літературних творів як мистецтва слова, розуміння їх художнього світу, неповторності індивідуального стилю автора, підкреслюючи народну оригінальність і загальнолюдське значення; підкреслення важливості знання іноземних мов як у повсякденному житті, так і для пізнання художніх творів та інших творів мистецтва.

– самоусвідомлення національної приналежності, формування зв'язків що базуються на історичній, культурній і територіальній спільноті.

Програма передбачає вирішення таких завдань:

- імплементація компетентнісного підходу;
- активізація міжпредметних зв'язків;
- доцільність та вироблення ключових компетентностей.
- Запровадження компетентнісного підходу здійснюватиметься через методику наскрізних тем, що є соціально значущими і

важливими як в освітньому процесі, так і в сучасному суспільстві:

- здоров'я і безпека;
- громадянська відповідальність;
- підприємливість і фінансова грамотність;
- сталий розвиток та екологічна грамотність.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів у мовно-літературній освітній галузі:

1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях.
2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, медіатекстах) і використання її для збагачення власного досвіду.
3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема інтерпретація літературних творів національної літератури; взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови.
4. Дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, їх аналіз.

Структура програми

Зміст програми для 5–9 класів визначається згідно з зацікавленнями учнів і загальних завдань, збагачення їх життєвого та читацького досвіду на основі вибраних творів польських та світових письменників. Ці твори включають фольклор та літературу, висвітлюють тематику добра і зла, кохання та ненависті, людської гідності, краси природи, людського життя.

У програмі сконцентровано увагу на актуальних для сучасного читача питаннях та проблемах, які дають можливість сприймати літературний твір у контексті сучасного життя. Програма скерована на формування в учнів різноманітних умінь роботи з текстом, у тому числі вміння давати позитивну характеристику героям і обґрунтовувати її, обговорювати фрагменти твору, аналізувати його компоненти за допомогою діалогу на тему певної проблеми. У цьому випадку учням дається можливість висловити свою точку зору у відповіді. Особливістю цієї програми є інтеграція програми навчання польської та зарубіжної літератур.

У 5–6 класах вона більш реалізована на тематично-хронологічній основі, звертається увага на специфічні властивості літератури. Навчальний матеріал зінтегрований на підставі головних, відповідних літературі понять, засвоєння яких становить характеристику оволодіння літературою та розвитком молоді. Так ось, згідно з розділами програми у 5 класі учні ознайомлюються з поняттями і термінами: автор, тематика і

головний герой твору, а також з дитячою і природничою літературами. Програма для 6 класу розширює і поглиблює знання учнів про літературний твір, його компоненти, що розкрито у конкретних розділах (автор, головний герой, зміст та композиція твору). Одночасно запропоновані твори у програмі скомпоновані за хронологічним принципом. Завдяки цьому учні 5-6 класів ознайомлюються з найкращими творами польської та зарубіжної літератур, з такими поняттями як: автор і його творчість, художній текст і його компоненти та інше. Програма передбачає систематичну роботу над засвоєнням і закріпленням літературних понять, збагачення знань про них, від теми до теми і від класу до класу. Наприклад, поняття авторського ставлення до героїв у творі в 5 класі засвоюється спочатку тільки практично, потім учні мають ознайомитися зі способами вираження ставлення до героїв автором. Далі це поняття закріплюється. Аналогічно учні ознайомлюються з іншими поняттями та літературними термінами вказаними у наступних розділах. Запропонований хронологічно-тематичний принцип ознайомлення з матеріалом навчання взаємопов'язаний: з одного боку учні вчать розуміти твір і значення його компонентів, а з іншого розуміти його сприйняття через засвоєння відповідних знань і умінь.

У 7–9 класах програма навчання є перехідною від пропедевтичної до систематичної, використовує хронологічний принцип інтеграції навчального матеріалу, який поєднаний у розділах за послідовністю епох, робити підсумки про особливості розвитку літератури на кожному конкретному етапі. У 7 класі навчальний матеріал поєднується у розділи, які дозволяють учням не тільки ознайомитись з творами польської та зарубіжної літератур, а й з теоретично-літературними поняттями. Такий підхід дає більші можливості для інтеграції навчального матеріалу, зосередженню уваги на спільних для всіх літератур властивостях творів. Починаючи з 8 класу, навчальний матеріал базується на історично-літературній основі, тому польська та зарубіжна літератури є представлені у програмі за допомогою блоків навчання. Кожний блок поєднує письменників польської та зарубіжної літератур даної історичної епохи (від античності до відродження включно). Такий підхід дозволяє ознайомитися з польською літературою у контексті до зарубіжної літератури. У цій програмі застосовано контекст навчання, коли конкретний твір пропонується опрацювати у поєднанні з іншими творами вивченими на уроках (твори польських та інших письменників). Це дає більші можливості у реалізації як внутрішніх так і міжлітературних зв'язків, розширює читацькі горизонти учнів, дозволяє формувати у них компаративні уміння – порівнювати дії та поведінку героїв, події і обставини в літературних творах різних народів. Крім того, учні засвоюють знання культурологічного характеру, приділяючи особливу увагу історичним фактам і географічним знанням, способам буття, устрою

що представлений у творах. Це дозволяє учням розширити і збагатити свої знання про світ і людей, створити образ про існування літератури різних народів. Культурологічний аспект тут має більше значення, тому що пізнавальний матеріал можна порівнювати не тільки з іншими літературними творами, але і з іншими видами мистецтва – музикою, театром, кіно, образотворчим мистецтвом.

Як відомо, завданням роботи вчителя є зацікавлення учнів вивченням матеріалом, літературним твором та їх відповіді на тему, а також ставлення до прочитаного твору та його оцінка. Тому особливу увагу слід приділяти розвитку творчої діяльності і відповідям учнів у процесі опрацювання літературного твору. Таку роботу потрібно проводити систематично, на кожному уроці.

У програмі опрацьовано розділ «Види навчальної діяльності», де передбачено уроки з різними способами навчання. На цих уроках вчитель має можливість звернути особливу увагу на формування вже перевічених методично умінь опрацювання текстів, а також тих яких вимагає сучасність. Наприклад, вміння вести діалог, читати і коментувати конкретний текст, самостійно аналізувати літературні твори у відношенні до поставленого завдання. Існуюче у програмі правило варіативності дає можливість вчителю в окремих випадках вибирати твори для текстового навчання. Це застосовується в опрацюванні казок, міфів, байок, ліричних віршів, а також інших творів польської та зарубіжної літератур.

У розділі «Пропонований зміст інтегрованого курсу» подано змістові лінії, теми навчального матеріалу.

У розділі «Очікувані результати навчання» є конкретизовані вимоги до знань і умінь учнів, засвоєних на кожному етапі навчання та які учні повинні засвоїти протягом року. Передбачені результати враховують також зміст анотації певної теми. Це дасть змогу учителеві реально оцінити результати навченості учнів, постійно фіксувати їх рівень у здобуванні знань і формуванні навичок, а також правильно і у відповідній послідовності викладати складність завдань і контролювати їх виконання.

Виконання завдань літературного досвіду і розвитку учнів буде сприяти робота вчителя у творчій співпраці з учнями і послідовним доступом їх до більшої самостійності. Це дозволяє глибше засвоїти духовне і морально-естетичне багатство вивчених творів, розвивати їх читацькі навички і художньо-творчі здібності. У сучасному суспільстві освічена людина – це відповідальний громадянин, патріот, новатор, що вміє критично мислити і реалізувати свої цілі у прагненні до успіху. Мета літературної освіти передбачає вплив сучасних поглядів на формування особистості учня, який у процесі навчання отримує відповідні знання, необхідні в повсякденному житті.

У програмі подано орієнтовні години на вивчення певних тем та творів. Учитель в разі потреби може вносити свої корективи.

ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Kształcenie literackie – to system nauczania literatury, który pomaga uczniom w formowaniu całościowych światopoglądowych wyobrażeń i ogólnoludzkich wartości drogą włączenia przez utwór literacki do kulturowych nagromadzeń swego narodu i ludzkości, w rozszerzeniu kulturalno-poznawczych zainteresowań, w wychowaniu estetycznych wartości i potrzeb.

Literatura jako szkolny przedmiot zajmuje szczególne miejsce w procesie ogólnokształcącego nauczania szkoły, jest jednym z najbogatszych źródeł duchowych, moralno-estetycznych i kulturalno-historycznych wartości. Wpływa na kształtowanie postawy ucznia, jego światopoglądu dotyczącego współczesnego życia. Literatura ukazuje wzorce, które są godne do naśladowania jako przykłady głębokiego patriotyzmu, godnej postawy obywatelskiej i przyszłego specjalisty, człowieka sukcesu.

Integrowany program nauczania literatury polskiej i powszechnej dla szkół z polskim językiem wykładowym jest opracowany zgodnie z **Państwowym Standardem**, który wytycza **cztery ścieżki edukacyjne** (linie) ukazujące obowiązkowy poziom literackiego przygotowania uczniów w warunkach jedenastoletnich ogólnokształcącej szkoły.

Pierwszą ścieżką edukacyjną jest linia emocjonalno-estetycznych wartości, która zabezpiecza poznanie humanistycznego potencjału i estetycznych wartości utworów polskiej i światowej literatury, formuje światopogląd uczniów, ich narodową świadomość, kształtuje w uczniach poczucie godności własnej i poszanowania cudzego, kształtuje obywatelską postawę, wdraża do konstruktywnego kierowania swymi emocjami i wykorzystania własnego potencjału inteligencji, uczy kompetentności i aktywności w demokratycznym społeczeństwie.

Drugą ścieżką edukacyjną jest linia literaturoznawcza – w nauczaniu literatury przewiduje i konkretyzuje treść i formę utworów literackich, zapoznanie i posługiwanie się podstawowymi pojęciami literackimi, zastosowanie ich w procesie analizy i interpretacji literatury pięknej. W kontekście literackiego procesu zwraca uwagę ucznia na specyfikę przerabianego literackiego utworu pod względem gatunkowo-stylistycznych osobliwości, zapoznaje z podstawowymi zasadami literackiego przekładu. Wzbogaca horyzonty poznawania utworów literackich przedstawiających różnorodność kultur.

Trzecią ścieżką edukacyjną jest linia kulturologiczna – przewiduje uświadomienie uczniom, że literatura piękna jest jedną z dziedzin sztuki, zapoznaje uczniów z podstawowymi wartościami literatury pięknej, wyświeatla związek literatury z filozofią, mitologią, folklorem, zwyczajami i wierzeniami, tradycjami kulturalnymi różnych narodów. Zabezpiecza ona przez pośrednictwo przyciągających przy nauce programowych utworów, informacji historyczno-kulturalnego i socjologiczno-kulturalnego charakteru, które pozwalają uczniom

głębiej poznać zachodzące w literaturze zmiany, ocenić wybitne artystyczne zjawiska jako nieodosobnioną część kultury w całości. Rozszerza erudycję ucznia, wychowuje w ogólnej kulturze i powadze do narodowych i światowych tradycji, tolerancyjnego stosunku do przedstawicieli różnych kultur, wiary, ras i narodowości. Podkreśla znaczenie i cenę spadku kulturalnego dla każdego człowieka i społeczeństwa. Wdraża świadomość szacunku do bogactwa i różnorodności światowej kultury.

Czwartą ścieżką edukacyjną jest linia komparatywna, która zabezpiecza porównanie literackich utworów, ich komponentów (tematyka, motyw, obrazy poetyckie, środki artystyczne i inne), zjawisk i faktów, które należą do różnych gatunków literackich. Porównuje i ustanawia związek między utworami polskiej literatury i światowej pod względem tradycyjnej tematyki, fabuły, motywów; demonstruje leksyczne bogactwo i niewyczerpane stylistyczne możliwości literatury.

W programie uwzględnia się znaczące miejsce dla nauki polskiej literatury z wzajemnym powiązaniem z literaturą innych narodów, co pozwoli uczniom z powodzeniem opanować ogólnoludzki sens i narodową oryginalność poznawanych pozycji literackich. Utwory wyznaczone przez program, opracowywane są także w szerokim kontekście z innymi dziedzinami sztuki – muzyką, kinem, teatrem, sztukami plastycznymi.

Na co dzień młody człowiek żyje w strefie wpływów mass mediów toteż nie można uciec od kultury masowej. Program prowokuje uczniów do refleksji nad granicą między kulturą wysoką i niską, elitarną i popularną. Inicjuje konkretne problemy życiowe, ukazuje możliwości ich rozwiązywania we współczesnym życiu. Wskazuje drogę do nowoczesnych osiągnięć i kreatywności.

Przy doborze tekstów literackich bierze się pod uwagę wiekowe osobliwości uczniów, nowatorstwo i tradycję.

Głównym celem kształcenia literackiego jest zwrócenie uwagi na **rozwój osobowości uczniów**, opanowanie przez nich ogólnoludzkich duchowych i artystycznych wartości polskiej i światowej literatury, zaciekawienie ich i zachęcenie do czytania oraz zapoznania się z najlepszymi wzorcami literackiego słowa, przyswojenie przez uczniów wiedzy o rozwoju polskiej literatury w kontekście światowego literackiego procesu od najdawniejszych czasów do współczesności, wzbogacenie i rozszerzenie czytelniczego horyzontu, wychowanie kulturalnego czytelnika, który odczuwa potrzebę i zainteresowanie czytelnicze, prowadzi wewnętrzny dialog z czytaną książką, otrzymuje w procesie poznawania literatury pięknej estetyczne zadowolenie, rozszerza swoją czytelniczą wiedzę.

Struktura kształcenia literackiego odznacza się logiczną kolejnością stopniowania trudności w opanowaniu materiału nauczania, wzbogacaniu literackiej wiedzy, rozwoju umiejętności i nawyków uczniów.

Odpowiednio do wiekowych osobliwości uczniów kształcenie literackie w szkołach w Ukrainie dzieli się na III etapy (początkowa, podstawowa i średnia szkoła).

Kształcenie literackie w podstawowej szkole (od 5–9 klasy) dzieli się na II etapy:

I etap: od 5–6 klasy – formowanie potrzeby czytelniczej (według zasady problemowo-tematycznej);

II etap: od 7–9 klasy – czytanie według określonego systemu (według zasady historyczno-literackiej przy uwzględnieniu rodzaju i gatunku literackiego).

Treść językowych i literackich komponentów w podstawowej szkole skierowana jest: na osiągnięcie odpowiedniego poziomu uformowania umiejętności korzystania z zasobów językowych; na czytanie ze zrozumieniem przeczytanego; na zainteresowanie literaturą piękną i czytanie jej według pewnego systemu; na odkrycie, przy pomocy zasobów językowych i literatury, narodowych i ogólnoludzkich wartości; na formowanie humanistycznego światopoglądu uczniów; na rozszerzenie kulturalno-poznawczych zainteresowań; na wychowanie u uczniów miłości i powagi do tradycji polskiego narodu i tolerancyjnego stosunku do kulturowych tradycji innych narodów.

Główne zadania kształcenia literackiego w szkole podstawowej:

- formowanie stałej motywacji do nauki literatury polskiej i światowej;
- rozwijanie u uczniów zainteresowania do czytania i poznania utworów wybitnych pisarzy polskich i światowych, wychowywanie aktywnego i świadomego czytelnika, uczenie ogólnej czytelniczej i językowej kultury;
- rozwijanie twórczych zdolności uczniów, zwracanie uwagi na kulturę polemiki, uczenie krytycznego myślenia oraz samodzielnej analizy i oceny przeczytanego utworu;
- ujawnianie duchowego i artystycznego potencjału utworów polskiej i światowej literatury, wartości jej ogólnoludzkich upodobanych ideałów, sprzyjanie temu, żeby one stawały się przykładami dla uczniów;
- uczenie literackich utworów jako sztuki słowa, uczenie zrozumienia ich artystycznego świata, niepowtarzalności ich indywidualnego stylu autora, zaznaczając narodową oryginalność i ogólnoludzkie znaczenie;
- formowanie u uczniów umiejętności analizy i interpretacji poznanych utworów, stwarzanie sprzyjających psychologiczno-pedagogicznych warunków dla samodzielnych wypowiedzi uczniów w procesie pracy nad artystycznym tekstem, sprzyjanie przejawianiu się osobistego stosunku ucznia do przeczytanego utworu i do samodzielnej jego oceny, wyrabianie kreatywności i aktywności w procesie twórczym;
- aktywizowanie artystyczno-twórczej potrzeby uczniów, systematyczne realizowanie pracy nad rozwojem ich samodzielnej twórczej

- działalności, ustnej i pisemnej wypowiedzi, pomaganie w ujawnieniu indywidualnych zdolności uczniów;
- uczenie aktywnego wykazania osobistego stosunku do omawianego utworu, opanowania kultury podczas prowadzenia dialogu, obcowania w kulturalnym społeczeństwie, formowanie własnej pozycji, wzajemnego zrozumienia podczas omawiania i rozwiązywania problemów w grupie;
 - poznawanie literackich utworów jako sztuki słowa, zrozumienie ich artystycznego świata, niepowtarzalności ich indywidualnego stylu autora, zaznaczając narodową oryginalność i ogólnoludzkie znaczenie, podkreślenie rangi znajomości innych języków w życiu codziennym i w poznawaniu utworów literackich i innych dzieł sztuki;
 - postrzeganie świadomości własnej tożsamości narodowej, kształtowanie więzi opartych na wspólnocie historycznej, kulturowej i terytorialnej.

Wymagania dotyczące obowiązkowych osiągnięć w nauczaniu języka i literatury:

1. Ustne interakcje z innymi osobami, postrzeganie i wykorzystywanie informacji do osiągnięcia celów życiowych w różnych sytuacjach komunikacyjnych.
2. Percepcja, analiza, interpretacja, krytyczna ocena informacji zawartych w różnego rodzaju tekstach (w tym tekstach literackich, medialnych) i wykorzystanie ich do wzbogacenia własnego doświadczenia.
3. Wyrażanie myśli, uczuć i postaw, pisemne interakcje z innymi, w szczególności interpretacja dzieł literackich; interakcja z innymi ludźmi w środowisku cyfrowym, zgodność z normami języka literackiego.
4. Badanie mowy indywidualnej, wykorzystanie języka do własnej twórczości językowej, obserwacja zjawisk językowych i literackich, ich analiza.

Struktura programu

Zawartość programu dla klas 5–9 wyznacza się według zainteresowań uczniów i ogólnych zadań wzbogacenia ich życiowego i czytelniczego doświadczenia na podstawie wybranych utworów polskich i światowych pisarzy. Utwory te włączają folklor i literaturę piękną, poruszają problemy dobra i zła, miłości i cierpienia, ludzkiej godności, wspaniałości natury, ludzkiego życia. W adnotacjach do przerabianych tematów uwagę koncentruje się na aktualnych dla współczesnego czytelnika pytaniach i problemach, które dają możliwość traktowania utworu literackiego w kontekście współczesnego życia.

Program skierowany jest na formowanie u uczniów różnorodnych umiejętności pracy z tekstem, w tym także umiejętności dawania pozytywnej charakterystyki bohaterów i uzasadniania jej, na umiejętności komentowania fragmentów utworu, analizowania jego komponentów, na braniu udziału w

dialogu na temat poruszanego problemu. W tym wypadku uczniom daje się możliwość do większej samodzielnej wypowiedzi ze swojego punktu widzenia.

Adnotacje do przerabianych tematów ułożone są w ten sposób, żeby nauczyciel mógł orientować się w materiale, „rozstawiać” w nim potrzebne akcenty podczas przygotowania się do lekcji i dobrania najbardziej właściwej metodyki ich przeprowadzenia.

Osobliwością danego programu jest integracja programu nauczania literatury polskiej i światowej.

W **klasach 5–6** ona jest realizowana na podstawie zasady tematyczno-chronologicznej, przyciągają w niej uwagę specyficzne właściwości literatury. Materiał nauczania integruje się na podstawie głównych, odpowiadających literaturze pojęć, których opanowanie stanowi określenie literackiego wykształcenia i rozwoju młodzieży.

Tak, więc zgodnie z rozdziałami programu w 5 klasie Uczeń/uczennica zapoznaje się z pojęciami i zagadnieniami: autor, tematyka i bohater utworu oraz tematyka dziecięca i przyrodnicza w literaturze pięknej.

Program 6 klasy rozszerza i pogłębia wiadomości uczniów o literackim utworze, jego komponentach, co jest ukazane w poszczególnych rozdziałach (autor, bohater, fabuła i kompozycja utworu).

Takie podejście daje więcej możliwości dla integracji materiału nauczania zawartego w programie, skoncentrowanie uwagi na wspólnych dla wszystkich literatur właściwościach utworów literackich. Równocześnie zaproponowane utwory w programie są skomponowane tak, że pryncypialnie chronologia ich opanowania nie narusza się. Dzięki temu uczniowie 5–6 klas zapoznają się z najlepszymi utworami polskiej i światowej literatury, z takimi pojęciami jak: autor i jego twórczość, artystyczny tekst i jego komponenty i inne. Program przewiduje dokładną i następującą po sobie pracę dotyczącą opanowania, utrwaleniem tych pojęć, wzbogacenia wiadomości o nich, od tematu do tematu i od klasy do klasy. Na przykład pojęcie autorskiego stosunku do przedstawionych bohaterów w 5 klasie przyswaja się z początku tylko praktycznie, następnie uczniowie powinni zapoznać się ze sposobami wyrażania stosunku do bohaterów przez autora, później to pojęcie się utrwała. Analogicznie w ten sposób zapoznają się z innymi pojęciami i terminami literackimi ukazanymi w podanych rozdziałach. W ten sposób zaproponowana tematycznie-chronologiczna zasada przedstawienia materiału nauczania ma w programie ciągłe i wzajemnie powiązane działanie: z jednej strony, uczniowie uczą się zrozumieć poznany utwór i znaczenie komponentów literackiego tekstu, a z drugiej strony pojąć, jak odbiera go czytelnik, który już opanował niezbędne wiadomości i umiejętności.

W **klasach 7–9** okazuje się program nauczania przejściowym od propedeutycznego do systematycznego, wykorzystuje się chronologiczną zasadę integracji materiału nauczania, który jest zjednoczony w rozdziałach według epok literackich kolejno po sobie następujących. Pozwala to uczniom

korygować poznawane utwory z określoną historyczną i literacką epoką, dokonywać podsumowań o osobliwościach rozwoju literatury na każdym konkretnym etapie.

W 7 klasie materiał nauczania łączy się w rozdziały, które pozwalają uczniom nie tylko zaznajomić się z nowymi utworami polskiej i światowej literatury, ale z teoretyczno-literackimi pojęciami.

Zaczynając od 8 klasy, materiał nauczania integruje się na podstawie historyczno-literackiej, dlatego polska i światowa literatura jest przedstawiona w programie za pomocą bloków nauczania. Każdy z nich jednoczy utwory pisarzy polskiej i światowej literatury określonej historycznej epoki. Następstwo przedstawionych bloków każdej z literatur określa się zmianą epok w światowym literackim procesie (od Antyku do Oświecenia włącznie). Takie podejście pozwala poznać polską literaturę w kontekście światowej literatury.

Dany program zawiera rubrykę „Kontekst nauczania”, w której konkretny utwór proponuje się opracować w zestawieniu z innym wcześniej poznany na lekcjach (utwory polskich i pisarzy innych krajów). Ta rubryka daje więcej możliwości w realizacji jak wewnątrz literackich jak i między literackich związków, rozszerza czytelniczy horyzont uczniów, pozwala formować u nich komparatywne umiejętności – porównuje postępy i zachowanie bohaterów, zdarzenia i okoliczności w utworach literackich różnych narodów. Oprócz tego uczniowie przyswajają wiadomości kulturologicznego charakteru, udzielając osobliwej uwagi historycznym faktom i geograficznym wiadomościom, właściwościom bytu, narodowego ustroju, opisanych w utworach. To pozwala uczniom rozszerzyć i wzbogacić swoje wiadomości o świecie i ludziach, uzyskać obraz o narodowym samoistnieniu literatur różnych narodów. Kulturologiczny aspekt tej rubryki ma większe jeszcze znaczenie w związku z tym, że poznawany materiał nauczania można rozpatrywać nie tylko w porównaniu z innymi literackimi utworami, ale i z innymi dziedzinami sztuki – muzyką, teatrem, kinem sztukami plastycznymi.

Wiadomo, że wskaźnikiem owocnej pracy nauczyciela jest zainteresowanie uczniów poznawaniem materiałem, utworem literackim, są ich wypowiedzi na temat osobistego stosunku do przeczytanego utworu i oceny jego. W związku z tym szczególną uwagę należy udzielać rozwojowi twórczej działalności i wypowiedzi uczniów w procesie opracowywania tekstu literackiego utworu. Taka praca powinna się przeprowadzać systematycznie na każdej lekcji.

W programie jest opracowany rozdział «Proponowane metody i techniki pracy», w którym przewidziane są lekcje nauczania różnymi sposobami opracowywania tekstu literackiego i są określone przykładowe ich tematy. Na tych lekcjach nauczyciel ma możliwość zwrócić szczególną uwagę na formowanie już sprawdzonych w metodyce umiejętności opracowywania tekstów jak również i tych podyktowanych potrzebą czasu. Na przykład, nauka umiejętności prowadzenia dialogu, czytania i komentowania określonego tekstu,

samodzielnego analizowania literackich tekstów w stosunku do postawionego zadania.

W rozdziale «Treść materiału nauczania» podane są linie treści, tematy materiałów edukacyjnych

Istniejąca w programie zasada wariantowości umożliwi nauczycielowi w poszczególnych wypadkach wybierać utwory dla tekstowego nauczania. To dotyczy w wypadku opracowywania bajek, mitów, baśni, lirycznych wierszy, a także większych utworów polskiej i światowej literatury.

W rozdziale «Osiągnięcia uczniów w nauce» są konkretyzowane wiadomości i umiejętności uczniów, przyswajane przez nich na każdym etapie nauki. Przewidziane rezultaty uwzględniają treść adnotacji do poznawanego tematu, jak i wymagania do wiadomości i umiejętności uczniów, które powinni opanować w ciągu roku szkolnego. To pozwoli nauczycielowi realnie ocenić (diagnozować) rezultaty w nauce uczniów, stale fiksować stopień ich przedłużenia w zdobywaniu wiadomości i formować umiejętności, a także prawidłowo i w należytej kolejności dozować utrudnienie zadań i kontrolować ich wypełnianie.

Zrealizowaniu zadań literackiego kształcenia i rozwoju uczniów będzie sprzyjać praca nauczyciela w twórczej współpracy z uczniami i stopniowym udostępnianiu im coraz większej samodzielności. To pozwoli uczniom głębiej przyswoić duchowe i moralno-estetyczne bogactwo poznawanych utworów, rozwijać ich czytelnicze umiejętności i artystyczno-twórcze zdolności.

W nowoczesnym społeczeństwie wykształcony człowiek to odpowiedzialny obywatel, patriota, który jest nowatorem, umie krytycznie myśleć a jednocześnie realizować swoje cele, dążąc do sukcesu. Zadania literackiego kształcenia uwzględniają rolę współczesnego poglądu na kształtowanie osobowości ucznia, który powinien w szkole otrzymać wiedzę potrzebną do zaistnienia we współczesnym społeczeństwie.

Program podaje orientacyjny plan godzin. Nauczyciel w razie potrzeby ma prawo wносить korektę.

5 KLASA
(2 godziny tygodniowo – rocznie 70 godzin,
czas rezerwowy – 4 godziny)

Osiągnięcia uczniów w nauce	Treść materiału nauczania	Proponowane metody i techniki pracy
Wstęp		
<p>Wyróżnia rolę książki i czytelnictwa w kulturalnym życiu człowieka; zna i rozumie pojęcie: ustna ludowa twórczość i utwór literacki; porównuje utwory ludowego folkloru z utworem literackim; nazywa komponenty książki.</p>	<p>Literatura jako rodzaj sztuki – sztuka słowa.</p> <p>Rola książki w życiu człowieka. Zapoznanie z podręcznikiem.</p> <p>Wiadomości teoretyczne Pojęcie utworu literackiego, słowo jako sposób obrazowania. Książka i jej komponenty (okładka, tytuł, spis treści, twórcy książki – autor, ilustrator, redaktor, korektor, zecer).</p> <p>Rozdział I Baśnie polskie i obce</p>	<p>Praca w grupie. Analiza przykładu wzorca. Mapa skojarzeń.</p> <p>Gra dydaktyczna online Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej przez siebie) gry dydaktycznej online.</p>
<p>rozumie relację autor-czytelnik. Dostrzega w tekście osobę opowiadającą (narratora); zna treść poznanej baśni; objaśnia osobliwość budowy baśni; odróżnia ją od innych poznanych rodzajów literackich; ocenia zachowanie baśniowych bohaterów i wyraża osobisty stosunek do nich. kształtuje postawy szacunku</p>	<p>Ewa Szelburg-Zarembina <i>Baśń o kocie w butach</i></p>	<p>Techniki dramowe dostosowane do potrzeb i możliwości uczniów. Giełda pomysłów. Inscenizacja.</p>

<p>dla ludzi postępujących szlachetnie. zna treść poznanego opowiadania o treści podobnej do baśni; porównuje język bohaterów, odróżnia pierwiastek ludowy; przeciwstawia dobro – złu, ludzkość – egoizmowi; wyszukuje postaci fantastyczne i rzeczywiste, wyraża swój stosunek do nich; układa plan wydarzeń; charakteryzuje główną bohaterkę Marysię.</p> <p>nazywa małe formy ustnej ludowej twórczości; zna na pamięć przysłowia na tematy: przyrodnicze, pracy, ojczyzny, stosunków między ludźmi; wyodrębnia w przysłowiu bezpośrednią i przenośną wymowę, mądrość ludową; odróżnia przysłowia od powiedzenia (złotej myśli); rozwiązuje zagadki i zauważa w nich twórczą fantazję, doświadczenie i ludowość; wyraźnie czyta utwory małych form folklorystycznych; określa znaczenie przysłów, zagadek i przypowieści; objaśnia specyfikę ich jako osobnego gatunku twórczości ludowej (budowa, sposoby tworzenia, osobliwości językowe); znajduje wspólne i różniące cechy między przysłowiami i przypowieściami; objaśnia znaczenie pojęć</p>	<p>Maria Konopnicka <i>O sierotce Marysi</i> (fragmenty)</p> <p>Ludowe przysłowia, zagadki, powiedzenia. Dziecięca twórczość ludowa (wyliczanki, rymowanki).</p>	<p>Metoda pytań i odpowiedzi. Indywidualna i zbiorowa praca z tekstem. Metoda sytuacyjna: nauczyciel przedstawia uczniom pewną złożoną sytuację – poprzez spotkanie online w czasie rzeczywistym lub udostępniony film (link).</p> <p>Metody aktywizujące zaangażowanie uczniów w pracy na lekcji.</p> <p>Dyskusja, która odbywa się na spotkaniu w czasie rzeczywistym. 1. Spisywanie wszystkich pomysłów na e-tablicy lub w udostępnionym przez nauczyciela edytorze tekstu. 2. Ocena każdego pomysłu.</p>
--	---	--

<p>„rytm”, „rym”; podaje przykłady rymu i rytmu. znajduje podobieństwo w zagadkach, przysłowiach i powiedzeniach polskich i innych narodów</p> <p>wskazuje realistyczne i fantastyczne elementy świata przedstawionego baśni; porządkuje wydarzenia zgodnie z chronologią. ustnie opisuje postać literacką, omawia postępowanie bohaterów, stosuje słownictwo związane z określoną tematyką baśni; wymyśla inne zakończenia baśni; porównuje treść baśni z podobnymi, wcześniej poznanymi baśniami;</p> <p>wyszukuje w treści urywki, które mówią o życiu i wyglądzie Hansa Christiana Andersena; opowiada o życiu autora;</p> <p>przedstawia treść innych baśni H.Ch.Andersena; zna pojęcie <i>usobienie</i>, wyszukuje je w treści baśni; odzwierciedla świat realny i fantastyczny; gromadzi odpowiednie słownictwo dla charakterystyki baśniowego słowika; formuluje prawdy baśniowe jako pouczenia wpływające z treści; uczy się przyjaznego odnoszenia się do zwierząt i</p>	<p>Józef Ignacy Kraszewski <i>Kwiat paproci</i></p> <p>Jarosław Iwaszkiewicz <i>Andersen</i></p> <p>Hans Christian Andersen <i>Słowik</i></p>	<p>Indywidualna i zbiorowa praca z tekstem. Pogadanka heurystyczna.</p> <p>Dyskusja wielokrotna 1. Uczniowie zostają podzieleni na dwie grupy, o odmiennych stanowiskach w jakiejś sprawie. 2. Wewnątrz grup przygotowują stosowne argumenty. Poprzez forum grupy, chat, rozmowę online. 3. Cała klasa łączy się na spotkaniu online w czasie rzeczywistym. Grupy przedstawiają swoje argumenty. Analiza przykładu (wzorca). Praca w grupie.</p> <p>Zróźnicowana percepcja dostosowana do uczniów. Pantomima, wejście w rolę. Techniki dramowe.</p>
--	---	--

<p>roślin oraz przyswajanie zasad ochrony przyrody podaje przykłady postaci i zdarzeń fantastycznych, które nie mają odpowiednika w rzeczywistości; nazywa pouczenie wynikające z treści baśni; zestawia różne epizody, fragmenty baśni z ilustracjami, kadrami obejrzanego filmu;</p> <p>analizuje tytuł baśni; wyszukuje słowa grzecznościowe i określa ich rolę w baśni; wie, co to jest motyw baśniowy i nazywa go; tłumaczy zakończenie baśni i proponuje inne;</p> <p>zapoznaje się z treścią nowych baśni nie przerabianych na lekcjach; twórczo pracuje nad swoją wypowiedzią (opowiada wyraziście, odpowiednio moduluje głos i tempo mówienia); odgaduje fragmenty charakterystyczne dla poszczególnych baśni; swoją wypowiedź formuluje w pierwszej osobie, jakby brał udział w epizodzie danego utworu (może być przebrany w charakterystyczny kostium); uczestniczy w konkursie, zachowuje się wobec kolegi uczciwie i sprawiedliwie; wypowiada się na temat wystąpienia swoich kolegów życzliwie, z szacunkiem.</p>	<p>Jakub i Wilhelm Grimmowie <i>Śnieżka</i></p> <p>Charles Perrault <i>Wróżki</i></p> <p>Opowiadamy baśnie – <i>ustny rozwój mowy</i> – konkurs.</p> <p>Teoretyczne wiadomości: Pojęcie określające baśń,</p>	<p>Praca indywidualna i w grupach. Zastosowanie metody: dramy, obsada ról, inscenizacja.</p> <p>Gry dydaktyczne. Pogadanka. Ciekawa aranżacja utworu.</p> <p>Praca indywidualna i w grupach. Wykorzystanie materiałów multimedialnych. Praktyczne stosowanie ćwiczeń językowych – inscenizacja.</p> <p>Schematy, opisy, instrukcje</p>
--	---	---

<p>Praca twórcza ucznia. Bierze udział w konkursie <i>Opowiadamy baśnie</i>. Pracuje twórczo nad swoją wypowiedzią. Dąży do doskonałości i zajęcia wysokiej lokaty w konkursie.</p>	<p>motyw baśniowy, uosobienie, osobliwości budowy baśni i języka jej bohaterów. Dialog jako sposób wyrażania myśli, uczuć i nastrojów bohaterów. Pojęcie rytmu i rymu. Kontekst opracowania tematu: Porównywanie treści poznawanych baśni i już znanych, wyszukiwanie motywów baśniowych i mądrości ludowych, gdzie zwycięża dobro nad złem. Obrazy i ekranizacja baśni. Znaczenie twórczości ludowej w życiu człowieka (przysłowia, przypowieści zagadki). Odzwierciedlenie spostrzegawczości, mądrości, twórczej fantazji w zagadkach, przysłowiach i przypowieściach. Rozwój dziecięcej działalności twórczej, tworzenia wypowiedzi ustnych z elementami rozumowania.</p> <p>Rozdział II Utwory literackie związane ze światem dziecka.</p> <p>Bolesław Prus <i>Anielka</i></p>	<p>Uczniowie otrzymują od nauczyciela spis reguł i sposobów działania, według których mają postępować (np. w formie kolejnych kroków procedury) w pliku tekstowym (Word, pdf). Podczas realizacji zadania powinno być dostępne forum, na którym uczący się będą mogli w razie niepowodzeń lub wątpliwości uzyskać pomoc wykładowcy lub innych uczestników kursu.</p> <p>Integrowanie treści przedmiotowych podczas pracy w grupach. Wykorzystywanie materiałów</p>
<p>zna treść fragmentu noweli odróżnia narratora, postaci, główny wątek i wydarzenia; układa plan (dzieli tekst na części i nadaje im tytuły); określa nastrój utworu i wyszukuje w utworze</p>		

<p>fragmenty najbardziej wzruszające czytelnika; wypowiada się na podstawie własnych przeżyć na temat miłości do psa; układa opowiadanie o swoim psie.</p> <p>wskazuje w noweli: opis, dialog, opowiadanie. wyodrębnia ciąg zdarzeń, postaci (wyszukuje wyrazy i wyrażenia nazywające postaci). rozdziela literacki portret bohatera (utalentowane wiejskie dziecko); analizuje i tłumaczy tytuł noweli; porównuje życie i przyszłość utalentowanego dziecka w utworze i obecnie; układa inne zakończenie noweli;</p> <p>wyróżnia w utworze postaci i wydarzenia fikcyjne; porównuje zabawę dzieci poetki i ich zachowanie do swoich zabaw w dzieciństwie;</p> <p>opowiada o życiu Marii Konopnickiej; przedstawia genezę powstania utworu <i>A jak poszedł król na wojnę</i>; wyraźnie czyta tekst ze zrozumieniem treści; używa właściwej intonacji zaznaczając modulacją dźwięku nastrój utworu; określa co to jest epitet i</p>	<p>Henryk Sienkiewicz <i>Janko Muzykant</i></p> <p>Stanisław Ryszard Dobrowolski <i>A jak poszedł król na wojnę</i></p> <p>Maria Konopnicka <i>A jak poszedł król na wojnę</i></p>	<p>multimedialnych na lekcjach online. Odtwarzanie tekstów z płyt. Parafrazowanie. Tworzenie map myślowych. Praca projektowa.</p> <p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych na lekcjach online. Odtwarzanie tekstów z płyt. Parafrazowanie. Dyskusja w grupach na temat rozwoju talentów dzieci dziś i dawniej.</p> <p>Integrowanie treści przedmiotowych podczas pracy w grupach.</p> <p>Praktyczne stosowanie ćwiczeń językowych – inscenizacja. Praca w grupach_ wysuwanie argumentów i wniosków na podstawie treści utworu.</p>
---	---	--

<p>przenośnia; wyszukuje w wierszu epitety i przenośnie; kształtowanie uczuć patriotycznych.</p> <p>opowiada treść opowiadania z uwzględnieniem chronologii wydarzeń; wyszukuje fragmenty opisujące głównego bohatera i jego cechy charakteru; na podstawie poznanego utworu wypowiada się na temat warunków życia dzieci sierot po I wojnie światowej; ustosunkowuje się do głównego bohatera; wdraża się do zgodnego współżycia w grupie rówieśniczej, w atmosferze wzajemnej uczynności, życzliwości i właściwie rozumianego koleżeństwa;</p> <p>wyszukuje dialogi bohaterów i porównuje ich język wypowiedzi do swojego; charakteryzuje bohaterów i ich stosunek do czytanych baśni; wypowiada się na temat czytania książek przez współczesną młodzież i określa swój stosunek do czytania lektur;</p> <p>nazywa narratora, bohatera tytułowego i bohatera głównego; ocenia zachowanie bohatera opowiadania; wypowiada pouczenie</p>	<p>Maria Dąbrowska <i>Olek</i></p> <p>Janusz Korczak <i>Na polance</i> (fragment książki <i>Józki, Jaśki i Franki</i>)</p> <p>Edmund de Amicis <i>W domu zranionego</i> (fragment książki <i>Serce</i>)</p>	<p>Ciekawa aranżacja utworu. Gry dydaktyczne. Metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy. (problemowa), klasyczna metoda problemowa, metoda przypadków, metoda sytuacyjna, burza mózgów, mikronauczanie, gry dydaktyczne.</p> <p>Praca indywidualna i w grupach. Pogadanka heurystyczna, pytania i odpowiedzi.</p> <p>Integrowanie treści międzyprzedmiotowych. Przekład intersemiotyczny.</p>
--	--	--

<p>wyływające z treści opowiadania; samodzielnie ustosunkowuje się do postępowania głównego bohatera;</p> <p>analizuje treść reprodukcji wybranej przez nauczyciela; w swych wypowiedziach stosuje słownictwo związane z malarstwem (pejzaż, portret, faktura, płótno, farba, kolorystyka itp.); na podstawie obrazu opisuje postać i jej nastrój oraz elementy decydujące o nastroju;</p> <p>Praca twórcza ucznia. Przygotowuje materiał do dyskusji na temat: <i>Fantastyczny świat dziecka</i>.</p> <p>opisuje okoliczności i genezę powstania hymnu Polski; w opowiadaniu odróżnia fikcję od rzeczywistości; wskazuje na sposób w jaki autor powiązał w opowiadaniu</p>	<p>Integracja literatury z malarstwem. Obrazy dzieci w malarstwie polskim i światowym</p> <p>Teoretyczne wiadomości: Wyróżnia pojęcia: narrator, główny wątek, wydarzenia, bohaterowie i wydarzenia rzeczywiste i fikcyjne, bohater tytułowy i główny, opis, opowiadanie, dialog, przenośnia, epitet. Słownictwo związane z sztuką malarską.</p> <p>Kontekst opracowania tematu. Przybliżenie problemów wieku dziecięcego na przełomie XIX/XX stulecia, porównanie życia dzieci dawniej i dziś. Ukazanie tematyki dziecięcej nie tylko w literaturze ale i w malarstwie.</p> <p>Rozdział III Ojczysta ziemia i mowa.</p> <p>Jan Kopczewski <i>Stary wiarus z Reggio</i></p>	<p>Metoda projektu</p> <p>1. Nauczyciel przekazuje uczniom instrukcję postępowania przy opracowywaniu projektu, np. w pliku.</p> <p>2. Uczniowie zostają podzieleni na grupy, które opracowują projekt poprzez edycję współdzielonego pliku lub folderu.</p> <p>3. Prezentacja projektów podczas spotkania online w czasie rzeczywistym.</p> <p>Pogadanka heurystyczna. Pytania i odpowiedzi podczas pracy w grupie.</p>
---	--	--

<p>wydarzenia współczesne i dawne; pogłębia uczucie narodowe, poznaje treść hymn, tworzy własny system wartości, postawę patriotyczną.</p> <p>objaśnia, jaki utwór nazywamy hymnem; uczy się hymnu na pamięć; zna również słowa hymnu Ukrainy; opowiada o symbolach państwowych Ukrainy i Polski; wie, jak ma się zachować podczas brzmienia hymnu; objaśnia, co to jest refren.</p> <p>odróżnia gatunki literackie: opowiadanie, wiersz. zna pojęcia: autor, pisarz, poeta, czytelnik, tytuł. analizuje wiersz pod względem budowy i treści; określa, w jaki sposób poeta opisuje położenie Polski; kształtowanie uczuć patriotycznych. zna znaczenie i posługuje się pojęciami: zwrotka (strofa), wers, rym; wypowiada się na temat, czym jest dla niego polska mowa; uczy się wiersza na pamięć; nazywa uczucia wyrażone w wierszu; opowiada o stolicy Polski – Warszawie oraz o Kijowie – stolicy Ukrainy; Praca twórcza ucznia. Bierze udział w konkursie wiedzy o stolicy Ukrainy i Polski. Gromadzi materiały,</p>	<p>Józef Wybicki <i>Mazurek Dąbrowskiego</i></p> <p>Antoni Słonimski <i>Polska</i> Władysław Broniewski <i>Polska mowa</i> <i>Miasto kochane</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości: Odróżnia prozę od wiersza, zna i posługuje się pojęciami: autor, pisarz,</p>	<p>Praca indywidualna. Metody asymilacji wiedzy (podająca), pogadanka, dyskusja, wykład (opis, opowiadanie), praca z książką.</p> <p>Wywiad, dialog. Praca z tekstem. Praktyczny wymiar nauki o języku.</p> <p>Metoda projektu 1. Nauczyciel przekazuje uczniom instrukcję postępowania przy opracowywaniu projektu, np. w pliku. 2. Uczniowie zostają podzieleni na grupy, każda z nich opracowuje projekt poprzez edycję współdzielonego pliku lub folderu. 3. Prezentacja</p>
---	---	--

<p>przygotowuje pytania i odpowiedzi na temat Kijowa i Warszawy.</p> <p>opowiada o życiu i twórczości Adama Mickiewicza; czyta wyraźnie, przekazuje nastrój utworu; odtworza artystyczny obraz poznanego utworu, opisuje zachód i wschód słońca na podstawie fragmentów utworu; porównuje zachód i wschód słońca przedstawiony na obrazie z opisem we fragmencie utworu; wyodrębnia obrazy w tekście lirycznym; rozpoznaje porównanie poetyckie i język codzienny na podstawie połączenia „jak”; wyjaśnia znaczenia podstawowe i symboliczne porównania i ich funkcje; dostrzega poetycką funkcję</p>	<p>poeta, czytelnik, tytuł; zwrotka (strofa), wers, rym. Zna słowa hymnu Polski i Ukrainy, porównuje emblematykę państwową; odnosi się do symboli z szacunkiem i powagą, umie zachować się podczas brzmienia hymnu państwowego.</p> <p>Kontekst opracowania tematu. Pogłębienie uczuć narodowych, tworzenie własnego systemu wartości patriotycznych poprzez szacunek do symboli państwowych i hymnu.</p> <p>Rozdział IV Najwięksi polscy poeci</p> <p>Adam Mickiewicz <i>Zachód słońca</i> <i>Poranek</i> <i>Zosia wśród ptactwa</i> (fragmenty <i>Pana Tadeusza</i>)</p> <p>Reprodukcje malarskie ukazujące zachód i wschód słońca – do wyboru przez nauczyciela (integracja ze sztuką plastyczną).</p>	<p>projektów podczas spotkania online w czasie rzeczywistym. Metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy (problemowa), klasyczna metoda problemowa, metoda przypadków, metoda sytuacyjna, burza mózgów, mikronauczanie, gry dydaktyczne.</p> <p>Praca w grupach. Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów. Podejmowanie samodzielnych przedsięwzięć.</p> <p>Przekład intersemiotyczny, czyli przełożenie utworu na język muzyki, obraz, film lub spektakl.</p> <p>Metoda sytuacyjna 1. Nauczyciel przedstawia uczniom pewną złożoną sytuację –</p>
---	--	--

<p>porównania i epitetu; Przez wyraźne czytanie tekstu ożywia go, wzbogaca, oddaje odpowiedni nastrój; naśladuje głosy przyrody i wyszukuje w wierszu wyrazy dźwiękonaśladowcze;</p> <p>opowiada o życiu i twórczości Juliusza Słowackiego; odróżnia nadawcę w wierszu, opowiada o nim na podstawie jego słów. interpretuje treść wiersza; wyróżnia cechy języka poetyckiego; uczy się wiersza na pamięć;</p> <p>na podstawie poznanego fragmentu opisuje pejzaż; wyszukuje epitety i porównania; dostrzega nawiązanie treści do tematyki ludowej; wyodrębnia obrazy poetyckie przedstawiające piękno przyrody; Praca twórcza ucznia. Na podstawie swoich przeżyć maluje słownie zachód słońca – forma wypowiedzi dowolna.</p>	<p>Juliusz Słowacki <i>W pamiętniku Zofii Bobrówny</i></p> <p>Juliusz Słowacki <i>Wróżka Goplana</i> (fragment <i>Balladyny</i>)</p> <p>Teoretyczne wiadomości: Biograficzne fakty z życiorysów klasyków polskich. Zna i posługuje się pojęciami: porównanie poetyckie, wyrazy dźwiękonaśladowcze, epitety, obrazy poetyckie. Kontekst opracowania tematu. Podkreślenie znaczenia twórczości Adama Mickiewicza i Juliusza Słowackiego dla narodu polskiego. Porównanie obrazu poetyckiego z obrazem w malarstwie.</p>	<p>poprzez spotkanie online w czasie rzeczywistym lub udostępniony film (link).</p> <p>Praca w grupach. Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów. Metody problemowe (w tym np. drzewko decyzyjne, metaplan, hipoteza interpretacyjna)</p> <p>Dyskusja, która odbywa się na spotkaniu w czasie rzeczywistym. 1. Spisywanie wszystkich pomysłów na e-tablicy lub w udostępnionym przez nauczyciela edytorze tekstu. 2. Ocena każdego pomysłu. Gra dydaktyczna online</p>
---	--	--

<p>dzieli wyraz na sylaby, określa ilość sylab w wyrazie, rozpoznaje liniijkę wiersza jako wers, postrzega zwrotkę jako graficznie wydzieloną część wiersza, posługuje się terminami: zwrotka, refren, rym (utrwalenie); wyróżnia rym jako współbrzmienie zakończeń wyrazów w wersie; analizuje treść wiersza; wskazuje wyrazy brzmiące identycznie i podobnie; uświadamia na czym polega samotność w rodzinie, w szkole, na podwórku itd. wyszukuje sposoby na przezwyciężenie samotności oznacza literowo wersy rymujące się;</p> <p>wyraźnie czyta wiersz z intonacją; analizuje treść wiersza; wskazuje na osobę mówiącą w wierszu (podmiot liryczny); określa osobę mówiącą w wierszu;</p> <p>opisuje drogę księżycy i sposób jego przesuwania się; uczy się na pamięć; wyszukuje wyrazy dźwiękonaśladowcze; określa nastrój w wierszu; analizuje budowę wiersza; zastosowuje uosobienia i ożywienia w przykładach,</p>	<p>Rozdział V Współcześni poeci – dzieciom.</p> <p>Kazimiera Iłłakowiczówna <i>Samotność</i></p> <p>Antoni Wic <i>Noc</i></p> <p>Joanna Kulmowa <i>Księżyc, Litere i żonkile</i></p>	<p>Pogadanka heurystyczna. Metoda sytuacyjna 1. Nauczyciel przedstawia uczniom pewną złożoną sytuację – poprzez spotkanie online w czasie rzeczywistym lub udostępniony film (link). 2. Podczas spotkania online w czasie rzeczywistym uczniowie omawiają rację „za” i „przeciw”. Wyniki dyskusji można spisywać na e-tablicy bądź w udostępnionym widoku edytora tekstu (np. w tabeli).</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów. Gra dydaktyczna online Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej</p>
--	--	--

<p>korzystając z treści wiersza. opisuje poetycki obraz liter; określa swoje uczucia wywołane po przeczytaniu wiersza;</p> <p>analizuje treść i budowę wiersza; wskazuje na osobę mówiącą w wierszu ocenia postępowanie podmiotu lirycznego i przedstawioną sytuację; określa swoje uczucia wywołane po przeczytaniu wiersza;</p> <p>analizuje treść wiersza; wskazuje na osobę mówiącą w wierszu wie, co to jest wiersz biały; określa swoje uczucia wywołane po przeczytaniu wiersza;</p> <p>na podstawie treści wiersza opisuje poetycki obraz przyrody; układa treść listu w imieniu opadającego liścia; analizuje budowę wiersza; wyszukuje wyrazy, w których ukryło się słowo <i>lew</i>; układa rymowanki stosując grę słów;</p> <p>podaje przykłady rymu dokładnego i niedokładnego, oznacza go przy pomocy umownych znaków. opowiada treść wiersza cytując odpowiednie fragmenty; wyszczególnia w wierszu ilość</p>	<p>Alan Aleksander Milne <i>Grzeczna dziewczynka</i></p> <p>Ks. Jan Twardowski <i>Sprawiedliwość</i></p> <p>Józef Ratajczak <i>Liście jak listy, Szukanie lwa</i></p> <p>Julian Tuwim <i>Dwa wiatry</i></p>	<p>przez siebie) gry dydaktycznej online.</p> <p>Praca indywidualna i w grupie. Metoda projektu 1. Nauczyciel przekazuje uczniom instrukcję postępowania przy opracowywaniu projektu, np. w pliku. 2. Uczniowie zostają podzieleni na grupy, które opracowują projekt poprzez edycję współdzielonego pliku lub folderu. 3. Prezentacja projektów podczas spotkania online w czasie rzeczywistym.</p> <p>Giełda pomysłów. Burza mózgów. Analiza przykładów (wzorca).</p>
---	--	--

<p>strof, wersów w strofie, rymy;</p> <p>analizuje treść wiersza; wyszukuje w wierszu uosobienia, epitety, wyrazy dźwiękonaśladowcze; opisuje poetyckie obrazy; uczy się na pamięć pięknej recytacji wiersza; Praca twórcza ucznia. Przygotowuje piękną recytację wybranego wiersza.</p>	<p>Czesław Miłosz <i>Droga</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości: Cechy liryki. Zwrotka, refren, rym (utrwalenie). Rymy dokładne i niedokładne. Uosobienie, ożywienie.</p> <p>Kontekst opracowania tematu. Obrazy z dziecięcego życia przedstawione w sposób poetycki przez znanych pisarzy-poetów. Głęboki liryzm, osobliwości poetyckiego języka.</p> <p>Rozdział VI Tradycje w życiu dziecka</p>	<p>Pogadanka heurystyczna. Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p> <p>Dyskusja, która odbywa się na spotkaniu w czasie rzeczywistym. 1. Spisywanie wszystkich pomysłów na e-tablicy lub w udostępnionym przez nauczyciela edytorze tekstu. 2. Ocena każdego pomysłu.</p>
<p>analizuje treść wiersza; wypowiada się na temat otrzymywania prezentów od św. Mikołaja; zna historię danego święta;</p> <p>układa plan opowiadania; wypowiada się na podstawie własnych przeżyć o Wigilii w swoim domu; porównuje tradycje rodzinne z tradycjami Bożego Narodzenia w domach kolegów; wyszukuje w tekście epitety i porównania; wymienia postaci i wydarzenia</p>	<p>Dorota Gellner <i>Mikołajki</i></p> <p>Selma Lagerlöf <i>Święta noc</i> (fragment książki <i>Legendy Chrystusowe</i>)</p>	<p>Techniki dramowe (wejście w rolę, żywy obraz, inscenizacja)</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p>

<p>rzeczywiste i fantastyczne;</p> <p>zna treść kolęd na pamięć; bierze czynny udział w kolędowaniu w klasie i w domu; wypowiada się na temat tradycji kolędowania w swojej rodzinie, miejscowości, w której mieszka, kraju;</p> <p>opowiada o tradycji święcenia palm; opisuje dawne tradycje i dzisiejsze związane z Palmową Niedzielą;</p> <p>analizuje treść wiersza; wypowiada się na temat symboliki Świąt Wielkanocnych; wylicza zwyczaje związane z Wielkanocą;</p> <p>analizuje treść wierszy, wyodrębnia w nich osobę mówiącą i bohatera; rozumie rolę tradycji w życiu rodziny i narodu; opowiada o swojej rodzinie; zna pojęcia: ród, przodek, dynastia, pokolenie, drzewo genealogiczne; wybiera jeden z wierszy i uczy się na pamięć;</p> <p>Praca twórcza ucznia. Przygotowuje drzewo genealogiczne swojej rodziny, umie opisać wzajemne powiązania rodzinne, zna</p>	<p>Kolędy. <i>Gdy się Chrystus rodzi...</i> <i>Cicha noc...</i> <i>Mizerna cicha...</i></p> <p>Józef Szczypka <i>W Palmową Niedzielę</i></p> <p>Jan Lechoń <i>Wielkanoc</i> Joanna Olech <i>Święta</i></p> <p>Ja i moja rodzina tworzymy historię</p> <p>Irena Landau <i>Piosenka o mamie</i> <i>Piosenka o tacie</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości: Pojęcie tradycji i obyczaju. Tradycja świąt Bożego Narodzenia i Wielkanocy w domu, szkole i środowisku. Tradycja rodzinna i związane z nią pojęcia: ród, przodek,</p>	<p>Praca indywidualna i w grupie. Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p> <p>Metody waloryzacyjne (eksponujące), impresyjne, ekspresyjne.</p> <p>Pogadanka heurystyczna. Metoda recytacji utworu; intonacja głosowa.</p> <p>Technika projektu. Praca indywidualna i w grupie. Lekcja muzealna.</p> <p>Praca w grupach. Giełda pomysłów, prezentacja.</p> <p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych.</p> <p>Gra dydaktyczna online Nauczyciel</p>
--	--	--

<p>historię swojego rodu. Opowiada o pamiątkach rodzinnych.</p> <p>wie, co to jest opowiadanie biograficzne; opisuje na podstawie opowiadania drogę wielkiego malarza do sławy; wymienia poszczególne czynności związane z pracą malarza; wzbogaca słownictwo dotyczące sztuk plastycznych; nazywa tytuły prac malarskich Jana Matejki; argumentuje wypowiedź: <i>Jan Matejko jest malarzem narodowym</i>; odczytuje treść dowolnej reprodukcji obrazu Jana Matejki;</p> <p>poznaje świat struktur społecznych i kultury na podstawie treści opowiadania wymienia epizody z życia Wojciecha Bogusławskiego – ojca polskiego teatru narodowego; tworzy ustną zwięzłą wypowiedź na temat historii teatru;</p>	<p>dynastia, pokolenie, drzewo genealogiczne. Kontekst opracowania tematu. Porównanie dawniejszych tradycji świątecznych z dzisiejszymi. Tradycja jako jeden z elementów kultury narodowej.</p> <p>Rozdział VII W muzeum, na scenie i na ekranie</p> <p>Bohdan Grzegorzewski <i>Przed obrazami Jana Matejki</i></p> <p>Reprodukcje, ilustracje obrazów Jana Matejki (integracja ze sztuką plastyczną).</p> <p>Janusz Uhma <i>Tajemnice Wojciecha Bogusławskiego</i></p>	<p>przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej przez siebie) gry dydaktycznej online.</p> <p>Praca w grupie i układanie sprawozdania. Organizowanie wyjść i wycieczek do muzeum. Prezentacja.</p> <p>Wykorzystanie różnorodnych narzędzi w module „Wirtualny spacer”.</p> <p>Pytania i odpowiedzi na tematy związane z zawodami artystycznymi. Wykorzystanie środków medialnych w pracy ucznia.</p>
--	--	--

<p>zna słownictwo związane ze sztuką teatralną; rozdziela rodzaje teatru – lalkowy, aktorski; nazywa terminy związane z filmem; opisuje wydarzenie związane z pierwszym seansem filmowym;</p>	<p>Grażyna Maszczyńska-Góra <i>Marionetki, kukielki, pacynki.</i> <i>Magia filmu</i></p>	<p>Projekty artystyczne. Okienko informacyjne. Drama.</p>
<p>wylicza zasady poprawnego korzystania z telewizora; argumentuje stwierdzenia; <i>Telewizja jest dobrodziejstwem dla ludzi. Telewizja jest źródłem wielu zagrożeń.</i></p>	<p>Justyna Dąbrowska <i>Plusy i minusy oglądania telewizji</i></p>	<p>Metaplan. Otwarte ucho. Drzewko decyzyjne. Łańcuch skojarzeń.</p>
<p>rozdziela rodzaje audycji radiowych (informacyjna, rozrywkowa); na podstawie tekstu opisuje pracę realizatora akustycznego; wyjaśnia, dlaczego bardzo ważne są efekty dźwiękowe i głos postaci w słuchowisku radiowym; zna słownictwo związane z nagrywaniem słuchowiska radiowego;</p>	<p>Maciej Kwiatkowski <i>„W krainie radiowych czarów”</i></p>	<p>Pogadanka heurystyczna. Klasowe przedstawienie teatralne. Twórczość uczniów, podejmowanie samodzielnych decyzji.</p>
<p>Praca twórcza ucznia. Recenzja na temat obejrzanego filmu <i>W pustyni i w puszczy.</i> Przedstawienie w klasie własnej oceny filmowej adaptacji powieści Henryka Sienkiewicza <i>W pustyni i w puszczy</i> – zachowanie kulturalnej dyskusji.</p>	<p>Teoretyczne wiadomości: Słownictwo związane z teatrem, kinem, filmem, telewizją, radiem.</p> <p>Kontekst opracowania tematu. Porównuje dziedziny sztuki, ich związek między sobą, posługuje się terminami. Porównuje dzieło literackie z filmem. Wielka rola środków przekazu w życiu człowieka</p>	<p>Dyskusja, która odbywa się na spotkaniu w czasie rzeczywistym. 1. Spisywanie wszystkich pomysłów na e-tablicy lub w udostępnionym przez nauczyciela edytorze tekstu. 2. Ocena każdego pomysłu.</p>

<p>opowiada treść utworu; wyodrębnia główny wątek, bohaterów i miejsce akcji; opisuje głównego bohatera, wymienia jego projekty; ocenia przydatność wynalazków Guliwera, opowiada o Akademii Projektodawców;</p> <p>opisuje wygląd fantastycznego bohatera Pinokio i jego cechy charakteru; ustosunkowuje się do drugoplanowych postaci ocenia ich postępowanie;</p> <p>streszcza treść utworu; buduje pozytywny swój obraz w relacji z innymi ludźmi układa plan wydarzeń; wymienia cechy dobrze wychowanego ucznia; opowiada treść fragmentu i ustosunkowuje się do zaleceń dobrej Wróżki; ocenia postępowanie głównego bohatera; wyróżnia wydarzenia fantastyczne i prawdopodobne;</p> <p>opowiada epizody z życia pisarza Henryka Sienkiewicza; wie co to jest notatka biograficzna; wymienia okoliczności napisania powieści <i>W pustyni i w puszczy</i>;</p>	<p>Rozdział VIII Opracowanie lektury obowiązkowej, wybranej przez nauczyciela.</p> <p>Jonathan Swift <i>Podróże Guliwera</i></p> <p>Carlo Collodi <i>Straszny rekin</i>(fragment książki <i>Pinokio</i>)</p> <p>Carlo Collodi <i>Wagary</i></p> <p><i>Pinokio przyrzeka Wróżce, że będzie posłuszny</i></p> <p><i>Jak drewniany pajacyk zamienił się w chłopca?</i></p> <p>Tadeusz Wiącek <i>Ostatni sukces</i></p> <p>Henryk Sienkiewicz <i>Pan wielki zabić wobo</i> (fragment powieści <i>W pustyni i w puszczy</i>)</p>	<p>Metoda tekstu przewodniego. Podróż w świat wyobraźni. Metody waloryzacyjne (eksponujące),, impresyjne, , ekspresyjne.</p> <p>Metoda tekstu przewodniego.</p> <p>Mapa mentalna. Mapa myśli.</p> <p>Priorytety uczenia się. Promyczkowe uszeregowanie.</p> <p>Okienko informacyjne.</p> <p>Mapa skojarzeń. Odpowiadam za ciebie. Odpytujący przyjaciel. Projekt badawczy. Podsumowanie w grupach. Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p>
--	---	--

<p>zna treść utworu; wyodrębnia główny i poboczny wątek, bohaterów i miejsce akcji; opowiada treść według napisanego planu; gromadzi słownictwo dotyczące opisu bohatera lub wydarzenia; wyszukuje bohatera o cechach dodatnich; wskazuje bohatera którego chce naśladować; dokonuje prezentacji lektury i wyraża swoją opinię; zwraca uwagę na estetykę swej wypowiedzi; zaznacza odpowiednie fragmenty, cytuje, komentuje;</p> <p>Praca twórcza ucznia. 1. Wypracowanie na temat: Fantastyczne przygody Pinokio. 2. Streszczenie jednego z rozdziałów powieści <i>W pustyni i w puszczy</i>.</p>	<p>Henryk Sienkiewicz <i>O krok od wolności</i> (fragment powieści <i>W pustyni i w puszczy</i>) (fragment powieści <i>W pustyni i w puszczy</i>)</p> <p>Teoretyczne wiadomości: Powieść – utwór epicki. Narrator, główny i poboczny wątek, główny bohater i drugoplanowe postaci. Opis i charakterystyka postaci. Plan, wypracowanie, streszczenie. Dyskusja, estetyka wypowiedzi.</p> <p>Kontekst opracowania tematu. Porównuje zachowanie głównego bohatera do bohaterów już poznanych w innych utworach, wyszukuje dodatnie jego cechy, które chciałby naśladować.</p>	<p>Podejmowanie samodzielnych przedsięwzięć. Przekład intersemiotyczny.</p> <p>Dyskusja ze świadomym zastosowaniem wyrazów i zwrotów uwydatniających stanowisko dyskutanta. Dyskusja, która odbywa się na spotkaniu w czasie rzeczywistym.</p> <p>1. Spisywanie wszystkich pomysłów na e-tablicy lub w udostępnionym przez nauczyciela edytorze tekstu. 2. Ocena każdego pomysłu. Metoda sytuacyjna Nauczyciel przedstawia uczniom pewną złożoną sytuację – poprzez spotkanie online w czasie rzeczywistym lub udostępniony film (link).</p>
--	--	---

Literatura przeznaczona dla opanowania pamięciowego

Józef Wybicki – *Mazurek Dąbrowskiego*
Władysław Broniewski – *Polska mowa*
Juliusz Słowacki – *W pamiętniku Zofii Bobrówny*
Joanna Kulmowa – *Księżyc*
Julian Tuwim – *Dwa wiatry*
Kolęda – *Gdy się Chrystus rodzi...*
Jan Lechoń – *Wielkanoc*
Irena Landau – *Piosenka o mamie*

Literatura uzupełniająca

(utwory przeznaczone dla samodzielnego czytania przez uczniów)

Ludwik Jerzy Kern – *Ferdynand Wspaniały*
Janusz Korczak – *Król Maciuś Pierwszy*
Maria Krüger – *Ucho, dynia, sto dwadzieścia pięć*
Jacob i Wilhelm Grimmowie – *Wybór baśni*
Sat-Okh – *Biały mustang*
Wojciech Żurkowski – *Porwanie w Tiutiurlistanie*
E. Burnett – *Tajemniczy ogród*
A. Lingren – *Rasmus i włóczęga*
M. Twain – *Przygody Hucka*
L.C. Carroll – *Alicja w Krainie Czarów*
Maria Kownacka – *Rogaś z doliny Rostoki*

Podstawowe wymagania dotyczące wiedzy i umiejętności uczniów 5 klasy

Uczeń/uczennica /uczennica zna:

- autora, tytuł i treść przerabianego utworu: głównych bohaterów, kolejność i związek wydarzeń;
- teksty, proponowane przez program dla nauki na pamięć;
- podstawowe pojęcia: epitet, porównanie, uosbienie, pejzaż opowiadanie, temat, literacki bohater, fabuła utworu;
- podstawowe elementy logicznej wyrazistości (pauza, akcent).

Uczeń/uczennica potrafi:

- świadomie, biegle, wyraźnie czytać głośno znane literackie i naukowe teksty (przykładowe tempo czytania 100–110 słów na minutę);
- wydzielać epizody, ustalać tymczasowy i przyczynowo-skutkowy związek między wydarzeniami w przerabianym utworze;
- znajdować w utworze epitety, porównania, uosobienia i objaśniać ich rolę w kontekście;
- opowiadać ustnie i pisemnie (w formie streszczenia) epizod (lub kilka epizodów), układać plan niewielkiego epickiego opowiadania;
- dawać zwięzłą ustną odpowiedź na pytania nauczyciela i podręcznika;

- wypowiadać się na temat własnego stosunku do bohatera literackiego utworu;
- określać stosunek autora do bohaterów na podstawie przedstawienia ich postępowania i zachowania;
- określać miejsce logicznego akcentu i logicznej pauzy w oddzielnych fragmentach;
- podczas czytania dialogu z podziałem na role przekazywać szczegóły nastroju postaci;
- umiejętnie korzystać: z informacji zawartej w podręczniku, w przeczytanych książkach i ze słowników.

6 KLASA
(2 godziny tygodniowo – rocznie 70 godzin,
czas rezerwowy – 4 godziny)

Osiągnięcia uczniów w nauce	Treść materiału nauczania	Proponowane metody i techniki pracy
<p>nazywa główne pozytywne właściwości literatury pięknej – ukazanie rzeczywistości w obrazach sztuki literackiej;</p> <p>objaśnia – jaki wpływ na czytelnika ma sztuka słowa, jaką rolę pełnią książki w życiu człowieka;</p> <p>nazywa ulubionych pisarzy polskich i światowych oraz bohaterów ich książek;</p> <p>formułuje refleksje wywołane treścią wiersza;</p> <p>rozumie przenośnie i umie je wyodrębnić;</p> <p>wyodrębnia postać mówiącą w wierszu (postać fikcyjna, poeta itp.);</p> <p>porównuje wakacyjne przeżycia osoby mówiącej w wierszu ze swoimi;</p> <p>czyta głośno wiersz oddając jego żartobliwy charakter przez odpowiednią modulację głosu; rozumie funkcję opisu w poezji i codziennym języku;</p> <p>dzieli wers na sylaby, robi pauzy głosowe (wewnątrz wersu krótszą, na końcu dłuższą);</p>	<p>Wstęp Książka jest moim przyjacielem Literatura piękna i jej wpływ na czytelnika. Wpływ czytelnictwa na kulturalny rozwój społeczeństwa.</p> <p>Rozdział I Minęły wakacje – już w szkole Konstanty Ildefons Gałczyński <i>Moje wakacje</i> Julian Tuwim <i>Strofy o późnym lecie</i></p> <p>Maria Dąbrowska <i>Odjazd</i> (fragment książki <i>Uśmiech dzieciństwa</i>)</p>	<p>Metoda tekstu przewodniego Praca w grupie. Analiza przykładu wzorca. Dyskusja, która odbywa się na spotkaniu w czasie rzeczywistym.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Spisywanie wszystkich pomysłów na e-tablicy lub w udostępnionym przez nauczyciela edytorze tekstu. 2. Ocena każdego pomysłu. <p>Metody aktywizujące zaangażowania uczniów w pracę na lekcji. Metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy. (problemowa), klasyczna metoda problemowa, metoda przypadków, metoda sytuacyjna, Indywidualna i zbiorowa praca z tekstem. Pogadanka heurystyczna.</p> <p>Praca indywidualna i w grupach. Ciekawa aranżacja utworu.</p>

<p>uzasadnia tytuł utworu; wyszukuje obrazy poetyckie przedstawiające późne lato; określa nastrój wiersza; opowiada treść przeczytanego fragmentu na podstawie ułożonego planu; wyróżnia postacie, wydarzenia, czas i miejsce akcji; nazywa uczucia dzieci i podaje ich przyczyny;</p>	<p>Julian Ratajczak <i>Równi wśród równych</i></p>	<p>Metody asymilacji wiedzy: (podająca), pogadanka, dyskusja, wykład (opis, opowiadanie), praca z książką.</p>
<p>opowiada treść przeczytanego fragmentu na podstawie ułożonego planu; przywołuje odpowiednie fragmenty tekstu dla objaśnienia swoich wypowiedzi; uzasadnia tytuł utworu; porównuje sytuację szkolną przedstawioną w utworze ze swoimi szkolnymi doświadczeniami;</p>	<p>Jarosław Radwański <i>Jak się uczyć</i></p>	<p>Praca indywidualna i w grupach. Pogadanka heurystyczna. Metody problemowe (w tym np. drzewko decyzyjne, metaplan, hipoteza interpretacyjna)</p>
<p>analizuje słowa autora; sprawdza swoje umiejętności uczenia się; odwołuje się do tekstu i porównuje metody uczenia się z własnym doświadczeniem;</p>	<p>Jan Brzechwa <i>Globus</i></p>	<p>Metody aktywizujące: priorytety uczenia się, okienko informacyjne.</p>
<p>analizuje wiersz pod względem budowy (zwrotki, wersy, rymy); głośno czyta wersy, które wywołują humor;</p>	<p>Janusz Korczak <i>Szkoła</i> (fragmenty)</p>	<p>Metody aktywizujące: łańcuch skojarzeń, mapa skojarzeń, podróż w świat wyobraźni.</p>
<p>czyta dwie pierwsze strofy wiersza, zachowując na końcach wersów pauzę –</p>		<p>Metody aktywizujące (np. gry dramatyczne, przekład</p>

<p>wyszukuje zgodność intonacji wiersza z intonacją zdania; określa jaki sposób czytania wiersza narzuca jego treść; objaśnia, co to jest intonacja wierszowa;</p> <p>układa plan opowiadania; ustosunkowuje się do słów narratora; porównuje sytuację szkolną przedstawioną w utworze ze swoimi szkolnymi doświadczeniami; opowiada epizody z życia autora opowiadania; wyjaśnia sens ostatniego zdania; buduje swój pozytywny obraz w relacji z innymi ludźmi</p> <p>nazywa postać mówiącą w wierszu; wyszukuje fragmenty, które potwierdzają tezę, że osoba wypowiadająca się w wierszu nie lubi chodzić do szkoły; wyszukuje uosobienia i określa ich rolę w poezji; uczy się wiersza na pamięć</p> <p>wyszukuje fragmenty w tekście opisujące pierwsze wrażenia czytelnicze autora wspomnień i porównuje je ze swoimi; opowiada o swoim pierwszym kontakcie z biblioteką; umie bibliograficznie opisać</p>	<p>Joanna Kulmowa <i>Marzenia</i></p> <p>Stanisław Ryszard Dobrowolski <i>Moja pierwsza czytelnia</i></p> <p>Teresa Mencina, Justyna Święcicka <i>Dzieciaki z osiedla</i> (fragment książki <i>Sekret</i>)</p>	<p>intersemiotyczny, metoda sześciu kapeluszy)</p> <p>Integrowanie treści przedmiotowych podczas pracy w grupach. Wykorzystywanie materiałów multimedialnych na lekcjach online.</p> <p>Praktyczne stosowanie ćwiczeń językowych – inscenizacja. Ciekawa aranżacja utworu.</p> <p>Praca indywidualna i w grupach. Gry dydaktyczne. Pogadanka.</p>
--	---	---

<p>książkę. wypowiada się o działalności biblioteki w szkole; wyraża swój stosunek do czytania książek i uzasadnia swą wypowiedź; opowiada treść według planu; przedstawia sytuację, w której znalazł się bohater utworu; objaśnia termin <i>asertywność</i> i wyjaśnia, której z postaci brakowało asertywności; ocenia postępowanie i decyzje Serka i Piotрка; wypowiada się na podstawie własnego doświadczenia, jak sobie radzi w trudnych sytuacjach, czy umie stanowczo mówić – nie!; wdraża się do zgodnego współżycia w grupie rówieśniczej;</p> <p>Praca twórcza ucznia. 1. Krótka ustna lub pisemna wypowiedź na temat <i>Wakacyjne wspomnienia</i>. 2. Bierze udział w przygotowaniu wystawy <i>Jesień w poezji i malarstwie</i> (wiersze; prace pisemne – opisy, opowiadania; obrazy plastyczne wykonane różną techniką malarską, muzyka przypominająca jesienną porę).</p>	<p>Teoretyczne wiadomości: Postać mówiąca w wierszu. Intonacja wierszowa. Funkcja opisu w poezji. Nadawca i adresat w wierszu. Rola biblioteki w szkole.</p> <p>Kontekst opracowania tematu. Emocjonalno-estetyczne ustosunkowanie się do poezji o tematyce jesiennej. Integracja literatury z innymi dziedzinami sztuki (malarstwo, muzyka). Porównywanie różnego zachowania uczniów w szkole na podstawie poznanych utworów i swego doświadczenia. Biblioteka jest ważnym miejscem dla ucznia – zwrócenie uwagi na zainteresowanie się książką.</p>	<p>Metoda sytuacyjna 1. Nauczyciel przedstawia uczniom pewną złożoną sytuację – poprzez spotkanie online w czasie rzeczywistym lub udostępniony film (link). 2. Podczas spotkania online w czasie rzeczywistym uczniowie omawiają rację „za” i „przeciw”. Wyniki dyskusji można spisywać na e-tablicy bądź w udostępnionym widoku edytora tekstu (np. w tabeli). Dyskusja, która odbywa się na spotkaniu w czasie rzeczywistym. 1. Spisywanie wszystkich pomysłów na e-tablicy lub w udostępnionym przez nauczyciela edytorze tekstu. 2. Ocena każdego pomysłu.</p>
--	--	--

<p>zna pojęcie mitologii i mitu. nazywa najważniejszych bogów na Olimpie; tworzy samodzielnie kilkudzaniową wypowiedź na temat wierzeń Greków dotyczących różnych zjawisk przyrody.</p> <p>opowiada treść mitu; uzasadnia, dlaczego Prometeusza nazwano dobroczyńcą ludzkości; charakteryzuje postać Prometeusza jako śmiałego, twórczego bohatera mitologicznego; objaśnia pojęcie <i>prometejski</i> i wie w jakim kontekście można je używać;</p> <p>opowiada treść mitu o Dedalu i Ikarze; wypowiada się na temat pouczenia i przestrogi wynikającej z zakończenia mitu;</p> <p>opowiada o dziejach Syzyfa; wymienia postaci występujące w micie, określa ich pozycję w mitologii; uzasadnia więź przyczynowo – skutkową na podstawie wydarzeń; opowiada o dziejach Syzyfa; wymienia postaci występujące w micie, określa ich pozycję w</p>	<p>Rozdział II W świecie mitów</p> <p>Jan Parandowski <i>O mitach greckich</i></p> <p>Robert Graves <i>Prometeusz</i> (fragment książki <i>Mity greckie</i>)</p> <p>Jan Parandowski <i>O Dedalu i Ikarze</i></p> <p>Wanda Markowska <i>Syzyf</i></p>	<p>Praca w grupach. Metody problemowe (w tym np. drzewko decyzyjne, metaplan, hipoteza interpretacyjna)</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów. Podejmowanie samodzielnych przedsięwzięć.</p> <p>Giełda pomysłów. Burza mózgów. Analiza przykładów (wzorca).</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p> <p>Praca w grupach. Giełda pomysłów, prezentacja.</p>
---	--	--

<p>mitologii; uzasadnia więź przyczynowo – skutkową na podstawie wydarzeń;</p> <p>analizuje treść wiersza; na podstawie swoich doświadczeń opowiada o marzeniach o locie balonem lub lotnią; uczy się wiersza na pamięć;</p> <p>przedstawia treść mitu na podstawie ułożonego planu; ocenia cechy osobowości występujących postaci;</p> <p>wyszukuje fragmenty mówiące o uczuciach matki spowodowanych utratą córki; objaśnia, jak Grecy wyjaśniali zmiany pór roku; wymienia poznane ważne postaci Olimpu, ustosunkowuje się do nich; porównuje tekst mitu ze scenariuszem; bierze udział w klasowej inscenizacji;</p> <p>opowiada treść mitu; umie na podstawie tekstu wyjaśnić sposób wpływu mitologii na nasz język (frazeologizmy) rozumie przynależność do kultury europejskiej, poszerza słownictwo. objaśnia pojęcie <i>frazeologizm</i> albo <i>związek</i> <i>frazeologiczny</i>; tłumaczy znaczenie frazeologizmów we</p>	<p>Stanisław Grochowiak <i>Lotnie</i></p> <p>Wanda Markowska <i>Demeter i Kora</i> (scenariusz miniatury teatralnej)</p> <p>Paweł i Witold Cienkowski <i>Po nitce Ariadny do stajni Augiasza</i></p>	<p>Praca indywidualna i w grupie. Pogadanka heurystyczna.</p> <p>Klasowe przedstawienie teatralne. Techniki dramowe (wejście w rolę, żywy obraz, inscenizacja) Metody aktywizujące (np. gry dramatyczne, przekład intersemiotyczny, metoda sześciu kapeluszy) uczą samodzielnego myślenia, odpowiedzialności za podejmowane decyzje i przyzwyczajają do publicznych występów.</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów. Metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy: (problemowa), klasyczna metoda problemowa; metoda przypadków; metoda sytuacyjna.</p>
--	---	--

<p>współczesnym języku (<i>nić Ariadny, praca Herkulesa, stajnia Augiasza, paniczny strach, olimpijski spokój</i>);</p> <p>charakteryzuje i ocenia głównego bohatera; wymienia przygody Odyseusza i opowiada o nich; tłumaczy znaczenie frazeologizmów;</p> <p>wyróżnia osobę mówiącą w wierszu; przytacza słowa, w których zawarta jest główna myśl tego wiersza; recytuje wiersz;</p> <p>objaśnia pojęcie <i>planu ramowego i szczegółowego</i>; układa plan ramowy i szczegółowy mitu;</p> <p>opowiada o Romulusie i Remusie, którzy według legendy byli założycielami Rzymu;</p> <p>analizuje wiersz pod względem treści; potwierdza wpływ literatury greckiej na literaturę polską; wie co to jest rytm wiersza (głosowa pauza wewnątrz wersu i na końcu), starannie wymawia wyrazy rymujące się, właściwie moduluje, przestrzega tempo i siłę głosu. na podstawie treści wiersza</p>	<p>Jan Parandowski <i>Przygody Odyseusza</i></p> <p>Leopold Staff <i>Odys</i></p> <p>Cland-Catherine Ragache, France Philips <i>Dar rzeki</i> (fragment książki Wilki, Mity i legendy)</p> <p>Kornel Ujejski <i>Maraton</i></p>	<p>Mapa skojarzeń. Odpowiadam za ciebie. Odpytujący przyjaciel.</p> <p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych. Prezentacja</p> <p>Pogadanka heurystyczna. Aktywizacja poprzez ciekawą aranżację lekcji, wykorzystanie potencjału wyobraźni uczniów podczas tworzenia odpowiedzi w pracy grupowej.</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów. Praca indywidualna i w grupie.</p>
---	---	---

<p>przedstawia przyczynę wojny między Grekami i Persami; nazywa cechy każdej z walczących stron; objaśnia, jaką dyscyplinę sportową współcześnie nazywamy biegiem maratońskim; uczy się fragmentu wiersza na pamięć;</p> <p>Praca twórcza ucznia. 1. Rozprawka na temat <i>Starożytna Grecja w języku polskim</i>. 2. Bierze udział w konkursie na temat: <i>Kto najlepiej poznał mity?</i></p> <p>wie, co to jest legenda (podanie); odróżnia świat fantastyczny od faktów rzeczywistych – historycznych; wyszukuje fragmenty w tekście, które opowiadają o wydarzeniach i postaciach fantastycznych;</p>	<p>Teoretyczne wiadomości: Pojęcie mitu i mitologii. Odróżnienie mitu od baśni. Frazeologizmy pochodzące ze starożytnej Grecji. Plan ramowy i szczegółowy.</p> <p>Kontekst opracowania tematu. Cechy wspólne i różnice w mitach różnych narodów na temat powstania świata i człowieka. Wpływ mitologii na język polski – rola frazeologizmów pochodzenia greckiego.</p> <p>Rozdział III Pieśni i legendy</p> <p>Artur Oppman <i>Syrena</i></p>	<p>Dyskusja wielokrotna 1. Uczniowie zostają podzieleni na dwie grupy, o odmiennych stanowiskach w jakiejś sprawie. 2. Wewnątrz grup uczniowie przygotowują stosowne argumenty poprzez forum grupy, czat, rozmowę online. 3. Cała klasa łączy się na spotkaniu online w czasie rzeczywistym. Grupy przedstawiają swoje argumenty.</p> <p>Praca w grupach. Analiza tekstu literackiego.</p> <p>Praca twórcza uczniów.</p>
---	--	--

<p>opisuje wygląd syrenki; wyszukuje i nazywa wydarzenia rzeczywiste; opowiada legendę o powstaniu Warszawy;</p> <p>umie opisać herb Warszawy; opowiada, jak stopniowo zmieniał się wizerunek herbu Warszawy od najdawniejszych czasów; potwierdza popularność herbowej syreny – wymienia miejsca, które noszą jej nazwę, pomniki; kształtuje uczucia patriotyczne;</p> <p>umie opisać herb Kijowa; opowiada, jak zmieniał się wizerunek herbu Kijowa od najdawniejszych czasów; uzasadnia swoją myśl na temat: <i>Dlaczego powrócono do historycznego wizerunku herbu Kijowa?</i> kształtuje uczucia patriotyczne;</p> <p>opowiada treść legend; wzbogaca treść legendy swoim komentarzem związanym z historią Kijowa; opowiada inne legendy, już znane;</p> <p>opowiada legendę na podstawie ułożonego planu szczegółowego; wyszukuje w tekście postaci niezwykle, cudowne, historyczne;</p>	<p>Stefan Krzysztof Kuczyński <i>Herb Warszawy</i> (fragment)</p> <p>Oprac. Regina Lebień <i>Historia herbu Kijowa</i></p> <p>W. Woźniak <i>Legends o powstaniu Kijowa</i></p> <p>Cecylia Niewiadomska <i>Piast</i> (fragment książki <i>Dzieje Polski w obrazach, legendach, podaniach</i>)</p>	<p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych na lekcjach online. Odtwarzanie tekstów z płyt. Parafrazowanie.</p> <p>Pogadanka heurystyczna, pytania i odpowiedzi. Prezentacja.</p> <p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych.</p> <p>Pogadanka heurystyczna. Praca indywidualna i w grupie.</p>
---	---	---

<p>porównuje i uzasadnia, że opowieść o Piaście jest legendą, a nie baśnią;</p> <p>opowiada wydarzenia w chronologicznym porządku; wyszukuje fragmenty tekstu mówiące o bogach i wierzeniach z czasów przedhistorycznych; opisuje posąg Światowida; analizuje tytuł legendy;</p> <p>wie, co to jest motyw wędrowny; ukazuje związek legendy z historią kraju; wymienia cechy charakteru głównej bohaterki Zofki; wskazuje fragmenty mówiące o bohaterstwie mieszkańców Sandomierza; znajduje różnicę między baśnią, legendą i mitem;</p> <p>opowiada genezę powstania państwa czeskiego; opisuje dawne czeskie zwyczaje; porównuje tekst z legendą o powstaniu państwa polskiego;</p> <p>wyjaśnia funkcję jaką spełniały pieśni w życiu dawnych ludzi; ustosunkowuje się do stwierdzenia, że <i>kolebką poezji polskiej była pieśń ludowa</i>; wie, co to jest pieśń ludowa, refren, wyszukuje strofy zbudowane na zasadzie</p>	<p>Izabela Koniusz Dwie rzeki (fragment książki <i>Legendy znad Odry</i>)</p> <p>Krzysztof Seliga Zofka z Sandomierza</p> <p>Alojzy Jirasek O Czechu (fragment z książki <i>Stare podania czeskie</i>)</p> <p>Anna Kamieńska O pieśniach ludowych (fragment książki <i>Złote litery</i>) Julian Przyboś (z antologii polskiej pieśni ludowej <i>Jabłoneczka - fragmenty</i>) Zachodźże, słoneczko</p>	<p>Praca w grupach. Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p> <p>Pogadanka heurystyczna. Pytania i odpowiedzi podczas pracy w grupie.</p> <p>Metoda tekstu przewodniego Praca w grupie.</p> <p>Praca indywidualna i w grupach. Ciekawa aranżacja utworu.</p>
---	--	---

<p>kontrastu (smutek – radość, nadmiar – brak); nazywa uczucia wyrażone w pieśni; analizuje budowę strof, omawia ich zgodność z intonacją składniową, wskazuje powtórzenia wyrazowe i ich miejsce w wersie; wymienia cechy pieśni ludowej; rozdziela pieśni obrzędowe, miłosne, wojskowe, pasterskie, rolnicze itp.; wybiera dowolną pieśń i uczy się na pamięć;</p> <p>Praca twórcza ucznia.</p> <p><i>Podania i legendy naszego regionu</i> – przygotowuje się do opowiedzenia legendy związanej ze swoją okolicą, miastem; pracuje nad barwną, żywą, ciekawą wypowiedzią. (<i>ustny rozwój mowy</i>).</p> <p>zna epizody z życia Ignacego Krasickiego; wymienia nazwiska osób, które brały udział w królewskim czwartkowym</p>	<p><i>Plon niesiemy, plon Zakukała kukuleczka Idzie żołnierz borem, lasem</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości Legenda i podanie. Motyw wędrowny. Świat fantastyczny i fakty historyczne. Różnica między baśnią, legendą i mitem. Pieśń ludowa, refren, kontrast. Uosobienia. Intonacja składniowa.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Zrozumienie genezy legendy i jej znaczenia dla kształtowania postaw odbiorcy, funkcji odrealniania faktów historycznych. Porównywanie legend dotyczących powstawania grodów – miast.</p> <p>Rozdział IV Świat bajki</p> <p>Zofia Kossak-Szczucka <i>Krasicki na obiedzie czwartkowym</i></p>	<p>Metoda projektu</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nauczyciel przekazuje uczniom instrukcję postępowania przy opracowywaniu projektu, np. w pliku. 2. Uczniowie zostają podzieleni na grupy, które opracowują projekt poprzez edycję współdzielonego pliku lub folderu. 3. Prezentacja projektów podczas spotkania online w czasie rzeczywistym. <p>Metody aktywizujące: priorytety uczenia się, okienko informacyjne.</p>
--	---	---

<p>obiedzie; opisuje postaci i umiejscawia je w epoce historycznej; ustosunkowuje się do najświetniejszego poety obiadów czwartkowych</p> <p>wie, co to jest bajka i wynikający z niej morał; wskazuje bohaterów bajek i wady ich charakterów; wyjaśnia, na czym polega zwięzłość bajek, ile postaci i motywów mają poszczególne bajki;</p> <p>uzasadnia budowę bajki na zasadzie kontrastu; opowiada swoimi słowami treść bajki; formułuje morał bajki;</p> <p>analizuje budowę bajki (zgodność wersu z budową zdania, miejsce przerw intonacyjnych, funkcję wersów krótkich); uczy się bajki na pamięć; nazywa cechy bohaterów bajki na podstawie zachowania ich wobec zajączka;</p> <p>analizuje budowę bajki; czyta wyraźnie z odpowiednią intonacją; podkreśla głosem wyrazy najważniejsze dla treści; wyjaśnia, jakie powinno być postępowanie godne miana przyjaźni; wypowiada się na temat</p>	<p>Ignacy Krasicki – bajki <i>Wół i mrówki</i> <i>Żółw i mysz</i> <i>Lis i wilk</i></p> <p>Ignacy Krasicki <i>Wilczki</i></p> <p>Ignacy Krasicki <i>Przyjaciele</i></p> <p>Ignacy Krasicki <i>Czapla, ryby i rak</i></p>	<p>Metody problemowe (w tym np. drzewko decyzyjne, metaplan, hipoteza interpretacyjna)</p> <p>Praca indywidualna i w grupach. Pogadanka heurystyczna. Wnioskowanie na podstawie morału bajek.</p> <p>Praktyczne stosowanie ćwiczeń językowych – inscenizacja.</p> <p>Metody aktywizujące: łańcuch skojarzeń, mapa skojarzeń. Rozmowa. Drama. Gry dydaktyczne.</p> <p>Wykorzystanie materiałów multimedialnych. Dyskusja (tradycyjna, punktowana, panelowa, burza mózgów) i debata rozwijają umiejętności retoryczne – prezentowanie własnego</p>
---	--	--

<p>opowiada treść bajki i objaśnia morał;</p> <p>określa motyw w bajce; analizuje budowę bajki; uczy się bajki na pamięć;</p> <p>Praca twórcza ucznia. Przygotowuje się do sprawdzianu na temat: Z zabawy – nauka – sprawdzian wiadomości o bajkach. Układa opowiadanie na podstawie bajki <i>Czapla, ryby i rak</i> stosując trzyczęściową budowę wypowiedzi.</p> <p>analizuje wiersz pod względem treści; opowiada o <i>święcie 1 listopada</i> – święcie zmarłych, wspomina osoby kochane, które odeszły; wypowiada się na temat pamięci narodowej;</p> <p>opowiada o wydarzeniach historycznych związanych z zakończeniem I wojny światowej i odzyskaniu przez</p>	<p>Jan Brzechwa <i>Lis i jaskółka</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości Bajka i morał bajki jako pouczenie, narodowa mądrość. Bajka jako gatunek literacki. Alegoria.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Przedstawienie bajek jako gatunku literackiego. Mądrość narodowa w bajkach pisarzy polskich i światowych.</p> <p>Rozdział V Pod urokiem świąt i tradycji</p> <p>Ryszard Marek Groński <i>Bardzo trudne pytania</i></p> <p>Tadeusz Oster-Ostrowski <i>Pierwsza kadrowa</i></p>	<p>Pogadanka heurystyczna. Pytania i odpowiedzi podczas pracy w grupie.</p> <p>Dyskusja wielokrotna 1. Uczniowie zostają podzieleni na dwie grupy, o odmiennych stanowiskach w jakiejś sprawie. 2. Wewnątrz grup przygotowują stosowne argumenty. Poprzez forum grupy, czat, rozmowę online. 3. Cała klasa łączy się na spotkaniu online w czasie rzeczywistym. Grupy przedstawiają swoje argumenty.</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów. Metoda skojarzeń, dyskusja o tradycjach świątecznych, podsumowanie pracy w grupach.</p> <p>Technika projektu. Praca indywidualna i w grupie. Lekcja muzealna.</p>
--	--	---

<p>Polskę niepodległości; analizuje słowa melodii ludowej, popularnej piosenki żołnierskiej z 1918 roku; objaśnia, dlaczego ten dzień stał się Dniem Niepodległości Polski; wypowiada się na temat obchodzenia tej uroczystości w szkole i w Polsce; wie, kiedy obchodzimy Dzień Niepodległości Ukrainy; kształtuje uczucia patriotyczne.</p> <p>opowiada treść wspomnień autorki; uzasadnia stwierdzenie, że narrator nie opowiada o jednym wybranym Bożym Narodzeniu, ale o wielokrotnych zdarzeniach i przeżyciach związanych z tym świętem; wymienia oznaki zbliżających się świąt; porównuje zwyczaje świąteczne przedstawione przez pisarkę ze zwyczajami obchodzonym w swoim domu; wyodrębnia w opowiadaniu fragmenty, które mówią o tradycji bożonarodzeniowej, przekazywanej z pokolenia na pokolenie;</p> <p>analizuje treść i budowę wiersza; nazywa osobę mówiącą w wierszu; uczy się wiersza na pamięć;</p>	<p>Maria Dąbrowska <i>Boże Narodzenie</i></p> <p>Tadeusz Borowski <i>Kołęda zatroskana</i></p>	<p>Metoda projektu 1. Nauczyciel przekazuje uczniom instrukcję postępowania przy opracowywaniu projektu, np. w pliku. 2. Uczniowie zostają podzieleni na grupy, które opracowują projekt poprzez edycję współdzielonego pliku lub folderu. 3. Prezentacja projektów podczas spotkania online w czasie rzeczywistym. Praca w grupach. Giełda pomysłów, prezentacja.</p> <p>Przekład intersemiotyczny. burza mózgów, myślące kapelusze, mapa skojarzeń, gra edukacyjna, drzewko decyzyjne.</p> <p>Metody aktywizujące: drama, inscenizacja.</p>
--	--	--

<p>na podstawie tekstu opowiada o starodawnych zwyczajach wielkanocnych i porównuje je do zwyczajów w różnych regionach kraju; objaśnia symbole związane ze świętami wielkanocnymi (inne niż w klasie 5); wymienia potrawy przygotowywane na stół wielkanocny; uzasadnia skąd się wziął zwyczaj śmigus-dyngus;</p> <p>wylicza nazwy jajek wielkanocnych i podaje sposób ich barwienia; wyszukuje fragmenty mówiące o znaczeniu kolorystyki jajek; opowiada, jak zdobi się jajka w swoim domu i w okolicy; wypowiada się o sztuce malowania jajek i o muzeum pisanek w Kołomyi; rozumie rolę tradycji w życiu rodziny i narodu;</p> <p>rozdziela adresata wiersza; argumentuje swoje wypowiedzi przy pomocy fragmentów wiersza; wiąże tematykę świąt wielkanocnych z nadejściem wiosny i przebudzeniem się przyrody; opisuje obraz poetycki przedstawiony w wierszu;</p> <p>czyta tekst z podziałem na role, z odpowiednią modulacją głosu;</p>	<p>Tomasz Chłodziński <i>Zdrowia, szczęścia winszujemy</i></p> <p>Maria Ziółkowska <i>Kraszanki, pisanki</i></p> <p>Ewa Skarżyńska <i>Wielkanocny stół</i></p> <p>Anna Swirszczyńska <i>W dniu 3 maja</i> (inscenizacja)</p>	<p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów. Gra dydaktyczna online Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej przez siebie) gry dydaktycznej online.</p> <p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych. Schematy, opisy, instrukcje Uczniowie otrzymują od nauczyciela spis reguł i sposobów działania, według których mają postępować (np. w formie kolejnych kroków procedury) w pliku tekstowym (Word, pdf). Podczas realizacji zadania powinno być dostępne forum, na którym uczący się będą mogli w razie niepowodzeń lub wątpliwości uzyskać pomoc wykładowcy lub innych uczestników kursu.</p> <p>Projekty artystyczne. Okienko informacyjne. Drama.</p>
--	---	--

<p>opowiada treść zdarzenia na Placu Zamkowym w Warszawie w dniu 3 maja 1791 roku;</p> <p>uzasadnia, dlaczego ten dzień wybrano na Dzień Konstytucji w Polsce;</p> <p>wie, kiedy obchodzimy Dzień Konstytucji w Ukrainie;</p> <p>kształtuje uczucia patriotyczne.</p> <p>Praca twórcza ucznia. Układa sprawozdanie na temat uczestnictwa w obchodach związanych z wybranym zwyczajem wielkanocnym.</p> <p>wyszukuje w balladzie fragment, w którym jest przedstawione opowiadanie kobiety wyłowionej z jeziora i zapisuje w punktach kolejne wydarzenia;</p> <p>ocenia postępowanie córki Mendoga;</p> <p>wie, co to jest ballada;</p>	<p>Teoretyczne wiadomości Historia tradycji narodowych i rodzinnych. Dzień Konstytucji i Dzień Niepodległości w Polsce i w Ukrainie.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Tradycje ludowe w życiu rodzinnym każdego człowieka i narodu. Porównywanie zwyczajów i obrzędów związanych z tradycjami świąt Bożego Narodzenia i Wielkanocy.</p> <p>Rozdział VI Świat lirycznego słowa</p> <p>Adam Mickiewicz <i>Świtez</i></p>	<p>Pogadanka heurystyczna. Klasowe przedstawienie teatralne. Twórczość uczniów.</p> <p>Metoda projektu</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nauczyciel przekazuje uczniom instrukcję postępowania przy opracowywaniu projektu, np. w pliku. 2. Uczniowie zostają podzieleni na grupy, które opracowują projekt poprzez edycję współdzielonego pliku lub folderu. 3. Prezentacja projektów podczas spotkania online w czasie rzeczywistym. <p>Metoda tekstu przewodniego. Podróż w świat wyobraźni.</p> <p>Metody waloryzacyjne (eksponujące), impresyjne, ekspresyjne.</p>
--	--	--

<p>wskazuje w balladzie <i>motywy wędrowne</i>, fragmenty grozy; rozdziela wydarzenia historyczne i fantastyczne; wie, co to jest <i>przerzutnia</i> – zaznacza w balladzie przykłady zakłócenia zgodności intonacji wersu z intonacją zdania;</p> <p>wymienia postaci i wydarzenia historyczne w wierszu; wyszukuje fragmenty <i>fikcji literackiej</i>; opisuje okoliczności śmierci bohatera; wypisuje z wiersza epitety i porównania, określa, jak one wpływają na wyobraźnię; analizuje budowę dwóch ostatnich strof wiersza i uzasadnia, czy odrębność ich ma wpływ na treść utworu;</p> <p>analizuje tytuł utworu; określa osobę mówiącą w wierszu; wie, co to jest <i>dialog i monolog</i>; opowiada treść wiersza swoimi słowami; tworzy odpowiedź na pytanie kończące wiersz; wie, co to jest <i>wiersz biały</i>;</p> <p>opisuje okoliczności śmierci generała Sowińskiego; charakteryzuje postać generała jako żołnierza i Polaka;</p>	<p>Adam Mickiewicz <i>Śmierć Pułkownika</i></p> <p>Wanda Chotomska <i>Rozmowa z panem Mickiewiczem</i></p> <p>Juliusz Słowacki <i>Sowiński w okopach Woli</i></p>	<p>Najwłaściwszymi metodami pracy na lekcjach będą więc metody problemowe, aktywizujące, uczą formułowania problemu i szukania sposobów na jego rozwiązanie, a także wysnuwania wniosków.</p> <p>Mapa skojarzeń.</p> <p>Odpowiadam za ciebie. Odpytujący przyjaciel. Dyskusja, która odbywa się na spotkaniu w czasie rzeczywistym.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Spisywanie wszystkich pomysłów na e-tablicy lub w udostępnionym przez nauczyciela edytorze tekstu. 2. Ocena każdego pomysłu. <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów Metody waloryzacyjne (eksponujące), impresyjne, ekspresyjne.</p> <p>Pogadanka heurystyczna. Metoda sytuacyjna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nauczyciel przedstawia uczniom pewną złożoną sytuację
--	--	---

<p>określa, do kogo generał swoje słowa wypowiada wprost, a do kogo pośrednio; ustosunkowuje się do bohatera utworu;</p> <p>wyszukuje momenty humorystyczne w treści wiersza; określa stosunek poety do swych wierszy; na podstawie listów Juliusza Słowackiego do matki opisuje uczucia poety skierowane do matki; wypisuje ważne wydarzenia z życia autora listów;</p> <p>Praca twórcza ucznia. 1. Pisz wypracowanie na temat: <i>Rola uosobienia w poezji i w naszym życiu potocznym.</i> 2. Redaguje list do matki.</p> <p>czyta wiersz z podziałem na role;</p>	<p>Juliusz Słowacki <i>Bo mnie matka moja miła...</i> <i>Listy do matki</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości Ballada jako gatunek literacki. Motyw wędrowny w balladzie. Fikcja literacka i prawda historyczna. Wiersz biały. Przerzutnia. Dialog i monolog.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Ukazanie pięknych utworów klasyki literackiej, zwrócenie uwagi na fakty historyczne i fikcję literacką. Emocjonalność i estetyka uczuć w odbiorze utworu lirycznego.</p> <p>Rozdział VII W kręgu kultury Wanda Chotomska</p>	<p>– poprzez spotkanie online w czasie rzeczywistym lub udostępniony film (link).</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p> <p>Metoda projektu 1. Nauczyciel przekazuje uczniom instrukcję postępowania przy opracowywaniu projektu, np. w pliku. 2. Uczniowie zostają podzieleni na grupy, które opracowują projekt poprzez edycję współdzielonego pliku lub folderu. 3. Prezentacja projektów podczas spotkania online w czasie rzeczywistym.</p> <p>Praca w grupach. Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p>
---	---	--

<p>opowiada treść utworu; zna epizody z życia Stanisława Moniuszki i Wojciecha Bogusławskiego; uczy się fragmentu wiersza na pamięć;</p> <p>nazywa narratora opowiadania; wyszczególnia postaci główne i drugoplanowe; czyta tekst z podziałem na role; wypowiada się na temat ćwiczeń aktorskich opisanych w tekście i uzasadnia ich cel; ocenia postępowanie uczniów; odpowiada na pytanie: <i>dlaczego profesor Zelwerowicz nie był zadowolony z ćwiczenia młodego aktora?</i>;</p> <p>wie, co to jest opowiadanie biograficzne; opowiada tekst według szczegółowego planu; wyszukuje fragmenty dotyczące życiorysu Józefa Chełmońskiego;</p> <p>zapisuje w punktach przebieg prac nad przygotowaniem programu telewizyjnego; wyszukuje fragmenty mówiące o różnicy między widowiskiem teatralnym a programem telewizyjnym; wypisuje terminy związane z telewizją i objaśnia je;</p>	<p><i>Dwaj panowie przed teatrem</i></p> <p>Jan Kreczmar <i>Co to było za zwierzę?</i></p> <p>(fragment książki <i>Notatnik aktora</i>)</p> <p>Eugeniusz Szermentowski <i>Własna droga</i> (fragment książki <i>Młodość, talent, animusz</i>)</p> <p>Jan Edward Kucharski <i>Przed szklanym ekranem</i></p>	<p>Pogadanka heurystyczna. Pytania i odpowiedzi podczas pracy w grupie.</p> <p>Integrowanie treści przedmiotowych podczas pracy w grupach. Wykorzystywanie materiałów multimedialnych na lekcjach online Praca indywidualna i w grupach. Ćwiczenia przedmiotowe Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej przez siebie) strony ćwiczeniowej.</p> <p>Pogadanka heurystyczna, pytania i odpowiedzi.</p> <p>Pogadanka heurystyczna. Pytania i odpowiedzi podczas pracy w grupie.</p>
--	---	---

<p>na podstawie wybranych cytatów określa czas i miejsce zdarzeń; podaje definicję wyrazów: <i>introligator, kopista, iluminator</i>; wymienia cechy i umiejętności, którymi się musiał wykazać mnich pracujący nad księgą; opisuje proces powstawania średniowiecznej książki; wrasta w świat struktur społecznych i kultury.</p> <p>opowiada tekst według planu; wypisuje wyrazy pochodzenia obcego związane z książką, układa według alfabetu i tłumaczy przy pomocy słownika; omawia budowę zewnętrzną i wewnętrzną podręcznika; tworzy opis bibliograficzny dowolnej książki;</p> <p>wyjaśnia sens tytułu artykułu; formuluje własny pogląd na zadania książki w życiu młodzieży; określa znaczenie słownictwa dotyczącego wydawania książek: poligrafia, matryca, offset, bestseller, kolportaż;</p> <p>wyjaśnia słownictwo tekstu; uzasadnia, które cechy osobowości człowieka może</p>	<p>Umberto Eco <i>W pracowni</i> (fragment książki <i>Imię róży</i>)</p> <p>Danuta Jodłowska <i>Papirusy, papierki, gryzipiórki</i></p> <p>Roman Antonowicz <i>Gutenberg do lamusa</i> (fragmenty)</p> <p>Marcin Przasnyski <i>Komputerowy nałóg</i></p>	<p>Praca w grupach. Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów. Podejmowanie samodzielnych przedsięwzięć. Metody waloryzacyjne (eksponujące), impresyjne, ekspresyjne.</p> <p>Giełda pomysłów. Burza mózgów. Analiza przykładów (wzorca).</p> <p>Gra dydaktyczna online Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej przez siebie) gry dydaktycznej online.</p> <p>Dyskusja, która odbywa się na spotkaniu w czasie rzeczywistym. 1. Spisywanie wszystkich pomysłów na e-tablicy lub w udostępnionym przez nauczyciela edytorze tekstu. 2. Ocena każdego pomysłu.</p> <p>Praca w grupach. Giełda pomysłów, prezentacja.</p>
--	--	--

<p>rozwinąć komputer; wylicza pozytywne i negatywne cechy korzystania z komputera; Praca twórcza ucznia. Wypracowanie na temat: <i>Zadanie książki we współczesnym życiu.</i> Sprawozdanie z obejrzanej sztuki w teatrze.</p> <p>nazywa postaci czas i miejsce akcji; określa główny wątek utworu; opisuje perypetie życiowe Tomka, głównego bohatera i jego kolegów; wyszczególnia pozytywne i</p>	<p>Teoretyczne wiadomości Dialog, opowiadanie, opis (utrwalenie). Opowiadanie biograficzne. Zawód aktora i słownik teatralny. Słownictwo związane z pracą nad przygotowaniem programu telewizyjnego, z pracą dotyczącą wydawania książek, z informatyką.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Przekaz słowa literackiego poprzez telewizję, teatr, radio. Znaczenie książki w życiu człowieka. Informatyka i jej zadanie w nowej cywilizacji.</p> <p>Rozdział VIII Opracowanie lektury obowiązkowej (wybranej przez nauczyciela). Mark Twain <i>Przygody Tomka Sawyer</i></p>	<p>Dyskusja wielokrotna 1. Uczniowie zostają podzieleni na dwie grupy, o odmiennych stanowiskach w jakiejś sprawie. 2. Wewnątrz grup przygotowują stosowne argumenty. Poprzez forum grupy, chat, rozmowę online. 3. Cała klasa łączy się na spotkaniu online w czasie rzeczywistym. Grupy przedstawiają swoje argumenty.</p> <p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych.</p> <p>Najwłaściwszymi metodami pracy na lekcjach będą więc metody problemowe, aktywizujące, uczą formułowania problemu i szukania sposobów na jego rozwiązanie, a</p>
--	--	---

<p>negatywne cechy charakteru głównego bohatera; porównuje treść książki z filmem;</p> <p>nazywa postaci czas i miejsce akcji; przedstawia problematykę utworu; charakteryzuje bohaterkę noweli; wypowiada się na temat kompozycji utworu; streszcza treść utworu według planu ramowego. układa zakończenie dalszych losów bohaterów</p> <p>Praca twórcza ucznia. 1. Charakterystyka Tomka Sawyera. 2. Wypracowanie na temat: <i>Pan Tomasz pomaga niewidomej dziewczynce.</i></p>	<p>Bolesław Prus <i>Katarynka</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości. Dyskusja na temat problematyki utworów.</p> <p>Zasady kulturalnej rozmowy i dyskusji. Charakterystyka postaci. Kontekst opracowania lektury. Zapoznanie z obowiązkową lekturą dostosowaną do wieku i zainteresowań uczniów.</p>	<p>także wysnuwania wniosków.</p> <p>Praca z książką. Wyjaśnienie. Opis. Metody aktywizujące przedstawienie treści noweli i udowodnienie teorii sokoła.</p> <p>Metoda sytuacyjna 1. Nauczyciel przedstawia uczniom pewną złożoną sytuację – poprzez spotkanie online w czasie rzeczywistym lub udostępniony film (link). 2. Podczas spotkania online w czasie rzeczywistym uczniowie omawiają rację „za” i „przeciw”. Wyniki dyskusji można spisywać na e-tablicy bądź w udostępnionym widoku edytora tekstu (np. w tabeli).</p>
--	---	---

Literatura przeznaczona dla opanowania pamięciowego

Joanna Kulmowa – *Marzenia*

Stanisław Grochowiak – *Lotnie*

Kornel Ujejski – *Maraton* (fragment)

Pieśń ludowa – *Zachodzące słońce* (do wyboru)

Ignacy Krasicki – *Wilczki*

Jan Brzechwa – *Lis i jaskółka*

Tadeusz Borowski – *Kolęda zatroskana*

Wanda Chotomska – *Dwaj panowie przed teatrem* (fragment)

Literatura uzupełniająca

(utwory przeznaczone dla samodzielnego czytania przez uczniów)

Janusz Domagalik – *Pięć przygód detektywa Konopki*

Eliza Orzeszkowa – *Dobra Pani, A.B.C.*

Zygmunt Nowakowski – *Przylądek Dobrej Nadziei*

Rudnicka Halina – *Uczniowie Spartakusa*

Seweryna Szmaglewska – *Czarne stopy*

Maria Dąbrowska – *Pies, Ptaki*

Maria Konopnicka – *Dym, Nasza szkapa, Urbanowa*

James Oliver Curwood – *Łowcy wilków*

Janatan Swift – *Podróże Guliwera*

Adolf Gjems-Selmer – *Nad dalekim cichym fiordem*

Ferenc Molnar – *Chłopcy z Placu Broni*

Podstawowe wymagania dotyczące wiedzy i umiejętności uczniów 6 klasy

Uczeń/uczennica /uczennica zna:

- tytuły i autorów przerobionych utworów;
- akcję utworu (fabułę) i bohaterów poznanych utworów;
- teksty, proponowane przez program dla nauki na pamięć;
- podstawowe pojęcia: portret, pejzaż, alegoria, uosobienie, epitet, przerzutnia, motyw wędrowny, morał bajki, plan ramowy i szczegółowy, frazeologizm, postać mówiąca w wierszu, intonacja wierszowa i składniowa, temat, fabuła i kompozycja literackiego utworu, sposoby wyrażenia autorskiego stosunku do bohaterów,
- gatunki literackie: bajka, legenda, podanie, ballada, mit, wiersz biały;
- słownictwo związane z teatrem, kinem, telewizją;

Uczeń/uczennica potrafi:

- przedstawić w wyobraźni artystyczne obrazy narysowane przez pisarzy i słownie ich objaśniać;
- wydzielać epizody w przerabianym utworze i określać ich znaczenie dla charakterystyki ich bohaterów;
- wydzielać podstawowe epizody w literackim utworze i komentować je;
- znajdować w tekście przerabianego utworu środki artystyczne i objaśniać ich rolę w kontekście;
- dokonać charakterystyki bohatera przerabianego utworu wyrażając własny stosunek do niego;
- prawidłowo, biegle i głośno czytać literackie, naukowo-popularne i publicystyczne teksty;
- wyraźnie czytać literackie utwory;
- czytać monolog postaci, przejawiając swój stosunek do niej.

7 K L A S A
(2 godziny tygodniowo – rocznie 70 godzin,
czas rezerwowy – 4 godziny)

Osiągnięcia uczniów w nauce	Treść materiału nauczania	Proponowane metody i techniki pracy
<p>objaśnia, że główną postacią przedstawianą w literackim utworze jest człowiek; z nim związane są wydarzenia, przedmioty, przyroda; podaje przykłady stosunku autora do przedstawionych przez niego bohaterów (z utworów poznanych w klasach 5–6).</p> <p>rozumie pojęcia: rzeczywistość, prawdopodobieństwo, fikcja, wskazuje cechy narratora i formy narracji. nazywa narratora i bohatera; wypowiada się na temat, jak narrator przedstawił swoją rodzinę; wymienia cechy charakteru głównego bohatera Piotra, określa jego stosunek do matki, porównuje go ze swoimi uczuciami do matki; objaśnia, co zapowiadają w tekście wyrażenia: <i>zdumiewająca historia,</i> <i>zaskakująca przygoda,</i> <i>fatalna miłość;</i></p>	<p>Wstęp – człowiek jako główna postać przedstawiona w literaturze pięknej.</p> <p>Jan Paweł II <i>List do rodzin</i> Jerzy Liebert <i>Uczę się ciebie, człowieku</i> Błażej Okudźawa <i>Błękitny człowiek</i></p> <p>Rozdział I Świat rzeczywisty</p> <p>Tadeusz Konwicki <i>Piorun rzeczywistości</i> (fragmenty)</p>	<p>Metoda tekstu przewodniego.</p> <p>Praca w grupie. Analiza przykładu wzorca.</p> <p>Podróż w świat wyobraźni.</p> <p>Dyskusja (tradycyjna, punktowana, panelowa, burza mózgów)</p> <p>Metody aktywizujące zaangażowanie uczniów w pracę na lekcji.</p>

<p>objaśnia słowo rzeczywistość, dystans; wyróżnia narratora, postać literacką; wie, co nazywamy zdarzeniem rzeczywistym; wyszukuje zdarzenia rzeczywiste i uzasadnia swoją wypowiedź;</p> <p>odszukuje dialogi w tekście i określa cel rozmowy i stosunek do siebie rozmówców; czyta dialogi z podziałem na role zwracając uwagę na właściwą modulację głosu; układa dialog na temat związany z letniami wakacjami;</p> <p>na podstawie tekstu wymienia warunki konieczne do osiągnięcia sukcesu; wyszczególnia cechy charakteru, które warunkują osiągnięcie sukcesu; analizuje tytuł tekstu, zmienia go, uzasadnia swoją decyzję; objaśnia słowo <i>kompleks</i> i wymienia kompleksy, które mogą przeszkadzać w osiągnięciu sukcesu; wie, co to jest dyskusja i wymienia cechy dobrej dyskusji (zwięzłość, rzeczowość, trafne argumentowanie, celna polemika); prowadzi dyskusję w sposób kulturalny, stosuje modalne</p>	<p>Truman Capote <i>Tamta gwiazdka</i> (fragmenty)</p> <p>Edward Stachura <i>Jasny pobyt nadrzeczny</i> (fragmenty)</p> <p>Andrzej Błazej <i>Dziwna lekcja</i> (fragmenty)</p>	<p>Indywidualna i zbiorowa praca z tekstem. Pogadanka heurystyczna. Praca twórcza uczniów.</p> <p>Praca indywidualna i w grupach. Ciekawa aranżacja utworu. Zastosowanie metody aktywnego dialogu.</p> <p>Metody aktywizujące: priorytety uczenia się, okienko informacyjne.</p> <p>Samodzielna decyzja w formowaniu wniosków podczas indywidualnej pracy.</p>
--	--	--

<p>słownictwo; buduje pozytywny obraz siebie w relacji z innymi ludźmi</p> <p>rozdziela pojęcia: dziennik, pamiętnik, wspomnienia; na podstawie tekstu określa cechy wypowiedzi jaką jest dziennik; wie, co to jest dziennik intymny i dziennik podróży;</p>	<p>Stanisław Kowalewski <i>Dziennik Bogusi R.</i>; (fragmenty)</p>	<p>Integrowanie treści przedmiotowych podczas pracy w grupach. Aktywizacja podczas pracy samodzielnej, przedstawienie swojego punktu widzenia stosownie do tematu.</p>
<p>opowiada treść bez użycia dialogu; nazywa narratora i określa sposób jego wypowiedzi; ocenia zachowanie chłopca wobec swej siostry; wypowiada na podstawie własnego doświadczenia porady, które mogą pomóc rówieśnikom w nawiązywaniu rozmowy, odnowieniu znajomości lub jej zapoczątkowaniu;</p>	<p>Bolesław Prus <i>Grzechy dzieciństwa</i> (fragmenty)</p>	<p>Praca indywidualna i w grupach. Pogadanka heurystyczna.</p> <p>Metody asymilacji wiedzy: (podająca), pogadanka, dyskusja, wykład (opis, opowiadanie)</p>
<p>porównuje zachowanie się Adama i jego odczucia w różnych momentach spotkania się z Ewą; zaznacza w tekście fragmenty żartobliwe i zabawne; określa, na czym polega humor w utworze; czyta pamiętnik z podziałem na role uwzględniając humor tekstu;</p>	<p>Mark Twain <i>Pamiętnik Adama i Ewy</i> (fragmenty)</p> <p>Wiadomości teoretyczne Narrator, forma narracji, fikcja (utrwalenie). Pojęcie rzeczywistości i dystansu.</p>	<p>Praktyczne stosowanie ćwiczeń językowych – inscenizacja. Ciekawa aranżacja utworu.</p> <p>Dyskusja wielokrotna 1. Uczniowie zostają podzieleni na dwie grupy, o odmiennych stanowiskach w</p>

<p>Praca twórcza ucznia. 1. Przygotowuje się do dyskusji na temat: <i>Szczęście jest jedyną rzeczą, która się mnoży, jeżeli ją dzielimy</i> (A.Schweitzer) 2. Uczy się pisać dziennik – w ciągu tygodnia notuje swoje myśli, uczucia, przeżycia.</p>	<p>Dziennik, pamiętnik, wspomnienia. Dialog (utrwalenie). Dyskusja. Cechy i kultura dyskusji.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Zdarzenia rzeczywiste oraz fikcyjne, prawdopodobne, które mogłyby mieć odpowiedniki w rzeczywistości. Podkreślenie roli pracy jako warunku dojścia do sukcesu i kształtowania własnej osobowości.</p>	<p>jakiejś sprawie. 2. Wewnątrz grup przygotowują stosowne argumenty. Poprzez forum grupy, czat, rozmowę online. 3. Cała klasa łączy się na spotkaniu online w czasie rzeczywistym. Grupy przedstawiają swoje argumenty.</p>
<p>rozumie rolę wyobraźni w twórczości literackiej, umie uruchomić własną wyobraźnię; wypowiada się na temat: jaką rolę odgrywa wyobraźnia w jego życiu, a jaką w twórczości poety;</p>	<p>Rozdział II Świat wyobraźni</p> <p>Zbigniew Herbert <i>Pudełko zwane wyobraźnią</i></p>	<p>Metody aktywizujące: łańcuch skojarzeń, mapa skojarzeń, podróż w świat wyobraźni.</p>
<p>analizuje wiersz pod względem budowy i treści; rozumie rolę wyobraźni w twórczości literackiej, umie uruchomić własną wyobraźnię;</p>	<p>Leopold Staff <i>Kieszeń</i></p>	<p>Integrowanie treści przedmiotowych podczas pracy w grupach.</p>
<p>poznaje pracę twórców radiowych, swoistość języka słuchowiska radiowego.</p>	<p>Maciej Kwiatkowski <i>Teatr wyobraźni</i> (fragment książki <i>Kulisy radia</i>)</p>	<p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych na lekcjach online</p>

<p>zwiększa swoją wyobraźnię jako słuchacz; na podstawie tekstu wyjaśnia dlaczego wyobraźnia słuchacza jest bardziej czynna od wyobraźni widza; przypomina sobie z poprzedniej klasy słownictwo związane ze sztuką radiową;</p> <p>świat chłopięcej kieszeni porównuje ze swoją kieszenią i opisuje ją. nazywa bohatera wiersza; określa uczucia i myśli, które wyraża postać mówiąca w wierszu; analizuje budowę wiersza; wie, co to są rymy okalające i rymy parzyste; uczy się wiersza na pamięć;</p> <p>układa plan opowiadania; wyszukuje w tekście fragmenty charakterystyki bezpośredniej i pośredniej; ze względu na przedmiot opisu wyróżnia charakterystykę indywidualną (opis jednej postaci), zbiorową (opis grupy ludzi), porównawczą (zestawienie dwóch postaci), autocharakterystykę (opis własnej postaci); opisuje głównego bohatera opowiadania Sture'a;</p> <p>układa plan tego fragmentu powieści;</p>	<p>Leopold Staff <i>Kieszeń</i></p> <p>William Wharton <i>Modig, czyli dzielny</i></p> <p>John Ronald R. Tolkien <i>Upiór kurhanu</i></p>	<p>Gra dydaktyczna online Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej przez siebie) gry dydaktycznej online.</p> <p>Wykorzystanie materiałów multimedialnych. Praktyczne stosowanie ćwiczeń językowych – inscenizacja</p> <p>Metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy: (problemowa), klasyczna metoda problemowa, metoda przypadków, metoda sytuacyjna, burza mózgów, mikronauczanie, gry dydaktyczne.</p> <p>Praca indywidualna i w grupach.</p>
---	---	---

<p>ustnie streszcza treść według planu; argumentuje tezę, że opowieści Tolkienu zawierają ukrytą prawdę o świecie; wymienia cechy literatury fantasty; objaśnia, dlaczego coraz więcej czytelników sięga po tego typu lekturę;</p> <p>Praca twórcza ucznia. 1. Charakterystyka: najlepszego kolegi, człowieka, którego darzy szacunkiem, bohatera przeczytanego utworu (do wyboru). 2. Opisuje wybrany przedmiot uwzględniając części opisu, tak aby był on logiczny i uporządkowany.</p>	<p>(fragmenty)</p> <p>Wiadomości teoretyczne Język radia. Rymy parzyste i okalające. Charakterystyka pośrednia i bezpośrednia. Charakterystykę indywidualną (opis jednej postaci), zbiorową (opis grupy ludzi), porównawczą (zestawienie dwóch postaci), autocharakterystykę (opis własnej postaci). Cechy literatury fantasty.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Podkreślenie roli wyobraźni w pracy twórczej ucznia. Twórcy radiowi i oddziaływanie swego języka audycji radiowej na słuchacza.</p> <p>Rozdział III Świat epiki</p>	<p>Pogadanka. Aktywność na lekcji uwarunkowana zainteresowaniem tematyką lektury.</p> <p>Metoda sytuacyjna 1. Nauczyciel przedstawia uczniom pewną złożoną sytuację – poprzez spotkanie online w czasie rzeczywistym lub udostępniony film (link). 2. Podczas spotkania online w czasie rzeczywistym uczniowie omawiają rację „za” i „przeciw”. Wyniki dyskusji można spisywać na e-tablicy bądź w udostępnionym widoku edytora tekstu (np. w tabeli).</p>
<p>zapoznaje się z wyrazami i wyrażeniami nazywającymi składniki epiki; wyróżnia gatunki epickie; wymienia elementy tworzące świat przedstawiony w epice;</p>	<p>Bożena Chrzastowska, Seweryna Wysłouch <i>Epika: Narrator, świat przedstawiony, czytelnik</i> (fragmenty książki <i>Poetyka stosowana</i>)</p>	<p>Pogadanka heurystyczna, pytania i odpowiedzi. Przekład intersemiotyczny.</p>

<p>wie, co to jest narrator konkretny, abstrakcyjny, komentarz narratora; opowiada, co składa się na fabułę utworu;</p> <p>wskazuje na postać główną i przeciwstawną jej grupę ludzi; wyodrębnia zdarzenia składające się na dwa wątki opowiadania; opisuje wygląd głównego bohatera i jego osobowość; proponuje inne rozwiązanie akcji; wie, co to jest powieść obyczajowa albo społeczna; objaśnia pojęcia literackie: <i>retrospekcja, punkt kulminacyjny w utworze literackim, nowela</i>; zna powody konfliktów pomiędzy białymi a czerwonoskórymi; potrafi określić swoje nastawienie do odpowiednich zachowań kolonizatorów.</p>	<p>Henryk Sienkiewicz <i>Sachem</i></p>	<p>Pogadanka heurystyczna. Pytania i odpowiedzi podczas pracy w grupie.</p> <p>Dyskusja, która odbywa się na spotkaniu w czasie rzeczywistym. 1. Spisywanie wszystkich pomysłów na e-tablicy lub w udostępnionym przez nauczyciela edytorze tekstu. 2. Ocena każdego pomysłu.</p>
<p>zapisuje w formie punktów kolejne zdarzenia zawarte w fabule; wyszukuje fragmenty w tekście informujące o miejscu i czasie zdarzeń; wymienia postaci utworu i określa ich zachowanie; nazywa narratora; wie, co to jest powieść podróżnicza;</p>	<p>Jules Verne <i>Tajemnicza wyspa</i> (pierwszy rozdział książki)</p>	<p>Praca w grupach. Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów. Podejmowanie samodzielnych przedsięwzięć</p>
<p>opowiada treść fragmentu</p>	<p>Karol May</p>	<p>Giełda pomysłów.</p>

<p>utworu, określa fabułę; porównuje sytuację wyjściową z końcową, opisuje przyczynę wymiany ról między napastnikami i ich ofiarą; objaśnia, kto jest wrogiem Indianina, a kto jego przyjacielem, po czyjej stronie stoi narrator; wyjaśnia przyczynę konfliktu między białymi osadnikami a Indianami; rozbudzanie poczucia sprawiedliwości oraz rozróżniania dobrych i złych czynów</p> <p>określa temat opowiadania i uzasadnia swoją wypowiedź przykładami z tekstu; objaśnia, co w utworze jest faktem historycznym, a co fikcją literacką; wie, co to jest powieść historyczna;</p> <p>nazywa głównego bohatera i ustosunkowuje się do jego marzeń; opowiada treść i uzasadnia postępowanie bohatera; wyszukuje w tekście fragmenty opisujące postać Leonida Teligi;</p> <p>zna epizody z życia autora; nazywa cechy osobowości głównych bohaterów i uzasadnia, które z nich należałoby potępić;</p>	<p><i>Syn Łowcy Niedźwiedzi</i> (fragment)</p> <p>Zofia Kossak-Szczucka <i>Hołd pruski</i></p> <p>Wojciech Żukrowski <i>Samotny rejs</i></p> <p>Stanisław Lem <i>Wielkie lanie</i> (fragmenty)</p>	<p>Burza mózgów. Analiza przykładów (wzorca). Dyskusja (tradycyjna, punktowana, panelowa, burza mózgów) i debata rozwijają umiejętności retoryczne – prezentowanie własnego stanowiska, przekonywanie do swoich racji, obrona własnych przekonań, ustosunkowywanie się do cudzych poglądów. Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p> <p>Technika projektu. Praca indywidualna i w grupie. Lekcja muzealna. Wykorzystanie różnorodnych narzędzi w module „Wirtualny spacer”.</p> <p>Praca w grupach. Giełda pomysłów, prezentacja.</p>
--	---	--

<p>wymienia fantastyczne wynalazki opisane w tekście; wyjaśnia, na czym polega osobliwość świata przedstawionego; wie, co to jest powieść fantastyczno-naukowa;</p> <p>określa miejsce i czas wydarzeń; objaśnia fakty historyczne, z którymi łączy się treść utworu; zna epizody z życia autora opowiadania;</p> <p>układa plan opowiadania; wyszukuje fragmenty tekstu, które opisują postać głównego bohatera Niggle’a; porównuje Niggle’a z innymi bohaterami książek R.Tolkiena;</p> <p>Praca twórcza ucznia. 1. Wypracowanie na temat: Bezradność i bezsilność człowieka wobec nieprzewidzianych nieszczęść (na podstawie wyszukanych reportaży z prasy). 2. Przygotowuje materiał do tematu: <i>Polscy nobiliści literaccy</i>. Pisze rozprawkę.</p>	<p>Ernest Hemingway <i>Stary człowiek przy moście</i></p> <p>John Ronald R. Tolkien <i>Liść, dzieło Niggle’a</i> (fragmenty)</p> <p>Teoretyczne wiadomości Gatunki epickie: powieść (współczesna, podróżnicza, obyczajowa, historyczna, fantastyczno – naukowa), opowiadanie, nowela, ballada. Pojęcia związane z epiką: fabuła utworu, narrator konkretny, abstrakcyjny, komentarz narratora, retrospekcja, punkt kulminacyjny w utworze literackim.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Świat rzeczywisty w</p>	<p>Metody waloryzacyjne (eksponujące), impresyjne, ekspresyjne.</p> <p>Metody aktywizujące: metaplan, otwarte ucho, drzewko decyzyjne, łańcuch skojarzeń.</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p> <p>Schematy, opisy, instrukcje Uczniowie otrzymują od nauczyciela spis reguł i sposobów działania, według których mają postępować (np. w formie kolejnych kroków procedury) w pliku tekstowym (Word, pdf). Podczas realizacji zadania powinno być dostępne forum, na którym uczący się będą mogli w razie niepowodzeń lub</p>
--	---	---

	najważniejszym gatunku epickim, w powieści. Zapoznanie z różnymi rodzajami powieści.	wątpliwości uzyskać pomoc nauczyciela.
	Rozdział IV Świat lirycznego słowa	
Wie , co to jest podmiot liryczny, obrazy poetyckie, rytm, monolog liryczny; wymienia najważniejsze treści, czym jest liryka; nazywa gatunki liryczne;	Maria Renata Mayenowa <i>O liryce</i> (fragment książki <i>O sztuce czytania wierszy</i>)	Integrowanie treści międzyprzedmiotowych.
określa zasadę komunikowania się w wierszu (nadawca-wypowiedź-odbiorca); czyta wiersz z odpowiednią intonacją w celu wyrażenia uczuć i przeżyć bohaterów; wymienia środki artystyczne zastosowane w wierszu;	Teofil Lenartowicz <i>Kalina</i>	Pogadanka heurystyczna. Klasowe przedstawienie teatralne. Twórczość uczniów, podejmowanie samodzielnych decyzji.
wyszukuje obrazy poetyckie, środki poetyckie określające uczucia; uosobienia; objaśnia symbole występujące w wierszu; układa dalczy ciąg treści wiersza;	Leopold Staff <i>Gęsiarka</i>	Techniki dramowe (wejście w rolę, żywy obraz, inscenizacja)
analizuje budowę wiersza (ilość strof, regularność sylab w wersie, układ rymów, zgodność budowy wersów ze składnią; nazywa podmiot liryczny; wyszukuje epitety i określa ich funkcję w wierszu;	Julian Tuwim <i>Kapuśniaczek</i>	Metody aktywizujące: drama, inscenizacja. Metoda sytuacyjna 1. Nauczyciel przedstawia uczniom pewną złożoną sytuację – poprzez

<p>wie, co to jest wiersz sylabiczny; wymienia składniki obrazu poetyckiego, które mogłyby być składnikami obrazu malarskiego; określa swoje uczucia po przeczytaniu treści wiersza; wie, co to jest średniówka i stały akcent; rozpoznaje i omawia funkcję środków poetyckich, wypowiada swe wrażenia;</p> <p>opisuje obrazy poetyckie codziennym językiem, porównuje, wyraża swoją refleksję. określa rym w wierszu: krzyżowy (przeplatany), dokładny i niedokładny; opisuje swoimi słowami ulewę, uzasadnia, że ten opis budzi grozę; wyodrębnia w wierszu motywy gór, nieba, wody, wiatru; wypowiada się na temat, kogo może więcej zainspirować treść wiersza: malarza czy muzyka; porównuje z treścią wiersza <i>Kapuśniaczek</i>, zestawia obrazy poetyckie i wypowiada się na temat artystycznego ujęcia przez poetów zjawiska przyrody jakim jest deszcz; uczy się wiersza na pamięć;</p>	<p>Adam Asnyk <i>Ulewa</i></p>	<p>spotkanie online w czasie rzeczywistym lub udostępniony film (link). 2. Podczas spotkania online w czasie rzeczywistym uczniowie omawiają rację „za” i „przeciw”. Wyniki dyskusji można spisywać na e-tablicy bądź w udostępnionym widoku edytora tekstu (np. w tabeli).</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów. Metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy: (problemowa), klasyczna metoda problemowa, metoda przypadków, metoda sytuacyjna, burza mózgów, mikronauczanie, gry dydaktyczne.</p>
--	-------------------------------------	---

<p>nazywa temat wiersza; analizuje budowę wiersza; formułuje refleksje wiersza własnymi słowami; objaśnia znaczenie słów <i>i obca i swoja</i>;</p> <p>nazywa osobę mówiącą i adresata wiersza; wymienia uczucia wyrażone przez postać mówiącą w wierszu; zna epizody z życia autora wiersza; objaśnia, do kogo skierowane jest podziękowanie; wyszukuje fragment, który jest refleksją w wierszu; wdraża się do zgodnego współżycia w grupie rówieśniczej, w atmosferze wzajemnej uczynności, życzliwości i właściwie rozumianego koleżeństwa wnioskuje, czego uczy wiersz <i>Podziękowanie</i>;</p> <p>opowiada o doli wiejskiego chłopca na podstawie treści wiersza; objaśnia, czego symbolem są gwiazdy; wypowiada się na temat problematyki poruszonej w wierszu; uzasadnia, w jakim celu napisała poetka ten wiersz; uczy się wiersza na pamięć;</p> <p>wyróżnia trzy części wiersza, które zawierają obrazy poetyckie</p>	<p>Anna Kamieńska <i>Pastereczka</i></p> <p>Jan Twardowski <i>Do moich uczniów</i> <i>Podziękowanie</i></p> <p>Maria Konopnicka <i>Świecą gwiazdy</i></p> <p>Tadeusz Różewicz <i>Przepaść</i></p>	<p>Techniki dramowe (wejście w rolę, żywy obraz, inscenizacja)</p> <p>Praca indywidualna i w grupie. Metoda projektu 1. Nauczyciel przekazuje uczniom instrukcję postępowania przy opracowywaniu projektu, np. w pliku. 2. Uczniowie zostają podzieleni na grupy, które opracowują projekt poprzez edycję współdzielonego pliku lub folderu. 3. Prezentacja projektów podczas spotkania online w czasie rzeczywistym.</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p> <p>Metody waloryzacyjne (tkusponujące), impresyjne, ekspresyjne.</p> <p>Pogadanka heurystyczna. Twórczość uczniów,</p>
--	--	--

<p>wyrażające ważną myśl; opisuje sytuację przedstawioną w wierszu; analizuje tytuł utworu; na podstawie swojego doświadczenia podaje przykłady sytuacji, że człowiek jest samotny wśród ludzi; uczy się szacunku dla starszych i gotowości niesienia pomocy potrzebującym</p> <p>analizuje budowę wiersza; nazywa środki stylistyczne, za pomocą których zostały utworzone poszczególne obrazy poetyckie; objaśnia treść ostatniego wersu drugiej strofy; wypowiada się na temat, czy wiersz wyraża uczucia czy przekazuje refleksje;</p> <p>wie, co to jest autoironia, wiersz biały; objaśnia, w czym dostrzega humor i autoironię; wymienia charakterystyczne cechy wypowiedzi poetki; wybiera wiersze z tomików antologii, interpretuje, wyraża własne upodobania; uczy się wiersza na pamięć.</p> <p>Praca twórcza ucznia. 1. Rozprawka na temat: <i>O czym dowiadujemy się z lirycznego utworu?</i> 2. Opisuje wybrany tomik poezji – wybiera dwa</p>	<p>Czesław Miłosz <i>Przypowieść o maku</i></p> <p>Wisława Szymborska <i>Niektórzy lubią poezję</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości Gatunki liryczne. Zasada komunikowania się w wierszu. Podmiot liryczny. Rymy krzyżowe, dokładne i niedokładne, wiersz</p>	<p>podejmowanie samodzielnych decyzji.</p> <p>Metody aktywizujące (np. gry dramatyczne, przekład intersemiotyczny, metoda sześciu kapeluszy)</p> <p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych. Metoda projektu – próby samodzielnego scenariusza.</p> <p>Projekty artystyczne. Okienko informacyjne. Drama.</p> <p>Dyskusja wielokrotna 1. Uczniowie zostają podzieleni na dwie grupy, o odmiennych stanowiskach w jakiejś sprawie.</p>
--	--	--

<p>dowolne wiersze, analizuje je i uczy się pięknie recytować.</p>	<p>sylabiczny. Temat i motywy wiersza. Środki poetyckie (utrwalenie). Średniówka, stały akcent. Autoironia, wiersz biały; Słownictwo związane z liryką.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Zapoznanie z utworami lirycznymi. Zamierzone stosowanie wybranych struktur i słownictwa. Sztuka słowa. Interpretacja głosowa w wierszu. Recytacja.</p> <p>Rozdział V Świat ballady</p>	<p>2. Wewnątrz grup przygotowują stosowne argumenty. Poprzez forum grupy, czat, rozmowę online. 3. Cała klasa łączy się na spotkaniu online w czasie rzeczywistym. Grupy przedstawiają swoje argumenty.</p>
<p>określa pojęcie ballady; odczytuje pytania narratora, wyszukuje fragmenty przedstawiające przypuszczenia i domysły narratora, uzasadnia, po co autor użył taki sposób narracji; wyodrębnia w balladzie fragmenty przedstawiające tajemnicze i zagadkowe zjawiska, strofy tworzące nastrój grozy; nazywa wątki nawiązujące do ludowych wierzeń; objaśnia, jaki związek ma wyraz <i>zdrada</i> z treścią utworu, wyszukuje słowa</p>	<p>Adam Mickiewicz <i>Świtezianka</i></p>	<p>Pogadanka heurystyczna. Klasowe przedstawienie teatralne. Twórczość uczniów.</p> <p>Metody waloryzacyjne (eksponujące), impresyjne, ekspresyjne. Drama.</p>

<p>porównuje balladę z innym balladami Adama Mickiewicza;</p> <p>odróżnia świat rzeczywisty i zmyślony w balladzie; określa miejsce i czas akcji; objaśnia, jakie uczucia wzbudza opisana sceneria; zestawia i porównuje to, co widzi i słyszy ojciec z tym, co widzi i słyszy dziecko; określa fragmenty zawierające życiowe pouczenie, nawiązujące do ludowych wierzeń. Praca twórcza ucznia. 1. W grupie układa inscenizację do ballady <i>Świtezianka</i> (ustala części narracji i dialogów, wyodrębnia sceny, wybiera postaci i omawia ich wygląd oraz zachowanie). 2. Píše streszczenie ballady <i>Trzech Budrysów</i>.</p> <p>wie, co to jest dramat i wymienia gatunki dramatu (tragedia, komedia); wymienia postaci, omawia miejsce i czas akcji; streszcza wątki utworu; charakteryzuje jedną z sióstr, ocenia cechy charakteru i postępowanie; zapoznaje się ze znaczeniami wyrazów: <i>obiektywizm, subiektywizm</i>; porównuje matczyną ocenę</p>	<p>Johann Wolfgang Goethe <i>Król olch</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości Pojęcie ballady. Rola pouczenia w balladzie. Retrospekcja w utworze.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Ballada jako utwór powiązany z tematyką ludową i zawierający emocjonalno – etyczne pouczenie.</p> <p>Rozdział VI Od dramatu do teatru Juliusz Słowacki <i>Balladyna</i> (fragmenty)</p>	<p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów. Podejmowanie samodzielnych przedsięwzięć.</p> <p>Metoda projektu 1. Nauczyciel przekazuje uczniom instrukcję postępowania przy opracowywaniu projektu, np. w pliku. 2. Uczniowie zostają podzieleni na grupy, które opracowują projekt poprzez edycję współdzielonego pliku lub folderu. 3. Prezentacja projektów podczas spotkania online w czasie rzeczywistym.</p> <p>Dyskusja ze świadomym zastosowaniem wyrazów i zwrotów uwydatniających stanowisko dyskutanta.</p>
---	---	--

<p>Balladyny ze swoim stosunkiem do głównej bohaterki;</p> <p>analizuje treść wiersza <i>Upiór</i>, który jest swego rodzaju wstępem do dramatu;</p> <p>wyjaśnia za co pokutuje upiór i na czym polega jego kara;</p> <p>opisuje przebieg obrzędu ludowego i porównuje go ze współczesnymi <i>Zaduszkami</i>;</p> <p>odczytuje i formułuje myśl wyłaniającą się z akcji dramatu;</p> <p>porównuje winy poszczególnych duchów i dręczące ich kary,</p> <p>wyznacza relacje między winą i karą;</p> <p>objaśnia, jaka wynika nauka moralna kończąca wystąpienia każdego ducha;</p>	<p>Adam Mickiewicz <i>Dziady cz. II</i></p>	<p>Pogadanka heurystyczna. Klasowe przedstawienie teatralne. Metody aktywizujące (np. gry dramatyczne, przekład intersemiotyczny, metoda sześciu kapeluszy), które uczą samodzielnego myślenia, odpowiedzialności za podejmowane decyzje i przyzwyczajają do publicznych wystąpień.</p>
<p>zna epizody z życia autora dramatu;</p> <p>opowiada historię miłości Romea i Julii;</p> <p>podaje swoją propozycję zmiany zakończenia utworu;</p> <p>zapoznaje się z wersją teatralną i baletową;</p>	<p>William Shakespeare <i>Romeo i Julia</i> (fragmenty)</p>	<p>Projekty artystyczne. Okienko informacyjne. Drama.</p>
<p>analizuje wiersz poświęcony bohaterom dramatu;</p> <p>wypowiada się na temat stosunku autora wiersza do Julii i Romea;</p>	<p>Cyprian Norwid <i>W Weronie</i></p>	<p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych.</p>

<p>uczy się wiersza na pamięć;</p> <p>wymienia głównych bohaterów przedstawionych we fragmencie utworu;</p> <p>wskazuje, które postaci działają przeciw sobie, a które mają wspólny cel;</p> <p>wyjaśnia znaczenie tytułu utworu;</p> <p>analizuje, o co naprawdę toczy się spór;</p> <p>rozpoznaje gatunek literacki – komedię,</p> <p>przypomina sobie znaczenie pojęcia <i>intryga</i>;</p> <p>objaśnia występujący w utworze komizm językowy, komizm postaci i sytuacji;</p> <p>zna epizody z życia Aleksandra Fredry;</p>	<p>Aleksander Fredro <i>Zemsta</i></p>	<p>Praca w grupach. Giełda pomysłów, prezentacja. Dyskusja, która odbywa się na spotkaniu w czasie rzeczywistym. 1. Spisywanie wszystkich pomysłów na e-tablicy lub w udostępnionym przez nauczyciela edytorze tekstu. 2. Ocena każdego pomysłu.</p>
<p>porównuje swoje wrażenia po wyjściu z teatru z wrażeniami przedstawionymi w wierszu;</p> <p>wypowiada się na temat emocjonalnych przeżyć w teatrze;</p> <p>analizuje wiersz pod względem budowy i treści;</p> <p>wrasta w świat struktur społecznych i kultury.</p> <p>uczy się fragmentu wiersza na pamięć;</p>	<p>Wisława Szymborska <i>Wrażenia z teatru</i></p>	<p>Pogadanka heurystyczna. Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów. Metody aktywizujące – ekspresyjne, pobudzanie wyobraźni teatralnej.</p>
<p>wylicza cechy różniące dramat czytany od dramatu oglądanego na scenie;</p> <p>omawia składniki przedstawienia teatralnego, których brak w czytaniu</p>	<p>Maria Mazurkiewicz <i>Dramat i teatr</i></p>	<p>Giełda pomysłów. Burza mózgów. Analiza przykładów (wzorca).</p>

<p>cichym, głośnym, w czytaniu z podziałem na role;</p> <p>wylicza rodzaje teatrów w zależności od rodzaju widowiska (teatr: dramatyczny, muzyczny, pantomima, balet – teatr żywego planu i teatr lalek); analizuje każdy rodzaj teatru;</p> <p>wypowiada się na podstawie swojego doświadczenia jaki teatr najbardziej lubi oglądać i dlaczego;</p> <p>Praca twórcza ucznia.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wspomnienie o pierwszej zabawie w teatr wypracowanie ustne. 2. Píše rozprawkę na temat: <i>Tragiczna miłość Romea i Julii</i>. <p>uzasadnia, jaką rolę spełnia film w porównaniu z</p>	<p>Stanisław Marczak-Oborski</p> <p><i>Kiedy mówimy teatr?</i> (fragment z książki <i>Przewodnik teatralny</i>)</p> <p>Teoretyczne wiadomości</p> <p>Dramat jako rodzaj literacki – gatunki dramatu: tragedia i komedia.</p> <p>Dramat szekspirowski.</p> <p>Pojęcia: <i>intryga, obiektywizm, subiektywizm, komizm językowy, postaci i sytuacji</i>;</p> <p>Teatr prawdziwy, telewizyjny.</p> <p>Kontekst opracowania tematu</p> <p>Zapoznanie z różnymi twórcami sztuki teatralnej: słowem, muzyką, tańcem.</p> <p>Pojednanie literackiego słowa z innymi dziedzinami sztuki.</p> <p>Rozdział VII Świat na ekranie</p> <p>Jerzy Kołodyński</p> <p><i>Film czy książka?</i></p>	<p>Pogadanka heurystyczna.</p> <p>Praca indywidualna i w grupie.</p> <p>Metoda projektu – indywidualne przeżycia teatralne.</p> <p>Metoda projektu</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nauczyciel przekazuje uczniom instrukcję postępowania przy opracowywaniu projektu, np. w pliku. 2. Uczniowie zostają podzieleni na grupy, które opracowują projekt poprzez edycję współdzielonego pliku lub folderu. 3. Prezentacja projektów podczas spotkania online w czasie rzeczywistym. <p>Praca w grupach.</p> <p>Analiza tekstu</p>
---	--	---

<p>książką; objaśnia, która z dziedzin sztuki może dać pełne odbicie świata rzeczywistego; wymienia znane dzieła literackie i ich adaptacje;</p> <p>objaśnia, jak powstaje scenariusz; wyjaśnia różnicę między scenariuszem a scenopisem i którym z nich posługują się twórcy filmu na planie; uzasadnia przypisywaną utworom Henryka Sienkiewicza <i>filmowość</i>; wymienia czynności konieczne w procesie produkcji filmu;</p> <p>wyszukuje fragmenty wyjaśniające: co to jest kadr, scena, ujęcie, sekwencja; objaśnia, jak można zaznaczyć w filmie granice między scenami i sekwencją; uzasadnia, jak i po co rusza się kamera;</p> <p>wymienia znane współczesne środki przekazywania informacji; wyjaśnia różnicę między transmisją a interakcją; objaśnia słowo <i>multimedialny</i>; uzasadnia, że internauta może być jednocześnie nadawcą i odbiorcą informacji;</p>	<p>Roman Włodek <i>Ze stronic na ekran, czyli o adaptacji filmowej</i></p> <p>Witold Bobiński <i>Od „żywych fotografii” do sztuki filmowej, czyli język filmu</i></p> <p>Roman Włodek <i>W cyfrowym świecie – epoka wielkiej komunikacji</i></p>	<p>literackiego. Praca twórcza uczniów.</p> <p>Pogadanka heurystyczna. Praca indywidualna i w grupie. Metody aktywizujące – wyobrażenia filmowa, ekspresja wywołana sztuką filmową.</p> <p>Przekład intersemiotyczny, czyli przełożenie utworu na obraz, film lub spektakl.</p> <p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych na lekcjach online.</p> <p>Odtwarzanie tekstów z płyt. Parafrazowanie.</p>
---	--	--

<p>układa listę korzyści jakie daje Internet, oraz listę zagrożeń, jakie ze sobą niesie.</p> <p>Praca twórcza ucznia. 1. Układa komentarz dotyczący obsady głównych ról w wybranym filmie. 2. Czy współczesnemu człowiekowi potrzebna jest książka? – rozprawka.</p> <p>nazywa postaci czas i miejsce akcji; określa główny wątek utworu; opowiada treść utworu, która jest oparta na rzeczywistych faktach; opisuje przeżycia młodych ludzi walczących w Szarych</p>	<p>Teoretyczne wiadomości Narracja w powieści i jej odpowiedniki w filmie. Rozdział w powieści – sekwencja filmu. Praca twórców filmu. Etapy tworzenia adaptacji. Język filmu: kadr, ujęcie, scena, sekwencja. Ruchy kamery, ruch w kadrze. Wartości książki i wartości filmu. Elementy historii kina. Pojęcia: <i>filmowość</i>, <i>multimedialny</i>, <i>film animowany</i>.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Przybliżenie związku literatury z filmem; podobieństwa, różnice, zależności.</p> <p>Rozdział VIII Opracowanie lektury obowiązkowej (wybranej przez nauczyciela)</p> <p>Aleksander Kamiński <i>Kamienie na szaniec</i></p>	<p>Dyskusja wielokrotna 1. Uczniowie zostają podzieleni na dwie grupy, o odmiennych stanowiskach dotyczących sztuki filmowej. 2. Wewnątrz grup przygotowują stosowne argumenty. Poprzez forum grupy, chat, rozmowę online. 3. Cała klasa łączy się na spotkaniu online w czasie rzeczywistym. Grupy przedstawiają swoje argumenty.</p> <p>Pogadanka heurystyczna, pytania i odpowiedzi. Praca w grupach – odpowiem na pytania kolegi, sztuka dialogu. Metody waloryzacyjne</p>
--	--	---

<p>Szeregach podczas II wojny światowej; wskazuje na wielki patriotyzm i odwagę młodych bohaterów;</p> <p>zna treść utworu, która ukazuje brutalną walkę o byt; wyszczególnia w postaci planu poszczególne koleje życia głównego bohatera – psa Bucka; analizuje tytuł utworu na podstawie jego treści; uzasadnia, dlaczego pies zapomniał o swoich przyzwyczajeniach i dołączył do stada wilków; wypowiada się na temat obrony zwierząt przed niebezpieczeństwem ze strony człowieka;</p> <p>Praca twórcza ucznia. 1. Opowiadanie odtwórcze na temat: <i>Walka młodych chłopców w Szarych Szeregach</i>. 2. Rozprawka na temat: <i>Ciężka dola Bucka</i>.</p>	<p>Jack London <i>Zew krwi</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości. Różnorodność tematyki utworów. Literatura faktu. Patriotyzm młodego pokolenia. Ochrona zwierząt. Zasady kulturalnej rozmowy i dyskusji. Charakterystyka postaci. Kontekst opracowania lektury. Zapoznanie z obowiązkową lekturą dostosowaną do wieku i zainteresowań uczniów.</p>	<p>(eksponujące), impresyjne, ekspresyjne.</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p> <p>Gra dydaktyczna online Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej przez siebie) gry dydaktycznej online.</p> <p>Metoda sytuacyjna 1. Nauczyciel przedstawia uczniom pewną złożoną sytuację – poprzez spotkanie online w czasie rzeczywistym lub udostępniony film (link). 2. Podczas spotkania online w czasie rzeczywistym uczniowie omawiają rację „za” i „przeciw”. Wyniki dyskusji można spisywać na e-tablicy bądź w udostępnionym widoku edytora tekstu (np. w tabeli).</p>
--	--	---

Literatura przeznaczona dla opanowania pamięciowego

Leopold Staff – *Kieszeń*
Teofil Lenartowicz – *Kalina*;
Adam Asnyk – *Ulewa*;
Maria Konopnicka – *Świecą gwiazdy*
Wisława Szymborska – *Niektórzy lubią poezję*
Adam Mickiewicz – *Powrót taty* (fragment)
Cyprian Norwid – *W Weronie*
Wisława Szymborska – *Wrażenia z teatru* (fragment)

Literatura uzupełniająca (utwory przeznaczone dla samodzielnego czytania przez uczniów)

Maria Dąbrowska – *Marcin Kozera*
Daniel Defoe – *Robinson Kruzo*
Adam Bahdaj – *Wakacje z duchami*
Arkady Fiedler – *Dywizjon 303*
Małgorzata Musierowicz – *Kwiat Kalafiora, Kłameczucha*
Edmund Niziurski – *Sposób na Alcybiadesa*
Alfred Szklarski – *Tajemnicza wyprawa Tomka*
Dorota Terakowska – *Władca Lewawu*
Maciej Wojtyszko – *Bromba i inni*
Artur Conan Doyle – *Przypadki Sherlocka Holmesa*
Eric Knight – *Lassie, wróć*
Karol May – *Skarb w Srebrnym Jeziorze*
Thoms M. Reid – *Dolina bez wyjścia*
Robert L. Stevenson – *Wyspa skarbów*
Mark Twain – *Przypadki Hucka*
Jules Verne – *Piętnastoletni kapitan*
J.K. Rowling – *Harry Potter i kamień filozoficzny*

Podstawowe wymagania dotyczące wiedzy i umiejętności uczniów 7 klasy Uczeń/uczennica zna:

- autora, tytuł i objaśnić treść przerobionych utworów;
- wydarzenia (fabułę) i bohaterów przerobionych epickich utworów;
- osobliwości kompozycji przerobionych utworów;
- podstawowe pojęcia: humor, satyra, metafora, środek artystyczny, charakter literackiego bohatera, literacki rodzaj (opowiadanie, powieść, poemat, nowela, wiersz, baśń, ballada);
- teksty, proponowane przez program dla opanowania pamięciowego.

Uczeń/uczennica potrafi:

- wydzielić w literackim utworze epizody, ważne dla charakterystyki występujących osób;
- określić ideowo-literacką rolę elementów fabuły (wystawy, początki, kulminacje i rozwiązania);
- określić w kontekście ideowo-artystyczną rolę środków poetyckich (epitetów, porównań, uosobień, metafor, środków artystycznych);
- odróżniać epickie i liryczne utwory;
- prawidłowo, płynnie, głośno czytać artystyczne, naukowo- popularne i publicystyczne teksty;
- wyraźnie czytać utwory literackie;
- opowiadać ustnie i pisemnie (streszczenie) – dokładnie, zwięźle epickie utwory lub urywki z nich;
- układać ustne i pisemne wypracowanie-rozważanie na podstawie przerobionego utworu;
- dawać charakterystykę bohaterom literackiego utworu (indywidualną i porównawczą);
- brać udział w dialogu przy omówieniu oddzielnego literackiego utworu;
- dać (ustnie i pisemnie) ocenę o przeczytanym literackim utworze (motywując swój stosunek do bohaterów i wydarzeń);
- korzystać z informacji zawartych w podręczniku i przeczytanych książkach.

8 K L A S A
(2 godziny tygodniowo — rocznie 70 godzin,
czas rezerwowy — 4 godziny)

Osiągnięcia uczniów w nauce	Treść materiału nauczania	Proponowane metody i techniki pracy
<p>Nazywa główną odróżniającą właściwość literatury pięknej — jej obrazowość; zwraca uwagę na znaczenie sztuki słowa w moralnym i kulturalnym rozwoju człowieka; objaśnia, czym odróżnia się literatura piękna od innych rodzajów sztuki (malarstwo, muzyka, rzeźba, film); rozumie pojęcie światowego historyczno- literackiego procesu;</p> <p>uzasadnia, że kulturę tworzy człowiek a literatura jest częścią kultury; objaśnia znaczenie znaków (symboli), liczb, za pomocą których człowiek porządkuje świat;</p> <p>wie, co to jest mitologia, rozdziela typy mitów;</p>	<p>Wstęp Literatura jako sztuka słowa, jej rola w zaspokojeniu i rozwoju emocjonalno-intelektualnych potrzeb czytelnika oraz jej udział w moralno-estetycznym wychowaniu ucznia. Odróżnienie literatury pięknej od innych rodzajów sztuki. Zapoznanie z ogólnym pojęciem światowego historyczno-literackiego procesu i umiejscowienie w nim polskiej literatury.</p> <p>W kręgu kultury antycznej</p> <p>Rozdział I Starożytność Starożytność – źródła kultury europejskiej.</p> <p>Jan Parandowski <i>Mitologia</i></p>	<p>Metoda tekstu przewodniego.</p> <p>Praca w grupie. Analiza przykładu wzorca. Metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy. (problemowa), klasyczna metoda problemowa, metoda przypadków, metoda sytuacyjna, burza mózgów, mikronauczanie, gry dydaktyczne.</p> <p>Metody aktywizujące zaangażowanie uczniów w pracę na lekcji.</p> <p>Indywidualna i zbiorowa praca z tekstem. Pogadanka</p>

<p>wymienia mitolografów;</p> <p>opowiada o początku antycznego świata; znajduje w tekście przyczynę, która spowodowała walki synów z ojcami; określa wyobrażenia o początkach świata pradawnych Greków, co budziło ich przerażenie, a co dawało nadzieję; nazywa bogów greckich i ich miejsce na Olimpie; wyodrębnia bogów, herosów, aoidów;</p> <p>opowiada treść mitu; wymienia, jakie były główne zasługi Prometeusza dla ludzkości; uzasadnia tezę: dlaczego Prometeusza można nazwać twórcą cywilizacji;</p> <p>objaśnia, co według Ajgeusa – miało być znakiem dorosłości jego syna, Tezeusza; przypomina wyczyn młodego Tezeusza świadczący o jego niebywalej sile; na podstawie tekstu wnioskuje, jakie relacje łączyły Kretę i Ateny pod koniec panowania Ajgeusa; objaśnia, w jaki sposób pomogła bohaterowi nić, którą mu dała Ariadna; uzasadnia, dlaczego święto</p>	<p>Hezjod <i>Narodziny bogów (Theogonia)</i></p> <p>Michał Głowiński <i>Mit Prometeusza</i></p> <p>Robert Graves <i>Legendy ateńskie – dzieje Tezeusza</i></p>	<p>heurystyczna.</p> <p>Praca indywidualna i w grupach. Ciekawa aranżacja utworu.</p> <p>Gra dydaktyczna online Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej przez siebie) gry dydaktycznej online.</p> <p>Metody aktywizujące: priorytety uczenia się, okienko informacyjne.</p> <p>Metody aktywizujące: łańcuch skojarzeń, mapa skojarzeń, podróż w świat wyobraźni.</p> <p>Metody problemowe (w tym np. drzewko decyzyjne, metaplan, hipoteza interpretacyjna)</p>
---	---	---

<p>Oschoforiów zyskało dwojaki nastrój: żałobny i radosny; wyjaśnia przyczyny zwyczaju przebierania chłopców za dziewczęta podczas Oschoforiów; wyszukuje zdanie potwierdzające istnienie systemu republikańskiego w Atenach;</p> <p>opowiada o klątwie jaka ciążyła nad rodem Lajosa – ojca Edypa; wymienia wartości i zakazy w micie o Edypie; rozważa, czy Edypa można nazwać herosem;</p> <p>przedstawia treść mitu; wymienia przyczyny ukarania bohatera; układa plan mitu; objaśnia frazeologizm <i>syzyfowa praca</i>;</p> <p>Praca twórcza ucznia. 1. Wypracowanie na temat: Kim mógłby być współczesny Prometeusz? 2. Wybiera jedną z postaci mitologicznych, którą ukarali bogowie; gromadzi argumenty świadczące na jej korzyść; przygotowuje jej obronę (Rozwój mowy ustnej)</p>	<p><i>Legendy tebańskie – dzieje Edypa</i></p> <p><i>Legendy korynckie – dzieje Syzyfa</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości. Mitologia, rodzaje mitów. Bogowie, herosi aoidowie. Mity o Prometeuszu, Tezeuszu i Minotaurze, o Edypie, o Syzyfie. Bogowie na Olimpie. Kontekst opracowania tematu Zapoznanie ze starożytnymi źródła kultury europejskiej, z antycznym początkiem świata, jego bogami i mitami o nich.</p>	<p>Praca indywidualna – prezentacja według własnego zaangażowania. Aktywne wzbudzanie zainteresowania światem mitycznym.</p> <p>Integrowanie treści przedmiotowych podczas pracy w grupach.</p> <p>Praca indywidualna i w grupach. Gry dydaktyczne. Pogadanka.</p> <p>Schematy, opisy, instrukcje. Uczniowie otrzymują od nauczyciela spis reguł i sposobów działania, według których mają postępować (np. w formie kolejnych kroków procedury). Podczas realizacji zadania powinno być dostępne forum, na którym uczący się będą mogli w razie niepowodzeń lub wątpliwości uzyskać pomoc nauczyciela.</p>
---	--	--

<p>zna epizody z życia Homera;</p> <p>wymienia cechy eposu homeryckiego (zaczyna się inwokacją zawierającą apostrofę skierowaną do Muzy, akcja toczy się równolegle w dwu światach: bogów i ludzi – <i>paralelizm</i>, zawiera liczne opisy i retrospekcje sprawiające, że akcja często zatrzymuje się – <i>retardacja</i>, występuje narrator trzecioosobowy, zachowany jest styl uroczysty, występuje heksametr);</p> <p>określa środki stylistyczne (epitety, porównania homeryckie, hiperbole);</p> <p>opowiada o wojnie trojańskiej i jej skutkach;</p> <p>objaśnia, do kogo zwraca się Homer w inwokacji do poematu i jak określa jego temat;</p> <p>wyszukuje w tekście porównania homeryckie;</p> <p>określa funkcję epitetów w utworze;</p> <p>nazywa postaci w eposie i charakteryzuje je;</p> <p>wypisuje cytaty świadczące o wpływie bogów na przebieg wojny trojańskiej;</p> <p>porównuje cechy Achillesa ujawniające się w jego</p>	<p>Rozdział II Literatura grecka Epika Homer <i>Iliada</i> Pieśń I <i>Inwokacja</i></p> <p>Pieśń XVIII <i>Tarcza Achillesa</i></p> <p>Pieśń XXII <i>Pojedynek Hektora z Achillesem</i></p>	<p>Pogadanka heurystyczna. Pytania i odpowiedzi podczas pracy w grupie. Metoda projektu 1. Nauczyciel przekazuje uczniom instrukcję postępowania przy opracowywaniu projektu, np. w pliku. 2. Uczniowie zostają podzieleni na grupy, które opracowują projekt poprzez edycję współdzielonego pliku lub folderu. 3. Prezentacja projektów podczas spotkania online w czasie rzeczywistym.</p> <p>Praca w grupach. Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów. Podejmowanie samodzielnych przedsięwzięć</p> <p>Giełda pomysłów. Burza mózgów. Analiza przykładów (wzorca</p>
--	---	--

<p>wyszukuje w tekście fragmenty mówiące o cierpieniu bohatera, wyjaśnia przyczyny bólu króla Itaki; objaśnia, jaką funkcję narracyjną pełni kontrast między opisem wyspy i opowiadaniem o odczuciach Odyseusza;</p> <p>określa, w jakim wieku przypada rozwój liryki w Grecji; objaśnia istotę poezji tyrtejskiej; wymienia, kogo autor skutecznie zagrzewał do walki swymi bardzo emocjonalnymi pieśniami; wyszukuje fragmenty zawierające wezwanie do walki w obronie ojczyzny;</p> <p>zna epizody z życia poetki; wymienia wszystkie cechy i atrybuty Afrodyty przedstawione w wierszu, określa środki poetyckie użyte w przedstawieniu cech Afrodyty; wyróżnia podmiot liryczny i adresata w wierszu;</p> <p>opisuje sytuację liryczną przedstawioną w utworze; wyjaśnia sformułowania <i>nieśmiertelna i podstępna</i> Afrodyta; analizuje budowę strofy wiersza;</p> <p>objaśnia, jaką sytuację</p>	<p>Liryka Tyrtajos <i>Rzecz to piękna</i></p> <p>Safona <i>Do Afrodyty</i></p> <p>Safona <i>Do dziewczyny</i></p> <p>Anakreont <i>Wybór wierszy</i></p>	<p>Metody waloryzacyjne (eksponujące), impresyjne, ekspresyjne.</p> <p>Pogadanka heurystyczna.</p> <p>Metody aktywizujące (np. gry dramatyczne, przekład intersemiotyczny, metoda sześciu kapeluszy)</p> <p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych. Metody aktywizujące – ekspresyjne.</p> <p>Praca indywidualna i w grupach. Ciekawa aranżacja utworu.</p> <p>Metoda sytuacyjna 1. Nauczyciel</p>
---	--	--

<p>przedstawia wiersz i kto w nim się wypowiada; określa, w jaki sposób autorka przedstawia uczucia i emocje; uczy się na pamięć wie, że od imienia poety utworzono nazwę gatunku <i>anakreontyk</i>; analizuje treść krótkich wierszy – słów pieśni przeznaczonych do śpiewu w czasie uczt i zabaw dworskich; wymienia cechy wierszy miłosnych i patrona tej poezji;</p> <p>zna epizody z życia poety; wymienia gatunki liryczne, które tworzył; analizuje treść wiersza; wypowiada się na temat ukazanej w wierszu bezradności człowieka wobec bogów i losu;</p> <p>opowiada o kulcie Dionizosa, który zapoczątkował początki teatru antycznego; przedstawia genezę narodzin tragedii (wielkie Dionizje) i komedii (Małe Dionizje); wymienia cechy tragedii antycznej; objaśnia, kiedy nastąpił rozwój teatru i dramatu antycznego; wylicza najwybitniejszych twórców tragedii antycznej i nazywa tytuły ich utworów;</p>	<p>Symonides Los</p> <p>Dramat Teatr i dramat antyczny</p>	<p>przedstawia uczniom pewną złożoną sytuację – poprzez spotkanie online w czasie rzeczywistym lub udostępniony film (link). 2. Podczas spotkania online w czasie rzeczywistym uczniowie omawiają rację „za” i „przeciw”. Wyniki dyskusji można spisywać na e-tablicy bądź w udostępnionym widoku edytora tekstu (np. w tabeli).</p> <p>Metody aktywizujące: łańcuch skojarzeń, mapa skojarzeń.</p> <p>Praca indywidualna i w grupach.</p> <p>Dyskusja, która odbywa się na spotkaniu w czasie rzeczywistym. 1. Spisywanie wszystkich pomysłów na e-tablicy lub w udostępnionym przez nauczyciela edytorze tekstu. 2. Ocena każdego pomysłu.</p>
---	---	---

<p>objaśnia, z jakim mitem wiąże się treść tragedii; wymienia główne postaci utworu uwikłane w tragiczny konflikt; opowiada treść utworu i ukazuje przed jakim dramatycznym wyborem staje Antygona i jaką decyzję podejmuje; określa, jaką karę za nieposłuszeństwo zapowiada Kreon i jaki wyrok wydaje; argumentuje i uzasadnia decyzję Kreona i Antygony; wypowiada swoje stanowisko wobec konfliktu dwóch racji; analizuje budowę utworu; określa rolę chóru w dramacie; omawia główny wątek dzieła; przedstawia w punktach fabułę utworu, komentuje zabarwienie emocjonalne wydarzeń;</p>	<p>Sofokles <i>Antygona</i></p>	<p>Pogadanka heurystyczna. Pytania i odpowiedzi podczas pracy w grupie. Metoda projektu 1. Nauczyciel przekazuje uczniom instrukcję postępowania przy opracowywaniu projektu, np. w pliku. 2. Uczniowie zostają podzieleni na grupy, które opracowują projekt poprzez edycję współdzielonego pliku lub folderu. 3. Prezentacja projektów podczas spotkania online w czasie rzeczywistym. Metoda dyskusji – zaangażowanie w proces formułowania argumentów dotyczących postępowania Antygony i Kreona, ocena.</p>
<p>określa czas i miejsce akcji; opisuje charakterystyki innych niż Edyp postaci; charakteryzuje Edypa, wypowiedź potwierdza fragmentami z tekstu; zastanawia się, na czym polegała wina Edypa; ocenia bohatera jako władcę; omawia, jaką rolę pełniła wyrocznia w fabule utworu; uzasadnia, dlaczego poznanie prawdy kończy się dla Edypa katastrofą;</p>	<p>Sofokles <i>Król Edyp</i></p>	<p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p> <p>Metody praktyczne i Ćwiczebne w realizacji zadań. Aktywność podczas tworzenia argumentów dotyczących postępowania Edypa.</p>

<p>wymienia najważniejszych greckich filozofów antycznych (Sokrates, Platon, Arystoteles, Diogenes) i objaśnia ich poglądy; przedstawia miejsce i rolę rodziny w modelu państwa stworzonym przez Platona; porównuje wizerunek rodziny z obrazem wykreowanym w innych utworach antycznych; objaśnia, na czym polega, zdaniem Platona, państwo dobrze urządzone; omawia symbolikę, za pomocą której Platon opisuje miłość; określa cel miłości, który wskazuje Sokrates; objaśnia, na czym polega przechodzenie do kolejnych etapów pojmowania piękna;</p> <p>wskazuje w tekście definicję doskonałości etycznej; przedstawia w punktach kolejne etapy rozumowania filozofa; odszukuje definicję celu; cytuje zdanie, w którym Arystoteles tłumaczy, czemu ludzie wybierają właściwe cele; wyjaśnia, dlaczego doskonałość i niegodziwość muszą być dobrowolne; rozważa moralne aspekty postępowania bohaterów <i>Iliady</i> i <i>Króla Edypa</i> z</p>	<p>Greccy filozofowie</p> <p>Platon <i>O państwie</i> (fragment księgi V) <i>Uczta</i> (fragment)</p> <p>Arystoteles <i>Etyka eudemejska</i> (fragmenty) <i>Poetyka</i> (fragment)</p>	<p>Pogadanka heurystyczna. Pytania i odpowiedzi podczas pracy w grupie.</p> <p>Dyskusja, która odbywa się na spotkaniu w czasie rzeczywistym.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Spisywanie wszystkich pomysłów na e-tablicy lub w udostępnionym przez nauczyciela edytorze tekstu. 2. Ocena każdego pomysłu. <p>Praca w grupach. Giełda pomysłów, prezentacja. Metoda sytuacyjna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nauczyciel przedstawia uczniom pewną złożoną sytuację – poprzez spotkanie online w czasie rzeczywistym lub udostępniony film (link). 2. Podczas spotkania online w czasie rzeczywistym uczniowie omawiają
--	---	--

<p>punktu widzenia <i>Etyki eudemejskiej</i>; objaśnia, jakie przyczyny powstawania sztuki i tworzenia podaje Arystoteles; wymienia etapy rozwoju sztuki przedstawione w <i>Poetyce</i>;</p> <p>porównuje treść wiersza z mitem o Prometeuszu; analizuje zakończenie wiersza, przedstawia jego wymowę; uczy się wiersza na pamięć;</p> <p>wyszukuje słowa, w których jest zawarta najważniejsza myśl tego wiersza; wyjaśnia tytuł wiersza; określa, w jaki sposób autorka nawiązuje do mitu trojańskiego; uzasadnia, która z metafor występujących w utworze najlepiej charakteryzuje stosunek poetki do historii; przedstawia, w jaki sposób Maria Pawlikowska-Jasnorzewska składa hołd Safonie; opowiada, jak poetka nawiązuje do legendy o Safonie;</p> <p>Praca twórcza ucznia. 1. Pisze notatkę prasową do gazetki szkolnej na temat: <i>Współczesny Prometeusz</i>. 2. Przygotowuje się do</p>	<p>Nawiązania do greckiej kultury antycznej.</p> <p>Kazimierz Wierzyński <i>Strofa o Prometeuszu</i> Wisława Szymborska <i>Spis ludności</i></p> <p>Maria Pawlikowska-Jasnorzewska <i>Róże dla Safony</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości. Twórcy epiki, liryki i dramatu w epoce greckiego antyku. Pojęcia: <i>paralelizm, retardacja, heksametr, porównania homeryckie, hiperbole, poezja tyrtejska, podmiot liryczny, anakreontyk,</i></p>	<p>rację „za” i „przeciw”. Wyniki dyskusji można spisywać na e-tablicy bądź w udostępnionym widoku edytora tekstu (np. w tabeli).</p> <p>Praktyczne stosowanie ćwiczeń językowych – inscenizacja.</p> <p>Praca w grupach. Giełda pomysłów, prezentacja. Metody aktywizujące – ekspresyjne. Drama.</p> <p>Dyskusja wielokrotna 1. Uczniowie zostają podzieleni na dwie grupy, o odmiennych stanowiskach w jakiejś sprawie. 2. Wewnątrz grup przygotowują stosowne argumenty. Poprzez</p>
---	---	---

<p>wyjaśnia tytuł dzieła rzymskiego poety na podstawie treści przytoczonego fragmentu; wskazuje w tekście fragmenty, w których narrator niejednokrotnie zdradza własny stosunek do opisywanych zjawisk, wydarzeń i osób, uzasadnia swój wybór; dokonuje charakterystyki Kupidyna jako boga, wskazuje jego atrybuty oraz sfery życia, którymi się opiekował;</p> <p>zna epizody z życia rzymskiego poety; objaśnia, do jakiej postawy wobec życia nakłania poeta Leukonoe; wskazuje w wierszu anafory i wyjaśnia do czego one służą; uzasadnia, czy zgadza się z Horacjańską sentencją: <i>Co ma być, niech będzie</i>; wskazuje w wierszu <i>Do Deliusza</i> elementy filozofii stoickiej; objaśnia, jaką rolę odgrywają w utworze opisy przyrody; wyjaśnia, dlaczego poeta przypomina przyjacielowi o nieuchronnej śmierci; w wierszu <i>Do Postuma</i> rozdziela motywy mitologiczne i określa ich rolę w utworze; objaśnia Horacjańską sentencję: <i>Nie wszystek</i></p>	<p>Owidiusz Przemiany (fragment pieśni I)</p> <p>Liryka Horacy <i>Do Leukonoe</i> <i>Do Deliusza</i> <i>Do Postuma</i> <i>Wybudowałem pomnik</i> <i>List do Pizonów</i></p>	<p>Pogadanka heurystyczna, pytania i odpowiedzi.</p> <p>Metody waloryzacyjne (eksponujące), impresyjne, ekspresyjne.</p> <p>Metody aktywizujące: drama, inscenizacja.</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów. Schematy, opisy, instrukcje Uczniowie otrzymują od nauczyciela spis reguł i sposobów działania, według których mają postępować (np. w formie kolejnych kroków procedury) w pliku tekstowym (Word, pdf). Podczas realizacji zadania powinno być dostępne forum, na którym uczący się będą mogli w razie niepowodzeń lub wątpliwości uzyskać pomoc nauczyciela.</p>
--	--	--

<p><i>umrę;</i> wie, co to są wątki autotematyczne; wyjaśnia tytuł utworu; przedstawia poglądy Horacego na twórczość poetycką; określa, w jaki sposób poeta poucza, jak bawi, czym wywołuje estetyczne doznania;</p> <p>wymienia rzymskich filozofów i ich poglądy; objaśnia, jaką koncepcję życia ludzkiego przekazują <i>Rozmyślenia</i> Marka Aureliusza; określa stosunek stoickiego filozofa do śmierci; wyjaśnia sens porównań; wyszukuje fragmenty dotyczące tez, według których powinien się kierować w życiu prawdziwy mędrzec; objaśnia, na czym polega poetycki dialog Grochowiaka z Horacym; wypowiada się na temat różnicy poetyckiego języka Grochowiaka od języka rzymskiego mistrza;</p> <p>określa znaczenie jakie nadał Zbigniew Herbert mitowi o <i>Apollinie i Marsjaszu</i>; wskazuje, czym różni się <i>poezja</i> Apollona i Marsjasza;</p>	<p>Rzymscy filozofowie Marek Aureliusz <i>Rozmyślenia</i> (fragmenty)</p> <p>Nawiązania do rzymskiej kultury antycznej.</p> <p>Stanisław Grochowiak <i>Do Licy</i></p> <p>Zbigniew Herbert <i>Apollo i Marsjasz</i></p>	<p>Mapa skojarzeń. Odpowiadam za ciebie. Odpytujący przyjaciel.</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p> <p>Dyskusja, która odbywa się na spotkaniu w czasie rzeczywistym. 1. Spisywanie wszystkich pomysłów na e-tablicy lub w udostępnionym przez nauczyciela edytorze tekstu. 2. Ocena każdego pomysłu.</p> <p>Pogadanka heurystyczna. Praca w grupie – prezentacja.</p>
--	--	--

<p>Praca twórcza ucznia. 1. Pisze rozprawkę na temat: <i>Horacjańska refleksja nad życiem.</i> 2. Wypracowanie (na podstawie treści <i>Eneidy</i> Wergiliusza) na temat: <i>Zniszczenie Troi.</i></p> <p>dzieli Biblię na dwie główne części: Stary Testament i Nowy Testament; przedstawia podział ksiąg biblijnych ze względu na ich charakter; wypowiada się na temat języka Biblii; wymienia ważne tłumaczenia Biblii; opisuje hebrajskie wyobrażenie świata;</p>	<p>Teoretyczne wiadomości. Wergiliusz i jego epos o mitycznych początkach Rzymu – <i>Eneida</i>. Owidiusz – opowieść o początkach świata i kolejnych etapach jego dziejów – <i>Przemiany</i> (<i>Metamorfozy</i>) Poezja Horacego. Pojęcia: <i>anafora</i>, <i>sentencje</i>. Rzymscy filozofowie antyczni i ich poglądy. Odwoływanie się pisarzy z innych epok do rzymskiego antyku. Kontekst opracowania tematu Twórczość złotego wieku literatury i sztuki rzymskiej. Zasady sztuki poetyckiej Horacego jako podstawa stylu literackiego zwanego klasycyzmem.</p> <p>W kręgu Biblii Biblia – księga ksiąg Rozdział IV Stary Testament Księga Rodzaju <i>Stworzenie świata i człowieka.</i> <i>Dzieje Noego, potop.</i> <i>Wieża Babel.</i> <i>Abraham i jego rodzina.</i> <i>Dzieje potomków Jakuba</i></p>	<p>Metoda projektu 1. Nauczyciel przekazuje uczniom instrukcję postępowania przy opracowywaniu projektu, np. w pliku. 2. Uczniowie zostają podzieleni na grupy, które opracowują projekt poprzez edycję współdzielonego pliku lub folderu. 3. Prezentacja projektów podczas spotkania online w czasie rzeczywistym.</p> <p>Pogadanka heurystyczna. Pytania i odpowiedzi podczas pracy w grupie. Metody aktywizujące – impresywne; pobudzanie wyobraźni uczniów podczas opracowania zagadnień tematycznych.</p>
--	--	---

<p>wymienia środki stylistyczne wykorzystane w biblijnej opowieści o stworzeniu świata;</p> <p>porównuje biblijną opowieść o początkach z greckim mitem o powstaniu świata;</p> <p>wskazuje odpowiednie fragmenty tekstu mówiące w jaki sposób Bóg wyraża swój stosunek do dzieła stworzenia;</p> <p>objaśnia, jakim rzeczom Bóg nadał nazwy, a jakie pozostawił człowiekowi;</p> <p>opowiada o zesłaniu przez Boga potopu i dziejach Noego;</p> <p>objaśnia, dlaczego budowano wieżę Babel i tłumaczy związany z nią frazeologizm;</p> <p>objaśnia, dlaczego Bóg wystawił Abrahama na próbę;</p> <p>ocenia postępowanie Abrahama;</p> <p>opowiada historię patriarchów: Abrahama, Izaaka, Jakuba i Józefa;</p> <p>opowiada o Mojżeszu jako najważniejszej osobie, która wyprowadziła swój lud z niewoli egipskiej;</p> <p>przedstawia w punktach najważniejsze wydarzenia związane z wędrówką Izraelitów do Ziemi Obiecanej;</p> <p>objaśnia wyrażenia: plagi egipskie, manna z nieba,</p>	<p>Księga Wyjścia <i>Ucieczka Izraelitów z Egiptu.</i> <i>Zawarcie przymierza na Synaju; Dekalog.</i></p>	<p>Dyskusja wielokrotna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uczniowie zostają podzieleni na dwie grupy, o odmiennych stanowiskach w jakiejś sprawie. 2. Wewnątrz grup przygotowują stosowne argumenty. Poprzez forum grupy, czat, rozmowę online. 3. Cała klasa łączy się na spotkaniu online w czasie rzeczywistym. Grupy przedstawiają swoje argumenty. Praca indywidualna. Metoda aktywizująca – przedstawianie właściwych argumentów w wypowiedziach uczniów. <p>Integrowanie treści przedmiotowych podczas pracy w grupach. Wykorzystywanie materiałów multimedialnych na lekcjach online.</p>
---	--	--

<p>krzak gorejący, palec Boży, ziemia obiecana; zwraca uwagę na pośrednictwo Mojżesza z Bogiem, na zawarcie przymierza i na fundament wiary, Prawo Boże (Tora); objaśnia znaczenie Dekalogu dla wiernych;</p> <p>opisuje postać Hioba jako człowieka bogobojnego; wyjaśnia, dlaczego Bóg pozwolił szatanowi doświadczyć Hioba; wyszukuje w tekście metafory związane z ciemnością i opisuje głębszy sens takiej wizji (teofonii); określa, jaki jest stosunek człowieka do Boga w psalmach; dokonuje charakterystyki podmiotu lirycznego psalmu; objaśnia, w jakich sytuacjach człowiek zwraca się w psalmach do Boga; rozważa problem grzechu i cierpienia; wypowiada się na temat: <i>jaką prawdę egzystencjalną głosi Kohelet</i>; rozważa słowa Koheleta: <i>Kto przysparza wiedzy – przysparza i cierpień</i>; wyszukuje aforyzmy; wyróżnia środki stylistyczne wykorzystane przez autora <i>Pieśni nad pieśniami</i>; wypisuje porównania i objaśnia skąd zostały one zaczerpnięte; zwraca uwagę na sposób</p>	<p>Księga Hioba (fragmenty) <i>Księga Psalmów.</i> <i>Księga Koheleta.</i> <i>Pieśń nad pieśniami</i> (fragment). <i>Księga Izajasza</i></p>	<p>Gra dydaktyczna online Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej przez siebie) gry dydaktycznej online.</p> <p>Pogadanka heurystyczna, pytania i odpowiedzi.</p> <p>Metoda sytuacyjna 1. Nauczyciel przedstawia uczniom pewną złożoną sytuację – poprzez spotkanie online w czasie rzeczywistym lub udostępniony film (link). 2. Podczas spotkania online w czasie rzeczywistym uczniowie omawiają rację „za” i „przeciw”. Wyniki dyskusji można spisywać na e-tablicy bądź w udostępnionym widoku edytora tekstu (np. w tabeli).</p>
--	---	--

<p>wyrażania uczuć przez Oblubieńca i Oblubienicę;</p> <p>znajduje w <i>Piśmie Świętym</i> fragmenty, o których wspomina Herbert;</p> <p>objaśnia, jaką rolę odgrywa, zdaniem poety, <i>Biblia</i> w życiu człowieka;</p> <p>określa podmiot liryczny w wierszu <i>Na wieży Babel</i> i analizuje treść utworu;</p> <p>w wierszu <i>Powrót Hioba</i> wskazuje nawiązania do stylu biblijnego;</p> <p>ustosunkowuje się do tezy autorki: czy Hiob wynagrodzony przez Boga mógł być naprawdę szczęśliwy;</p> <p>zastanawia się nad twierdzeniem poetki, że lepiej byłoby, gdyby Hiob umarł;</p> <p>Praca twórcza ucznia.</p> <p>1. Posługując się przykładami z historii, literatury i filmu pisze wypracowanie na temat: <i>Czy można ustalić granice ludzkiego poświęcenia?</i></p> <p>2. Rozprawka na temat: <i>Opowieści biblijne o początku świata</i> (pisemny rozwój mowy)</p>	<p>Nawiązania do Biblii.</p> <p>Zbigniew Herbert <i>Książka</i></p> <p>Wisława Szymborska <i>Na wieży Babel</i></p> <p>Anna Kamieńska <i>Powrót Hioba</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości.</p> <p>Systematyka ksiąg biblijnych.</p> <p>Dzieje początków świata i ludzkości.</p> <p>Aforyzmy i frazeologizmy związane z biblią.</p> <p>Pojęcia: <i>teofonia, aforyzmy, psalm, patriarchowie, monoteizm, Tora, Dekalog</i>,</p> <p>Nawiązania do <i>Biblii</i> w wierszach XX wieku.</p> <p>Kontekst opracowania tematu</p> <p>Obecność tradycji biblijnej to jeden ze znaków wspólnoty naszego świata.</p>	<p>Praca w grupach. Giełda pomysłów, prezentacja.</p> <p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych. Praca w grupach. Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p> <p>Metoda projektu</p> <p>1. Nauczyciel przekazuje uczniom instrukcję postępowania przy opracowywaniu projektu, np. w pliku.</p> <p>2. Uczniowie zostają podzieleni na grupy, które opracowują projekt poprzez edycję współdzielonego pliku lub folderu.</p> <p>3. Prezentacja projektów podczas spotkania online w czasie rzeczywistym.</p>
---	--	--

<p>wie, co to jest przypowieść (parabola); wskazuje w tekście miejsce, gdzie zaczyna się i gdzie kończy przypowieść Jezusa; opowiada treść przypowieści, wskazuje na naukę wypływającą z niej; wymienia osiem błogosławieństw Jezusa wygłoszonych po wejściu na górę;</p> <p>zastanawia się, jaką prawdę o ludzkim losie może odczytać z przypowieści o miłosiernym Samarytaninie; wypowiada się na temat prawdy moralnej przedstawionej w opowieści o synu marnotrawnym oraz o postawach, jakie symbolizują jej bohaterowie; porównuje treść przypowieści z obrazem i określa interpretację malarza; potrafi określić swoje nastawienie do życiowych prawd, które ilustrują przypowieści.</p> <p>objaśnia, do czego nawoływał i co przedstawiał list św. Pawła, o czym pouczał?; zna epizody z życia świętego Pawła; wymienia wartości, które św. Paweł uważa za ważne,</p>	<p>Rozdział V Nowy Testament <i>Ewangelia według św. Mateusza</i> <i>Przypowieść o siewcy</i> <i>Przypowieść o dwóch synach</i> <i>Kazania na Górze</i> (fragment)</p> <p><i>Ewangelia według św. Łukasza</i> <i>Przypowieść o miłosiernym Samarytaninie</i> Reprodukcja obrazu Hieronima Boscha <i>Wędrowiec</i> <i>Przypowieść o synu marnotrawnym</i></p> <p><i>Pierwszy list św. Pawła do Koryntian</i> <i>Hymn o miłości</i></p>	<p>Pogadanka heurystyczna. Pytania i odpowiedzi podczas pracy w grupie. Metody aktywizujące ekspresyjne – praca indywidualna – ocena bohaterów przypowieści.</p> <p>Integrowanie treści przedmiotowych podczas pracy w grupach.</p> <p>Gra dydaktyczna online Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej przez siebie) gry dydaktycznej online.</p> <p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych na lekcjach online.</p>
--	---	---

<p>ale niewystarczające, jeśli nie towarzyszy im miłość; określa, jakie cechy miłości stawiają ją ponad innymi wartościami;</p> <p>wyszukuje symbole, próbuje je objaśnić przy pomocy <i>Słownika symboli</i>; opowiada, jakie wydarzenia, według św. Jana, będą miały miejsce u kresu dziejów;</p> <p>określa, za pomocą jakich obrazów przedstawia Miłosz koniec świata; wskazuje fragmenty wiersza nawiązujące do księgi Apokalipsy; objaśnia, czym jest uzasadnione powtórzenie na końcu utworu;</p> <p>analizuje treść wiersza; wymienia zwroty nawiązujące do <i>Biblii</i>; objaśnia nastrój w wierszu i towarzyszące uczucia tajemniczości; uczy się wiersza na pamięć;</p> <p>Praca twórcza ucznia. 1. Na podstawie obrazu Hieronima Boscha <i>Wędrowiec</i> pisze monolog wewnętrzny na temat: <i>Dokąd zmierza wędrowiec</i>. 2. Streszcza ustnie dowolnie wybraną przypowieść.</p>	<p><i>Apokalipsa według św. Jana</i> (fragment)</p> <p>Nawiązania do Biblii. Czesław Miłosz <i>Piosenka o końcu świata</i></p> <p>Osip Mandelsztam <i>Ostatnia wieczerza</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości. Przypowieści w Ewangeliach św. Mateusza i Łukasza. Listy św. Pawła – apostoła dotyczące organizacji wspólnot chrześcijańskich. Ostatnia i tajemnicza księga <i>Biblii</i>, <i>Apokalipsa św. Jana</i> Nawiązania do <i>Biblii</i> w</p>	<p>Pogadanka heurystyczna. Metoda aktywizująca, pobudzanie wyobraźni podczas analizy obrazu.</p> <p>Pytania i odpowiedzi podczas pracy w grupie. Właściwe argumentowanie w czasie prowadzenia dyskusji.</p> <p>Metody waloryzacyjne (eksponujące), impresyjne, ekspresyjne.</p> <p>Metoda sytuacyjna 1. Nauczyciel przedstawia uczniom pewną złożoną sytuację – poprzez spotkanie online w czasie rzeczywistym lub udostępniony film (link). 2. Podczas spotkania online w czasie</p>
--	---	---

<p>wymienia czynniki, które zadecydowały o końcu kultury starożytnej; przedstawia ramy czasowe epoki; opowiada o sztuce średniowiecza, wyszczególnia cechy stylu romańskiego i gotyckiego; opowiada o szkolnictwie i określa nurty epoki; wyróżnia w dramacie średniowiecznym tematykę biblijną (misteria, mirakle, moralitety – objaśnia ich znaczenie);</p> <p>zna jego epizody z życia opowiada o nawróceniu filozofa na podstawie fragmentów <i>Wyznania</i>; wymienia w punktach nauki głoszone przez filozofa; wyjaśnia, jak rozumie zdanie św. Augustyna: <i>Moją siłą ciężenia jest miłość moja</i>; objaśnia, że z teorii</p>	<p>wierszach XX wieku. Kontekst opracowania tematu Biblijny światopogląd, który przekracza ramy samej religii, wpływają z niego podstawowe pojęcia europejskiego rozumienia człowieka i jego istnienia w świecie.</p> <p>W kręgu kultury średniowiecza</p> <p>Rozdział VI Literatura światowa Geneza epoki średniowiecza</p> <p>Filozofia Św. Augustyn Wyznania (fragmenty)</p>	<p>rzeczywistym uczniowie omawiają rację „za” i „przeciw”. Wyniki dyskusji można spisywać na e-tablicy bądź w udostępnionym widoku edytora tekstu (np. w tabeli).</p> <p>Integrowanie treści przedmiotowych podczas pracy w grupach. Wykorzystywanie materiałów multimedialnych na lekcjach online. Drama.</p> <p>Metody asymilacji wiedzy: (podająca) pogadanka, dyskusja, wykład (opis, opowiadanie), praca z książką.</p>
---	--	--

<p>filozofa bierze średniowiecze swój <i>teocentryzm</i> czyli przekonanie, że Bóg jest przyczyną, ośrodkiem i celem wszystkiego; wypowiada się na temat głoszonego przez filozofa dualizmu świata; objaśnia teorię iluminacji;</p> <p>zna epizody z życia filozofa; przedstawia dowody Tomasza z Akwinu na istnienie Boga; wyszczególnia w poglądach filozofa dowartościowanie rozumu ludzkiego; objaśnia pojęcie: <i>scholastyka</i>;</p> <p>objaśnia średniowieczną koncepcję człowieka; zna pojęcie: <i>hagiografia</i>; określa, co to jest asceza; podaje schemat żywota świętego; przedstawia źródła średniowiecznego ideału ascezy; dokonuje charakterystyki średniowiecznego ascety na przykładzie św. Aleksego; ocenia postępowanie ascety wobec rodziców i żony;</p> <p>zna epizody z życia św. Franciszka; objaśnia stosunek św. Franciszka do natury; wskazuje odpowiednie fragmenty podkreślające</p>	<p>Św. Tomasz z Akwinu <i>Summa filozoficzna</i> (fragmenty)</p> <p>W kręgu ideałów – święci. <i>Legenda o św. Aleksym</i> (fragmenty)</p> <p><i>Kwiatki świętego Franciszka</i> (fragmenty)</p>	<p>Giełda pomysłów. Burza mózgów. Analiza przykładów (wzorca).</p> <p>Pogadanka heurystyczna, pytania i odpowiedzi. Praca w grupach – przygotowanie aktywnej dyskusji na temat filozofii średniowiecza.</p> <p>Praca w grupach. Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p> <p>Metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy. (problemowa), klasyczna metoda problemowa, metoda przypadków.</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p>
--	---	---

<p>średniowieczne zamięłowanie do hierarchii i porządku; porównuje postawę św. Franciszka i św. Aleksego, wyszukuje podobieństwa i różnice; rozumie zdanie Chrystusa: <i>Kto chce pójść za mną, niech się zaprze samego siebie</i>;</p> <p>wymienia cechy idealnego rycerza w średniowieczu; układa plan wydarzeń w poznanych fragmentach; opisuje stosunek Rolanda do swego miecza Durendala; przedstawia obraz śmierci średniowiecznego rycerza; dokonuje charakterystyki Rolanda jako wzoru rycerskiego; objaśnia, jaki symboliczny sens miało przekazanie Bogu przez konającego Rolanda rycerskiej rękawicy;</p> <p>określa pojęcie <i>toposu</i> błędnego rycerza; opowiada o rycerzach Okrągłego Stołu; objaśnia co to był św. Graal wyjaśnia, dlaczego rycerze Okrągłego Stołu poszukiwali św. Graala;</p> <p>opowiada na czym polega tragizm losu Tristana i Izoldy; argumentuje, dlaczego król Marek nie wywiera zemsty na kochankach;</p>	<p>Średniowieczni rycerze</p> <p><i>Pieśń o Rolandzie</i> (fragmenty)</p> <p>Chrétien de Troyes <i>Percewal na zamku Graala</i></p> <p><i>Dzieje Tristana i Izoldy</i> (fragmenty)</p>	<p>Metody praktyczne i Ćwiczebne w realizacji zadań.</p> <p>Praca w grupach. Giełda pomysłów, prezentacja. Gra dydaktyczna online Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej przez siebie) gry dydaktycznej online.</p> <p>Technika projektu. Praca indywidualna i w grupie. Lekcja muzealna.</p> <p>Praca w grupach. Giełda pomysłów, prezentacja.</p>
--	---	---

<p>opisuje postać Tristana, porównuje jego cechy z wzorcem średniowiecznego rycerza;</p> <p>opowiada treść utworu; wskazuje na pojawienie się nowego literackiego bohatera, człowieka przeciętnego; odnajduje motywy związane ze śmiercią; objaśnia, jak w sensie religijnym i moralnym należy rozumieć zwrot do Jezusa w ostatniej strofie; określa rolę wyliczeń w poemacie; na podstawie <i>Ballady o paniach minionego czasu</i> ukazuje stosunek twórców średniowiecza do sławy; wie, co oznacza powiedzenie <i>memento mori</i>;</p> <p>wymienia narratora utworu; wyjaśnia sens napisu witającego grzesznika na progu Piekła; porównuje wizję Piekła u Dantego z krainą zmarłych w Eneidzie; uzasadnia, czemu Wergiliusz jest przewodnikiem po Piekło; wskazuje miejsca, w których poeta łączy motywy biblijne z mitologicznymi, objaśnia funkcję takiego zabiegu; przedstawia cechy światopoglądu, jaki wyraża <i>Boska komedia</i>;</p>	<p>W kręgu życia i śmierci François Villon <i>Wielki testament</i> (fragmenty)</p> <p>Dante Alighieri <i>Boska komedia</i> (fragment <i>Piekło</i>, <i>Pieśń III</i>)</p>	<p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p> <p>Metody waloryzacyjne (eksponujące), impresyjne, ekspresyjne. Indywidualna praca ucznia z tekstem – przedstawia motywy związane z powiedzeniem <i>memento mori</i>.</p> <p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych. Metoda tekstu przewodniego. Podróż w świat wyobraźni. Metody aktywizujące – ekspresyjne. Praca w grupach – präsentacja.</p>
--	--	---

<p>określa, w jaki sposób nawiązuje do średniowiecznej legendy dwudziestowieczna poetka; objaśnia, jak autorka ocenia postawę Aleksego , a jak jego żony; wnioskuje, że żonę Aleksego można nazwać „cichą bohaterką” legendy, uzasadnia swoją wypowiedź;</p> <p>objaśnia, dlaczego autor nazywa św. Franciszka „patronem zoologów i ornitologów” ; wskazuje w tekście wiersza wyrazy dźwiękonaśladowcze i określa ich rolę; wyjaśnia zakończenie utworu, zastanawia się, co może oznaczać milczenie natury;</p> <p>objaśnia, jaki wpływ na wymowę wiersza ma konkretna sytuacja liryczna (pobyt w szpitalu); określa uczucia wyrażone przez poetkę w wierszu;</p> <p>określa stosunek Dantego do świata tradycji; przedstawia treść wiersza i objaśnia z jakich elementów została skonstruowana; wyjaśnia łacińską sentencję umieszczoną pod koniec wiersza;</p>	<p>Nawiązania do średniowiecza Kazimiera Iłakowiczówna <i>Opowieść małżonki świętego Aleksego</i></p> <p>Jan Twardowski <i>Do świętego Franciszka</i></p> <p>Halina Poświatowska *** <i>tutaj leży Izold jasnowłosa</i></p> <p>Tadeusz Różewicz <i>Grób Dantego w Rawennie</i></p>	<p>Mapa skojarzeń. Odpowiadam za ciebie. Odpytujący przyjaciel. Metody asymilacji wiedzy: (podająca) pogadanka, dyskusja.</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów. Praca w grupach, dyskusja, debata.</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów</p> <p>Pogadanka heurystyczna. Metody problemowe (w tym np. drzewko decyzyjne, metaplan, hipoteza interpretacyjna)</p>
---	--	---

<p>Praca twórcza ucznia.</p> <p>1. Wypracowanie na temat: <i>Każdy z nas powinien poszukiwać swojego Graala.</i></p> <p>2. Rozprawka na temat: <i>Porównaj zaświaty Homera i Dantego.</i></p>	<p>Teoretyczne wiadomości.</p> <p>Średniowiecze – epoką alegorii. Żywoty świętych. Ideał średniowiecznego rycerza. Pojęcia: <i>teocentryzm, dualizm świata, uniwersalizm, teoria iluminacji, scholastyka, asceza, hagiografia, żywot świętego, hierarchia, misteria, mirakle, moralitety.</i> Sztuka średniowiecza; styl romański i gotycki. Filozofia średniowiecza: św. Augustyn i św. Tomasz z Akwinu. Szkoły i scholastyka. Niepokoje schyłku średniowiecza – „tańce śmierci”. Dante Alighieri – arcydzieło włoskiego mistrza <i>Boska komedia</i> – synteza średniowiecznej kultury.</p> <p>Kontekst opracowania tematu</p> <p>Średniowieczna epoka to historia Europy między V a XV stuleciem, rozdzielająca okresy: starożytny i nowożytny. Teocentryzm i uniwersalizm jako główne przesłanki epoki.</p>	<p>Metoda projektu</p> <p>1. Nauczyciel przekazuje uczniom instrukcję postępowania przy opracowywaniu projektu, np. w pliku.</p> <p>2. Uczniowie zostają podzieleni na grupy, które opracowują projekt poprzez edycję współdzielonego pliku lub folderu.</p> <p>3. Prezentacja projektów podczas spotkania online w czasie rzeczywistym.</p> <p>Najwłaściwszymi metodami pracy na lekcjach będą więc metody problemowe, aktywizujące, które uczą formułowania problemu i szukania sposobów na jego rozwiązanie, a także wysnuwania wniosków.</p>
--	---	---

<p>wie, że kronika składa się z trzech ksiąg i przedstawia tematykę każdej księgi; zwraca uwagę na język kroniki, wyszczególnia warstwę faktograficzną i emocjonalną; wymienia środki językowe, za pomocą których Gall Anonim przedstawił obraz współczesnej mu Polski; dokonuje charakterystyki Bolesława Krzywoustego; ocenia stosunek autora do Bolesława Krzywoustego;</p> <p>określa budowę i tematykę kroniki; odnajduje we fragmencie elementy żywota świętego dotyczącego świętego Stanisława; wyszukuje fragmenty mające charakter sentencji moralnych; zwraca uwagę na sposób prowadzenia narracji, na język i zaangażowanie piszącego w to, co opisuje;</p> <p>charakteryzuje tematykę kronik; określa, jaką funkcję pełniły średniowieczne kroniki i uzasadnia, dlaczego weszły do narodowej tradycji, mimo że pisane były po łacinie; opowiada opowieść rycerską</p>	<p>Rozdział VII Literatura polska Literatura świecka – historiografia, czyli dziejopisarstwo. Gall Anonim (XIIw.) <i>Kronika</i> (fragmenty)</p> <p>Wincenty Kadłubek (ok.1150-1223) <i>Kronika polska</i> (fragmenty)</p> <p>Janko z Czarnkowa (przełom XIII/XIV wieku) <i>Kronika wielkopolska</i></p>	<p>Pogadanka heurystyczna. Pytania i odpowiedzi podczas pracy w grupie.</p> <p>Metody problemowe (w tym np. drzewko decyzyjne, metaplan, hipoteza interpretacyjna)</p> <p>Integrowanie treści przedmiotowych podczas pracy w grupach. Wykorzystywanie materiałów multimedialnych na lekcjach online</p> <p>Pogadanka heurystyczna, pytania i odpowiedzi. Praca w grupach, dyskusja, debata</p>
---	--	--

<p><i>Historię o Wisławie, Walterze i Helgundzie;</i></p> <p>wie, że dzieło Jana Długosza składa się z 12 ksiąg, w których zawarte są historyczne wydarzenia od najdawniejszych czasów do współczesnych autorowi, czyli do panowania Kazimierza Jagiellończyka; objaśnia, jaką funkcję pełniły średniowieczne kroniki i dlaczego weszły do narodowej tradycji, mimo że pisane były po łacinie; uzasadnia wartość <i>Roczników</i> dla następnych pokoleń;</p> <p>określa, jakie cechy średniowiecznego myślenia dostrzega w utworze; wypisuje z wiersza antytezy i paradoksy i podkreśla ich znaczenie; wymienia archaizmy czyli formy językowe (fonetyczne, fleksyjne, składniowe, leksykalne); zapoznaje się ze współczesną wersją tekstu pieśni; podkreśla znaczenie pieśni dla narodu polskiego i wymienia gdzie ją śpiewano; określa, kim jest podmiot liryczny w wierszu; przedstawia schemat kompozycyjny utworu; opisuje teologiczne tło</p>	<p>Jan Długosz (XV w.) Roczniki (fragmenty)</p> <p>Najstarsze zabytki piśmiennictwa polskiego</p> <p>Bogurodzica</p>	<p>Mapa skojarzeń. Odpowiadam za ciebie. Odpytujący przyjaciel. Dyskusja (tradycyjna, punktowana, panelowa, burza mózgów)</p> <p>Gra dydaktyczna online Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej przez siebie) gry dydaktycznej online.</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów</p> <p>Schematy, opisy, instrukcje Uczniowie otrzymują od nauczyciela spis reguł i sposobów działania, według których mają postępować (np. w formie kolejnych kroków procedury) w pliku tekstowym (Word, pdf). Podczas realizacji zadania powinno być dostępne forum, na którym uczący się będą mogli w razie niepowodzeń</p>
--	---	---

<p>utworu: kto jest rozdawcą łask, kto prosi, kto się wstawia, jest przedmiotem prośby; uczy się słów pieśni na pamięć; określa, w jakim stylu zostały napisane;</p> <p>wymienia walory kompozycji kazań; objaśnia, rodzaj literacki i środki artystyczne utworu; omawia język utworu; przedstawia treść wybranego kazania; wyróżnia sposób zwracania się autora do słuchaczy;</p> <p>określa podmiot wypowiedzi oraz sytuację liryczną; ustala, kto jest adresatem słów Maryi, zauważa, jak zmienia się język wypowiedzi w zależności od zmiany adresata; wynotowuje z utworu wszystkie wydarzenia z życia Maryi o których ona wspomina, układa je w kolejności chronologicznej; zastanawia się nad celowością kompozycji utworu; porównuje literacki obraz cierpień Maryi z ich przedstawieniami ikonograficznymi; uczy się fragmentu na pamięć;</p>	<p>(przełom XIII/XIV wieku) Kazania świętokrzyskie</p> <p>(koniec XIV wieku) Kazania gnieźnieńskie</p> <p>Literatura religijna Lament świętokrzyski (czyli <i>Żale Matki Boskiej pod krzyżem,</i> czyli <i>Posłuchajcie, bracia miła...</i>)</p>	<p>lub wątpliwości uzyskać pomoc nauczyciela.</p> <p>Pogadanka heurystyczna.</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p> <p>Praca w grupach. Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów. Metoda sytuacyjna 1. Nauczyciel przedstawia uczniom pewną złożoną sytuację – poprzez spotkanie online w czasie rzeczywistym lub udostępniony film (link). 2. Podczas spotkania online w czasie rzeczywistym uczniowie omawiają rację „za” i „przeciw”. Wyniki dyskusji można spisywać na e-tablicy bądź w udostępnionym widoku edytora tekstu (np. w tabeli).</p>
--	---	---

<p>określa bohatera dialogu; objaśnia, dlaczego Polikarp pragnie spotkać się ze Śmiercią; porównuje poetycki wizerunek Śmierci z ujęciami ikonograficznymi; omawia przebieg rozmowy Mistrza ze Śmiercią; wymienia, jak Śmierć przedstawia poszczególne grupy społeczne; wskazuje elementy czarnego humoru w utworze; uzasadnia, na czym polega dydaktyczny, a na czym satyryczny charakter utworu;</p> <p>na podstawie poznanego fragmentu formuluje zalecenie dotyczące właściwego zachowania się przy stole; wymienia argumenty użyte przez autora w celu uzasadnienia, że „rycerz ma czcić żeńską twarz”; uczy się fragmentu na pamięć;</p> <p>wyszukuje w wierszu archaizmy; wskazuje środki poetyckie, za pomocą których są przedstawieni kmiecie; wypisuje fragmenty, w których ujawnia swoją postawę podmiot liryczny; sprawdza, czy określenia chłopci i kmiecie są synonimiczne; wyjaśnia, na czym polega humor tego utworu;</p>	<p>Motyw śmierci w literaturze <i>Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią</i></p> <p>Literatura świecka Przeclaw Słota <i>O zachowaniu się przy stole</i> <i>(Pieśń o chlebowym stole)</i></p> <p>Przeclaw Słota <i>Satyra na leniwych chłopów</i></p>	<p>Pogadanka heurystyczna. Pytania i odpowiedzi podczas pracy w grupie.</p> <p>Metody waloryzacyjne (eksponujące), impresyjne, ekspresyjne.</p> <p>Giełda pomysłów. Burza mózgów. Analiza przykładów (wzorca).</p> <p>Gra dydaktyczna online Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej przez siebie) gry dydaktycznej online.</p> <p>Praca w grupach. Dyskusja, która odbywa się na spotkaniu w czasie rzeczywistym. 1. Spisywanie wszystkich pomysłów na e-tablicy lub w udostępnionym przez nauczyciela edytorze tekstu. 2. Ocena każdego pomysłu.</p>
--	---	--

<p>wypisuje z wiersza określenia Matki Bożej i wyjaśnia, co je łączy; uzasadnia, dlaczego autor nigdy nie zwraca się do Maryi wprost; wskazuje w wierszu kontrasty i objaśnia ich rolę; analizuje tytuł wiersza; wyszukuje w wierszu aluzje do średniowiecznej pieśni;</p> <p>wyszukuje w wierszu aluzji do <i>Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią</i>; objaśnia, kto w obu utworach jest inicjatorem dialogu, a kto jego rozmówcą; porównuje dociekania Polikarpa i Pani Gość; interpretuje puentę dialogu;</p> <p>Praca twórcza ucznia. 1. Wypracowanie na temat: <i>Średniowieczny ideał władcy na podstawie „Kroniki” Galla Anonima.</i> 2. Ustna wypowiedź na temat: <i>„Bogurodzica” jako arcydzieło średniowiecznej liryki polskiej.</i></p>	<p>Nawiązania do średniowiecza Krzysztof Kamil Baczyński <i>Modlitwa do Bogurodzicy</i></p> <p>Miron Białoszewski <i>Wywiad</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości. Historiografia, czyli dziejopisarstwo (kroniki przedstawiające najstarsze historie z dziejów państwa polskiego). Pierwsze utwory napisane w języku polskim – <i>Bogurodzica</i>. Pojęcia: <i>warstwa faktograficzna i emocjonalna, antyteza, plunkt, paradoks, roczniki, savoir-vivre.</i> Liryka maryjna. Utwory świeckie. Pierwszy polski <i>savoir-vivre</i> – autor Przemysław Słota.</p>	<p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych. Metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy: (problemowa), klasyczna metoda problemowa, metoda przypadków, metoda sytuacyjna.</p> <p>Praca w grupach. Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p> <p>Dyskusja wielokrotna 1. Uczniowie zostają podzieleni na dwie grupy, o odmiennych stanowiskach dotyczących zagadnienia historii dziejów państwa. 2. Wewnątrz grup przygotowują stosowne argumenty. Poprzez forum grupy, chat, rozmowę online. 3. Cała klasa łączy się na spotkaniu online w czasie rzeczywistym. Grupy przedstawiają swoje argumenty. Uczniowie otrzymują</p>
--	--	---

<p>określa wybrany mit jako gatunek literacki; opisuje bohatera, zaznacza z jakiego środowiska pochodzi; przedstawia problematykę utworu; wyszukuje w tekście pouczenie; uzasadnia wymowę mitu;</p> <p>określa akcję utworu; objaśnia symboliczny sens liczby trzy; nazywa tematykę poematu; tłumaczy zwrot <i>dantejskie sceny</i>;</p> <p>Praca twórcza ucznia. 1. Pisemne streszczenie jednego z wybranych mitów. 2. Wypracowanie na temat: <i>Wędrownia jako metafora życia w „Boskiej komedii” Dantego.</i></p>	<p>Schyłek epoki – utwory związane z obrazem śmierci.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Epoka średniowiecza w Polsce ma charakter religijny, autorzy przeważnie duchowni, często pochodzenia obcego. Średniowiecze jako czas triumfu chrześcijaństwa, które od tamtej pory stanowi podstawę kultury europejskiej.</p> <p>Rozdział VIII Opracowanie lektury obowiązkowej (wybranej przez nauczyciela</p> <p>Jan Parandowski <i>Mitologia</i></p> <p>Dante Alighieri <i>Boska komedia</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości. Mitologia to zbiór mitów – opowieści o bogach i herosach, stanowiące podstawę religii ludów starożytnych. Mity opisują rzeczywistość i panujący</p>	<p>od nauczyciela spis reguł i sposobów działania, według których mają postępować (np. w formie kolejnych kroków procedury) w pliku tekstowym (Word, pdf). Podczas realizacji zadania powinno być dostępne forum, na którym uczący się będą mogli w razie niepowodzeń lub wątpliwości uzyskać pomoc nauczyciela.</p> <p>Pogadanka heurystyczna. Prezentacja.</p> <p>Pytania i odpowiedzi podczas pracy w grupie.</p> <p>Integrowanie treści przedmiotowych podczas pracy w grupach. Wykorzystywanie materiałów multimedialnych na lekcjach online.</p> <p>Ćwiczenia przedmiotowe . Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej</p>
--	--	---

	<p>w niej porządek, sięgają do początków świata, otwierają historię ludzkości, dają wzorce postępowania, wyjaśniają niezrozumiałe zjawiska przyrody.</p> <p>Synteza średniowiecza zawarta w dziele Dantego – <i>Boska komedia</i>. Czas i miejsce akcji. Motyw wędrowny przez zaświaty. Wergiliusz – przewodnikiem po Piekło i Czyśćcu, ukochana Beatrycze po Raju. Piekło jest miejscem umieszczenia osobistych wrogów Dantego, przeciwników politycznych, dostojników świeckich i kościelnych.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Mitologia grecka i rzymska są źródłem kultury europejskiej. Motywy mitologiczne pojawiają się w literaturze i sztuce od czasów starożytnych po współczesne. Zawierają prawdy ogólne i uniwersalne. <i>Boska komedia</i> – suma wiedzy Dantego z różnych dziedzin; jest dziełem niezwykle bogatym w symbole i alegorie, jest o życiu, które jest wędrówką człowieka do Dobra i Miłości.</p>	<p>przez siebie) strony ćwiczeniowej.</p> <p>Metoda projektu 1. Nauczyciel przekazuje uczniom instrukcję postępowania przy opracowywaniu projektu, np. w pliku. 2. Uczniowie zostają podzieleni na grupy, które opracowują projekt poprzez edycję współdzielonego pliku lub folderu. 3. Prezentacja projektów podczas spotkania online w czasie rzeczywistym.</p> <p>Metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy: (problemowa), klasyczna metoda problemowa, metoda przypadków, metoda sytuacyjna, burza mózgów, mikronauczanie, gry dydaktyczne.</p>
--	---	--

Literatura przeznaczona dla opanowania pamięciowego

Safona - *Do dziewczyny*
Kazimierz Wierzyński - *Strofa o Prometeuszu*
Horacy - *Wybudowałem pomnik*
Zbigniew Herbert - *Apollo i Marsjasz* (fragment)
Osip Mandelsztam - *Ostatnia wieczerza*
Autor nieznany - *Bogurodzica*
Przeclaw Słota - *O zachowaniu się przy stole* (fragment)
Autor nieznany - *Lament świętokrzyski* (fragment)

Literatura uzupełniająca

(utwory przeznaczone dla samodzielnego czytania przez uczniów)

Jan Parandowski — *Mitologia* (wybrane mity)
Homer — *Iliada, Odyseja*
Wergiliusz — *Eneida* (fragmenty)
Tyrtajos — *Liryki* (wybrane)
Safona — *Liryki* (wybrane)
Anakreont — *Liryki* (wybrane)
Symonides — *Liryki* (wybrane)
Horacy — *Pieśni* (wybrane)
Sofokles — *Antygona, Król Edyp*
Biblia — *Stary Testament* (Księgi — fragmenty),
Nowy Testament — *Przypowieści* (wybór), z *Listów św. Pawła* (wybrane fragmenty),
z *Apokalipsy św. Jana* (wybrane fragmenty)
A.Gall — *Kronika Polska* (fragmenty)
Legenda o św. Aleksym (fragmenty)
Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią (fragmenty)
Pieśń o Rolandzie
Dzieje Tristiana i Izoldy
Dante Alighieri — *Boska komedia* (fragmenty)
Przeclaw Słota — *O zachowaniu się przy stole, Satyra na leniwych chłopów*

Podstawowe wymagania dotyczące wiedzy i umiejętności uczniów 8 klasy

Uczeń/uczennica zna:

- każdą podaną przez program epokę literacką, jej tło historyczne, główne nurty i cechy;
- ważne momenty z biografii pisarzy poznanych epok;
- autora, tytuł i sens tytułu utworu;
- podstawowe tematy i osobliwości kompozycji przerobionych utworów;

- wydarzenia (fabułę) i bohaterów poznanych literackich utworów (bohaterów i wzajemnie powiązane wydarzenia, wątki);
- podstawowe pojęcia: literacki obraz, temat, idea, fabuła, kompozycja utworu, rodzaje i gatunki literatury; humor i satyra; antyteza, podtekst;
- charakterystyczne cechy dramatycznych, lirycznych i epickich utworów;
- teksty, proponowane przez program do opanowania pamięciowego.

Uczeń/uczennica potrafi:

- odróżniać utwór literatury pięknej od utworu naukowo-popularnego i publicystycznego;
- określać ideową rolę elementów fabuły, kompozycji (autorska charakterystyka, postępowanie i portret bohaterów, pejzaż itd.);
- określać ideowo-artystyczną rolę obrazowo-ekspresyjnych środków językowych;
- komentować fragmenty (epizody, sceny) literackiego tekstu z wyrażeniem osobistego stosunku do przedstawionego obrazu;
- scharakteryzować bohatera utworu, określać stosunek autora do bohatera;
- porównywać bohaterów w celu ujawnienia autorskiego stosunku do nich;
- odróżniać utwory epickie, liryczne, liryko-epickie i dramatyczne;
- prawidłowo, płynnie, głośno czytać artystyczne, naukowo-popularne i publicystyczne teksty;
- wyraźnie czytać utwory literackie;
- opowiadać ustnie i pisemnie (streszczenie) — dokładnie, zwięźle i wybiórczo-epickie utwory lub fragmenty z nich;
- układać ustne i pisemne wypracowanie-rozważanie na podstawie przerobionego utworu;
- dawać rozszerzoną odpowiedź na pytanie, scharakteryzować (indywidualnie, porównawczo i grupowo) bohaterów literackiego utworu;
- brać udział w dialogu przy omówieniu oddzielnego literackiego utworu;
- układać plan własnej ustnej i pisemnej wypowiedzi;
- układać (ustnie i pisemnie) opinię (recenzję) o przeczytanym literackim utworze, o dziełach innych rodzajów sztuki (motywując swój stosunek do bohaterów i wydarzeń);
- korzystać z informacji wypisów, literackich i naukowo-popularnych wydawnictw, a także ze szkolnych słowników literackich terminów.

9 K L A S A
(2 godziny tygodniowo — rocznie 70 godzin,
czas rezerwowy — 2,5 godziny)

Osiągnięcia uczniów w nauce	Treść materiału nauczania	Proponowane metody i techniki pracy
<p>Odkrywa znaczenie literatury w rozwoju społeczeństwa i człowieka; objaśnia, na czym polega specyfika literatury pięknej, jakie ona ma znaczenie dla duchowego i moralnego wychowania ludzi, w rozwoju ich czytelniczych i estetycznych upodobań i potrzeb;</p> <p>rozumie sens pojęcia „światowego procesu literackiego” i umiejscowienia w nim literatury polskiej.</p> <p>podaje ramy czasowe epoki i analizuje terminy: <i>renesans i odrodzenie</i>;</p> <p>opowiada o przedstawicielach sztuki renesansu (Leonardo da Vinci, Michał Anioł, Tycjan, Rafael Santi); nazywa główny prąd renesansu – <i>humanizm</i> i objaśnia stwierdzenie Terencjusza: <i>Człowiekiem jestem i nic, co ludzkie, nie jest mi obce</i> oraz pojęcie <i>antropocentryzm</i>;</p>	<p>Wstęp Znaczenie literatury dla rozwoju społeczeństwa i w życiu człowieka. W dziełach literatury pięknej spotykamy się ze specyfiką arcyzmu słowa, jego obrazowością, estetyką i emocjonalnością. Zapoznanie z ogólnym pojęciem światowego literackiego procesu i umiejscowienie w nim polskiej literatury.</p> <p>W kręgu kultury renesansu</p> <p>Rozdział I Renesans w Europie Geneza epoki renesansu</p>	<p>Praca w grupie. Analiza przykładu wzorca. Metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy. (problemowa), klasyczna metoda problemowa, metoda przypadków, metoda sytuacyjna, burza mózgów, mikronauczanie, gry dydaktyczne.</p> <p>Metoda pytań i odpowiedzi.</p> <p>Indywidualna i zbiorowa praca z tekstem.</p> <p>Gra dydaktyczna online Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej przez siebie) gry dydaktycznej online.</p>

<p>wymienia przedstawicieli reformacji (Marcin Luter, Jan Kalwin, Arianie), objaśnia ich poglądy; nazywa myślicieli europejskich, którzy mieli duży wpływ na kształtowanie epoki: Erazm z Rotterdamu (irenizm), Niccolo Machiavelli (makjavelizm), Tomasz Morus (utopia) i objaśnia ich idee ;</p> <p>zna epizody z życia poety; omawia budowę sonetów; określa ich podmiot liryczny, kim jest bohater liryczny, a kim adresat; wymienia, cechy Laury, które eksponuje podmiot sonetu XC, wskazuje środki poetyckie, których autor użył do przedstawienia jej urody; zauważa w sonecie zabiegi poetyckie pozwalające na dokonanie idealizacji Laury; wyróżnia przykłady przesady w wyrażaniu uczuć i określa ich funkcję; objaśnia, jakimi figurami stylistycznymi posługuje się autor w sonecie, chcąc oddać złożoność przeżyć zakochanego; wyszukuje przykłady paradoksów w sonecie i omawia ich funkcję;</p>	<p>Twórcy literatury renesansu w Europie Francesco Petrarca <i>Jeśli nie masz miłości</i> <i>Na cześć Madonny Laury żywej</i> <i>Na cześć Madonny Laury umarłej</i></p>	<p>Metody aktywizujące – metoda skojarzeń, burza mózgów, metoda sytuacyjna.</p> <p>Metody aktywizujące zaangażowania uczniów w pracy na lekcji.</p> <p>Metody aktywizujące impresywne, ekspresywne. Praca indywidualna i grupowa. Aktywne wypowiedzi uczniów na podstawie stanu emocjonalnego po przeczytaniu utworu. Aktywne indywidualne zaangażowanie w proces lekcyjny podczas dyskusji.</p>
--	--	--

<p>określa, na czym polega kunszt utworów Petrarki; uczy się na pamięć jeden z sonetów;</p> <p>wie, że Giovanni Boccaccio jest twórcą nowożytnej nowelistyki; przedstawia historię powstania i tematykę głównego jego dzieła <i>Dekameron</i>; dokonyuje charakterystyki bohaterów noweli, wskazuje bohaterów pierwszoplanowych, drugoplanowych i pojawiających się epizodycznie; układa plan fabuły utworu i zaznacza, które z nich tworzą akcję noweli; objaśnia, jaką rolę w przebiegu fabuły odgrywa motyw sokoła; wskazuje punkt kulminacyjny akcji w utworze; tłumaczy pojęcie: <i>teoria sokoła</i>;</p>	<p>Giovanni Boccaccio <i>Dekameron</i> (fragment)</p>	<p>Indywidualna i zbiorowa praca z tekstem. Pogadanka heurystyczna. Metoda sytuacyjna 1. Nauczyciel przedstawia uczniom pewną złożoną sytuację – poprzez spotkanie online w czasie rzeczywistym lub udostępniony film (link). 2. Podczas spotkania online w czasie rzeczywistym uczniowie omawiają rację „za” i „przeciw”. Wyniki dyskusji można spisywać na e-tablicy bądź w udostępnionym widoku edytora tekstu (np. w tabeli).</p>
<p>określa stosunek poetki do mitu <i>Utopii</i> i przedstawia sposób ujawnienia go przez autorkę; zwraca uwagę na opis wyspy w wierszu, określa, co łączy metafory zastosowane przez poetkę; uzasadnia, dlaczego na wyspie Utopii ślady</p>	<p>Nawiązania do kultury renesansu</p> <p>Wisława Szymborska <i>Utopia</i></p>	<p>Analiza przykładu (wzorca). Praca w grupie.</p> <p>Metody waloryzacyjne (eksponujące), impresyjne, ekspresyjne.</p>

<p>ludzkich stóp wiodą wyłącznie do morza, a wyspa jest bezludna;</p> <p>wyjaśnia sens pytań stawianych przez poetę i określa do kogo są skierowane; objaśnia tytuł wiersza; wyszukuje w treści wiersza hasła epoki renesansu;</p> <p>Praca twórcza ucznia. 1. Wypracowanie na temat: <i>Nowy bohater i nowe tematy literatury renesansowej.</i> 2. Ustne streszczenie wybranej noweli Giovanniego Boccaccio.</p>	<p>Tadeusz Różewicz <i>Głosy niepotrzebnych ludzi</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości. Ramy czasowe epoki. Sztuka renesansu. Reformacja i jej wpływ na odnowę Kościoła. Myśliciele europejscy - Erazm z Rotterdamu, Niccolo Machiavelli, Tomasz Morus. Pojęcia: <i>renesans i odrodzenie, humanizm, antropocentryzm, reformacja, protestantyzm, irenizm, makjawelizm, utopia, sokola teoria,</i> Przedstawiciele literatury europejskiego renesansu: Francesco Petrarca, Giovanni Boccaccio. Kontekst opracowania tematu W epoce renesansu odrodzenie się człowieka, podkreślenie szczególnej godności osoby ludzkiej i wartości jej ziemskiego, doczesnego bytowania.</p>	<p>Zróźnicowana percepcja dostosowana do uczniów. Techniki dramowe.</p> <p>Ćwiczenia przedmiotowe Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej przez siebie) strony ćwiczeniowej.</p> <p>Metoda projektu 1. Nauczyciel przekazuje uczniom instrukcję postępowania przy opracowywaniu projektu, np. w pliku. 2. Uczniowie zostają podzieleni na grupy, które opracowują projekt poprzez edycję współdzielonego pliku lub folderu. 3. Prezentacja projektów podczas spotkania online w czasie rzeczywistym.</p>
--	--	--

<p>objaśnia, na jakie podobieństwo między losem zagrożonej ojczyzny a sytuacją tonącego okrętu oraz między zachowaniem obywateli a postępowaniem załogi statku zwraca uwagę kaznodzieja;</p> <p>wymienia figury retoryczne, które zastosował w swoim kazaniu Piotr Skarga;</p> <p>wyjaśnia sens porównania Rzeczypospolitej do okrętu;</p> <p>zna biografię Mikołaja Reja;</p> <p>określa stosunek Reja do przyrody;</p> <p>przedstawia charakterystykę postaci występujących w utworze i określa środowiska jakie reprezentują;</p> <p>objaśnia konsekwencje literackie wynikające z wyboru formy dialogu;</p> <p>wyszukuje informacje o kontekście historycznym powstania utworu Mikołaja Reja;</p> <p>wypisuje zarzuty, które Pan, Pleban, i Wójt nawzajem sobie stawiają;</p> <p>przedstawia argumenty, za pomocą których każdy z nich się broni;</p>	<p>Rozdział II Odrodzenie w Polsce Przestrogi dla Rzeczypospolitej – pisarze polityczni.</p> <p>Piotr Skarga <i>Kazania sejmowe</i> <i>(Kazanie wtóre - fragmenty)</i></p> <p>Sylwetka twórcza Mikołaja Reja</p> <p>Mikołaj Rej <i>Żywot człowieka poczciwego</i> <i>Krótką rozprawą między trzema osobami, Panem, Wójtem a Plebanem.</i> <i>(fragmenty)</i></p>	<p>Integrowanie treści przedmiotowych podczas pracy w grupach. Przekład intersemiotyczny. burza mózgów, myślące kapelusze, mapa skojarzeń, gra edukacyjna, drzewko decyzyjne.</p> <p>Praktyczne stosowanie ćwiczeń językowych – inscenizacja. Ciekawa aranżacja utworu.</p> <p>Metody problemowe (w tym np. drzewko decyzyjne, metaplan, hipoteza interpretacyjna).</p>
--	--	--

<p>uzasadnia, jakie poglądy reformatorów Kościoła znalazły echo w utworze; omawia cechy charakterystyczne poetyki utworu, zwraca uwagę na wersyfikację i rymy;</p> <p>zna biografię Jana Kochanowskiego; zapoznaje się z definicją fraszki jako gatunku literackiego; określa tematykę fraszek; zwraca uwagę na język tych krótkich utworów (celne użycie słów, umiejętność budowania puenty, osiągnięcie efektu humorystycznego lub nastroju powagi), wskazuje przykłady; przedstawia elementy kompozycji poszczególnych fraszek; omawia wartości, którym hołduje podmiot liryczny; określa, kim jest podmiot liryczny fraszki <i>Na dom w Czarnolesie</i>; zwraca uwagę na refleksję, którą formułuje poeta we fraszce <i>O żywocie ludzkim</i>; objaśnia, budowę fraszki „Raki” i określa, na czym polega złośliwość podmiotu lirycznego; wskazuje na czym polega komizm we fraszce „O doktorze Hiszpanie”; odczytuje jej symbolikę; uczy się na pamięć (dwie fraszki do wyboru);</p>	<p>Sylwetka twórcza Jana Kochanowskiego Jan Kochanowski <i>Fraszki</i> <i>Do gór i lasów</i> <i>Na lipę</i> <i>O doktorze Hiszpania</i> <i>Na dom w Czarnolesie</i> <i>O żywocie ludzkim</i> <i>Raki</i></p>	<p>Praca w grupach – aktywny udział w dyskusji.</p> <p>Gry dydaktyczne. Pogadanka. Metody aktywizujące (np. gry dramatyczne, przekład intersemiotyczny, metoda sześciu kapeluszy)</p> <p>Pogadanka heurystyczna, pytania i odpowiedzi.</p> <p>Metody asymilacji wiedzy: (podająca) pogadanka, dyskusja, wykład (opis, opowiadanie), praca z książką.</p> <p>Integrowanie treści nauczania. Przekład intersemiotyczny.</p>
---	---	--

<p>odszukuje aluzje mitologiczne zawarte w utworze i określa ich funkcje; interpretuje relację Bóg-Fortuna uwzględniając charakter epoki; omawia budowę wiersza (typ strof, system wersyfikacyjny); wskazuje zabiegi rytmizujące, określa rodzaje występujących rymów; wyszczególnia podmiot liryczny wiersza i tłumaczy charakter jego wypowiedzi; wyjaśnia znaczenie motywu morskiej wędrówki;</p>	<p>Jan Kochanowski <i>Pieśń IX</i></p>	<p>Wywiad, dialog. Praca z tekstem. Praktyczny wymiar nauki o języku. Metoda sytuacyjna 1. Nauczyciel przedstawia uczniom pewną złożoną sytuację – poprzez spotkanie online w czasie rzeczywistym lub udostępniony film (link). 2. Podczas spotkania online w czasie rzeczywistym uczniowie omawiają rację „za” i „przeciw”.</p>
<p>określa zwrot stylistyczny umieszczony w pierwszym wersie <i>Pieśni XII – Wsi spokojna, wsi wesola...</i>; wskazuje na podmiot liryczny pieśni; określa rolę jaką odgrywają rymy i wersyfikacja; przedstawia cechy wsi polskiej w utworze Kochanowskiego, wypisuje obrazy i epitety; wymienia środki artystyczne, za pomocą których autor dokonuje idealizacji wsi;</p>	<p>Jan Kochanowski <i>Pieśń świętojańska o Sobótce</i> (fragmenty)</p>	<p>Praca w grupach. Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów. Podejmowanie samodzielnych przedsięwzięć. Wykorzystanie aktywizującej metody skojarzeń.</p>
<p>określa nastrój utworu; zastanawia się na tym, jaka postawa filozoficzno-światopoglądowa bliska</p>	<p>Jan Kochanowski <i>Pieśń V Pieśń o spustoszeniu Podola</i></p>	<p>Techniki dramowe (wejście w rolę, żywy obraz, inscenizacja).</p>

<p>renesansowym humanistom może kryć się za takim obrazem wsi, uzasadnia swoją wypowiedź; określa nadawcę i odbiorcę słów wiersza; wie, że dana pieśń jest przykładem liryki patriotycznej; odszukuje treść o charakterze parenetycznym; określa rolę jaką odgrywa poezja tyrtejska;</p> <p>zna definicję gatunku literackiego – trenu; określa podmiot liryczny i bohatera całego cyklu <i>Trenów</i>; wynotowuje określenia śmierci (epitety, metafory, peryfrazy) i śledzi, jak się zmienia ich charakter, nacechowanie w różnych częściach cyklu; objaśnia, przy pomocy jakich środków artystycznych jest przedstawiona Mądrość w <i>Trenie IX</i>; znajduje argumenty popierające tezę, że przełomowy dla cyklu jest <i>Tren X</i>, wskazuje na oznaki kryzysu światopoglądowego; analizuje dwa ostatnie wersy <i>Trenu XI</i>, określa ich sens; wymienia argumenty, które na rzecz pocieszenia przedstawia matka poety ukazująca mu się we śnie w</p>	<p>Jan Kochanowski <i>Treny</i> (fragmenty – treny IX, X, XI, XIX)</p>	<p>Metody waloryzacyjne (eksponujące), impresyjne, ekspresyjne.</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów. Impresywne i ekspresywne metody aktywizujące. Sztuka uczenia się na pamięć. Recytacja utworu.</p> <p>Praca indywidualna i w grupie.</p> <p>Metoda sytuacyjna 1. Nauczyciel przedstawia uczniom pewną złożoną sytuację – poprzez spotkanie online w czasie rzeczywistym lub udostępniony film (link). 2. Podczas spotkania online w czasie rzeczywistym uczniowie omawiają rację „za” i „przeciw”. Wyniki dyskusji</p>
---	--	--

<p><i>Trenie XIX</i>; rozumie, na czym polega istota kryzysu światopoglądowego poety; uczy się na pamięć – <i>Tren VIII</i>;</p> <p>wskauje, nazywa środki poetyckie użyte w wierszu i omawia ich funkcję; opisuje swoimi słowami obrazy poetyckie ukazane w wierszu; objaśnia sens słowa <i>sen</i> we frazie <i>Siano pachnie snem</i> i dlaczego jest ona powtórzona w wierszu; określa, na czym polega idylliczność utworu Czechowicza; porównuje sposoby przedstawiania wiejskiego pejzażu przez Kochanowskiego i Czechowicza, wskazuje różnice;</p> <p>wyszukuje w utworach obu poetów sygnały stylizacji ludowej; określa podmiot wypowiadający się w wierszu; znajduje formy językowe zbliżające utwór Bolesława Leśmiana do tradycji renesansu; wymienia uczucia trapiące Urszulę i porównuje je do uczuć ojca w <i>Trenach</i>; objaśnia, w jaki sposób w wierszu został ukazany</p>	<p>Nawiązania do kultury renesansu Józef Czechowicz <i>Na wsi</i></p> <p>Bolesław Leśmian <i>Urszula Kochanowska</i></p>	<p>można spisywać na e-tablicy bądź w udostępnionym widoku edytora tekstu (np. w tabeli).</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p> <p>Metody asymilacji wiedzy: (podająca) pogadanka, dyskusja, wykład (opis, opowiadanie), praca z książką.</p> <p>Techniki dramowe (wejście w rolę, żywy obraz, inscenizacja) Metody aktywizujące (np. gry dramatyczne, przekład intersemiotyczny, metoda sześciu kapeluszy) uczą samodzielnego myślenia, odpowiedzialności za podejmowane decyzje i przyzwyczajają do publicznych wystąpień.</p>
---	--	---

<p>wymienia filozofów epoki (Gordiano Bruno, Kartezjusz Pascal) i ich poglądy filozoficzne;</p> <p>zna epizody z życia Williama Szekspira;</p> <p>wypowiada się o tym, jak Hamlet ocenia ludzkie życie i jaki ma stosunek do rozumu;</p> <p>zastanawia się, dlaczego bohater nie wybiera od razu śmierci;</p> <p>rozważa myśl, czy wiedza daje nam odwagę w zmaganiu się z przeciwnościami losu, czy też – przeciwnie, napawa nas lękiem;</p> <p>komentuje słynne zdanie z monologu Hamleta: <i>Świadomość wszystkich nas przemienia w tchórzy</i>;</p> <p>dokonuje charakterystyki Hamleta na podstawie jego słynnego monologu;</p> <p>uczy się na pamięć monologu Hamleta;</p> <p>określa stosunek Makbeta do życia;</p> <p>uzasadnia, dlaczego bohater nie lęka się już niczego;</p> <p>odnajduje w monologu Makbeta symbole przemijania;</p> <p>zna epizody z życia Moliera, wie, że jest geniuszem komedii;</p>	<p>Twórcy literatury baroku w Europie William Szekspir <i>Hamlet</i> (fragment - <i>Monolog Hamleta</i>)</p> <p><i>Makbet</i> (fragment - <i>Monolog Makbeta</i>)</p> <p>Molier <i>Świętoszek</i> (fragment)</p>	<p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych.</p> <p>Gra dydaktyczna online Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej przez siebie) gry dydaktycznej online.</p> <p>Projekty artystyczne. Okienko informacyjne. Drama.</p> <p>Metaplan. Otwarte ucho. Drzewko decyzyjne. Łańcuch skojarzeń.</p> <p>Metoda tekstu przewodniego. Podróż</p>
---	---	--

<p>określa, jaką funkcję w przytoczonej scenie pełni powtarzane przez Orgona pytanie <i>A Tartuffe?</i> oraz słowo <i>biedaczek</i>; przed pojawieniem się głównego komicznego bohatera na scenie, wiemy o nim dużo z ust innych występujących w sztuce osób, uzasadnia w jakim stopniu sceny z udziałem Tartuffe potwierdzają trafność tych ocen albo zaskakują widza nowym obliczem tej postaci; wyszukuje przykłady komicznych sytuacji w <i>Świętoszku</i> i wyjaśnia na czym polega istota ich komizmu; objaśnia, jakie cechy Orgona i pani sprawiły, że dali się zwieść Tartuuffe'owi; określa, jaką rolę w komedii odgrywa służąca Doryna;</p> <p>objaśnia, jaki grzech współczesności szczególnie drażni pisarza; uzasadnia, dlaczego Moliere użył w sztuce, jak sam pisze <i>najjaskrawszych farb</i>; wypowiada się na temat znaczenia problemu poruszanego w komedii Moliere, czy może być on nadal aktualny; porównuje świętoszka z osobą naprawdę religijną;</p>	<p>Miguel de Cervantes <i>Don Kichote</i> (fragment – rozdział I)</p>	<p>w świat wyobraźni.</p> <p>Schematy, opisy, instrukcje. Uczniowie otrzymują od nauczyciela spis reguł i sposobów działania, według których mają postępować (np. w formie kolejnych kroków procedury) w pliku tekstowym (Word, pdf). Podczas realizacji zadania powinno być dostępne forum, na którym uczący się będą mogli w razie niepowodzeń lub wątpliwości uzyskać pomoc nauczyciela.</p> <p>Metoda tekstu przewodniego. Mapa mentalna. Mapa myśli.</p> <p>Metody waloryzacyjne (eksponujące), impresyjne, ekspresyjne.</p>
--	---	---

<p>objaśnia, w jakim świecie żyje Don Kichote – realnym czy fantastycznym, uzasadnia swoją wypowiedź; opisuje sylwetkę bohatera; określa postawę życiową zwaną <i>donkiszoterią</i>; ocenia postawę głównego bohatera; wypowiada się na temat, czy zdarzają się dziś współcześni Don Kichoci, uzasadnia swą wypowiedź;</p> <p>na podstawie zamieszczonej reprodukcji w podręczniku i innych obrazów wymienia główne cechy malarstwa Rubensa; objaśnia, jak komentuje malarstwo Rubensa poetka i jak ocenia kanon piękna stworzony przez malarza;;</p> <p>Praca twórcza ucznia. 1. Píše charakterystykę Świętoszka na podstawie utworu Moliera <i>Świętoszek</i> (pisemny rozwój mowy) 2. Ustnie streszcza I rozdział utworu Miguela de Cervantesa - <i>Don Kichote</i>.</p>	<p>Nawiązania do kultury baroku Wisława Szymborska <i>Kobiety Rubensa</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości. Geneza powstania epoki. Sztuka baroku (malarze: Caravaggio, Rembrandt, El Greco, Peter Paul Rubens). Filozofowie epoki (Gordiano Bruno, Kartezjusz, Pascal) i ich poglądy filozoficzne; Pojęcia: <i>barok, konceptyzm, dowcip, marinizm, sensualizm, kontrast, sztuka manieryzmu, donkiszoteria</i>, Przedstawiciele literatury barokowej i ich twórczość (Molier, Miguel de Cervantes, William Szekspir, Pierre Corneille, Jean Racine, La Fontaine) Integracja sztuki słowa z malarstwem.</p> <p>Kontekst opracowania tematu Utwory oparte na zaskakującym pomysłe (koncepcie), towarzyszący dowcip kończy się w utworze literackim puentą zawierającą zwykle jakiś paradoks.</p>	<p>Mapa skojarzeń. Odpowiadam za ciebie. Odpytujący przyjaciel.</p> <p>Metoda projektu 1. Nauczyciel przekazuje uczniom instrukcję postępowania przy opracowywaniu projektu, np. w pliku. 2. Uczniowie zostają podzieleni na grupy, które opracowują projekt poprzez edycję współdzielonego pliku lub folderu. 3. Prezentacja projektów podczas spotkania online w czasie rzeczywistym.</p> <p>Dyskusja ze świadomym zastosowaniem wyrazów i zwrotów uwydatniających stanowisko dyskutanta.</p>
---	---	---

<p>poddaje analizie tytuły sonetów i wskazuje ich wspólne cechy; analizuje budowę sonetu i środki artystyczne, porównuje je do sonetów Petrarcki; wyjaśnia, na czym polega dramatyczny charakter egzystencji człowieka ukazany w <i>Sonecie IV</i>; objaśnia, jakie rodzaje miłości są przedstawione w <i>Sonecie V</i> określa, jak rozumie peryfrazę <i>wieczna i prawa piękność</i>; dokonuje charakterystyki światopoglądu religijnego Sępa Szarzyńskiego;</p> <p>objaśnia, w jaki sposób charakteryzuje poeta w wierszu czas; wskazuje w utworze antytezy i uzasadnia, w jakim celu zostały one zastosowane; wyjaśnia symbole ludzkiego życia i co je łączy;</p>	<p>Sztuka baroku przeciwstawia się prostym prawdom renesansu; nie podziwia się już świata , lecz raczej dziwi się mu.</p> <p>Rozdział IV Barok w Polsce</p> <p>Twórcy literatury baroku w Polsce Mikołaj Sęp Szarzyński Sonet I <i>O krótkości i niepewności na świecie żywota człowieka</i> Sonet IV, <i>O wojnie naszej, którą więdziemy z szatanem, światem i ciałem</i> Sonet V, <i>O nietrwalej miłości rzeczy świata tego</i></p> <p>Daniel Naborowski <i>Krótkość żywota</i></p>	<p>Metody aktywizujące postawę ucznia na lekcji, zaangażowanie w tematykę lekcyjną.</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów. Podejmowanie samodzielnych przedsięwzięć. Przekład intersemiotyczny. Dyskusja, która odbywa się na spotkaniu w czasie rzeczywistym.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Spisywanie wszystkich pomysłów na e-tablicy lub w udostępnionym przez nauczyciela edytorze tekstu. 2. Ocena każdego pomysłu. <p>Pytania i odpowiedzi dotyczące tematyki utworów. Wykorzystanie środków medialnych w pracy ucznia.</p>
---	---	--

<p>określa, czym zdaniem autora jest teraźniejszość; wyjaśnia puentę utworu; wskazuje koncepty, wokół których Morsztyn buduje swoje wiersze; wypisuje środki poetyckie stosowane przez autora i określa ich funkcje; omawia obrazy poetyckie w wierszach; wypowiada się na temat, w jaki sposób poeta osiąga w swoich wierszach efekt humorystyczny;</p> <p>wie, co to jest sarmatyzm; opisuje wizerunek szlachcica – sarmaty; przedstawia sarmacki przepych, mówi o portrecie trumiennym; wskazuje fragmenty charakterystyczne dla literatury batalistycznej; w punktach przedstawia konstrukcję mowy Chodkiewicza; wymienia argumenty, którymi posługuje się hetman; wskazuje sformułowania, w których mówca ujawnia swoje emocje lub stara się wpłynąć na emocje słuchaczy; wyszukuje w utworze odwołania do Boga i określa, jaką funkcję one pełnią w mowie Chodkiewicza; wyjaśnia na podstawie</p>	<p>Jan Andrzej Morsztyn <i>Niestatek</i> <i>Do trupa</i></p> <p>W kręgu sarmatyzmu polskiego Wacław Potocki <i>Transakcja wojny chocimskiej</i> (fragmenty)</p>	<p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych.</p> <p>Metody asymilacji wiedzy: (podająca) pogadanka, dyskusja, wykład (opis, opowiadanie), praca z książką.</p> <p>Praca w grupach. Giełda pomysłów, prezentacja.</p> <p>Metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy: (problemowa), klasyczna metoda problemowa, metoda przypadków, metoda sytuacyjna, burza mózgów, mikronauczanie, gry dydaktyczne.</p> <p>Gra dydaktyczna online Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej przez siebie) gry dydaktycznej online.</p>
---	--	---

<p>odpowiednich słowników znaczenie toposu <i>antemurale christianitatis</i> (przedmurze chrześcijaństwa) w kulturze polskiej i uzasadnia, w jakim celu zostaje on przywołany przez autora;</p> <p>określa w wierszu podmiot liryczny; charakteryzuje sytuację siedemnastowiecznej Polski; przedstawia przyczyny chaosu wewnętrznego w państwie, które opisuje autor; wyjaśnia znaczenie słowa <i>nierząd</i> w kontekście tego wiersza; wskazuje w wierszu sygnały emocji ujawnianych przez podmiot liryczny, nazywa je; omawia budowę utworu; odwołuje się do wiedzy historycznej, rozważa kwestię obiektywizmu tego wiersza; wyszukuje w słowniku znaczenie pojęcia <i>pamflet</i> i uzasadnia, że wiersz Wacława Potockiego jest pamfletem na siedemnastowieczną Polskę;</p> <p>zna, definicję pamiętnika jako gatunku literackiego, wyszukuje jego cechy w dziele Paska; analizuje kompozycję</p>	<p>Wacław Potocki <i>Nierządem Polska stoi</i> <i>Zbytki polskie</i></p> <p>Jan Chryzostom Pasek <i>Pamiętniki</i></p>	<p>Metody aktywizujące: mapa skojarzeń, pytam kolegę, odpowiadam za ciebie.</p> <p>Giełda pomysłów. Burza mózgów. Analiza przykładów (wzorca).</p> <p>Dyskusja wielokrotna 1. Uczniowie zostają podzieleni na dwie grupy, o odmiennych poglądach. 2. Wewnątrz grup przygotowują stosowne argumenty. Poprzez forum grupy, czat, rozmowę online. 3. Cała klasa łączy się na spotkaniu online w czasie rzeczywistym. Grupy przedstawiają swoje argumenty.</p> <p>Pogadanka heurystyczna. Praca indywidualna i w grupie.</p>
--	---	--

<p>tekstu, wskazuje elementy humorystyczne; opisuje osobowość Paska, przedstawiciela polskiej sarmackiej szlachty (zwraca uwagę na sposób jego myślenia, wartości, którym hołduje, obyczajowość, poczucie humoru); zastanawia się, które z cech osobowości sarmackiej możemy spotkać we współczesnej Polsce;</p> <p>określa temat wiersza; wskazuje w nim elementy barokowe; określa cel gry literackiej, którą podejmuje współczesny poeta; wypowiada się na temat, jaką funkcję w wierszu pełni brutalność opisu ; określa stosunek współczesnego poety do sarmackiej przeszłości narodu; zwraca uwagę na słownictwo wiersza; objaśnia, jak wygląda, zdaniem poety, współczesność widziana na tle sarmackiej tradycji.</p> <p>Praca twórcza ucznia. 1. Wypracowanie na temat: <i>Świetny i nieświatny świat poetów baroku</i>. 2. Przygotowuje się do dyskusji na temat: <i>Sąd nad sarmatyzmem</i> (gromadzi argumenty).</p>	<p>Nawiązania do kultury baroku Ernest Bryll <i>Portret sarmacki</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości. Poezja intelektu. Poezja kryzysu kultury. Poezja Jana Andrzeja Morsztyna – przedstawiciela marinizmu w Polsce. Sarmatyzm – literatura sarmacka. Pojęcia: <i>elipsa, oksymoron, inwersja, antytezy, sarmatyzm, portret trumienny, pamflet,</i></p>	<p>Dyskusja, która odbywa się na spotkaniu w czasie rzeczywistym. 1. Spisywanie wszystkich pomysłów na e-tablicy lub w udostępnionym przez nauczyciela edytorze tekstu. 2. Ocena każdego pomysłu.</p> <p>Pogadanka heurystyczna. Praca indywidualna i w grupie.</p> <p>Ćwiczenia przedmiotowe . Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej przez siebie) strony ćwiczeniowej.</p> <p>Metoda projektu 1. Nauczyciel przekazuje uczniom instrukcję postępowania przy opracowywaniu projektu, np. w pliku. 2. Uczniowie zostają podzieleni na grupy, które opracowują projekt poprzez edycję</p>
---	--	---

<p>podaje granice czasowe epoki i wydarzenia historyczne; tłumaczy nazwę epoki — epoka, w której uwierzono w rozum, epoka krytycyzmu wobec zjawisk i instytucji; objaśnia pojęcia: oświeceniowy, wolnomyśliciel, oświeceniowy liberynt. wymienia postawy człowieka oświeconego i objaśnia ich znaczenie (krytycyzm, racjonalizm, humanizm, empiryzm, sensualizm, deizm, ateizm). zna nurty epoki oświecenia (klasycyzm, sentymentalizm, rokoko). opowiada o</p>	<p><i>toposu, przedmurze chrześcijaństwa,</i> Nawiązania literackie pisarzy innych epok do utworów epoki baroku. Kontekst opracowania tematu Przybliżenie dzieła barokowego, które zadziwia swoimi ozdobami i przepychem ale jednocześnie przedstawia zagubionego człowieka, nie wierzącego w trwałość życia doczesnego, wierzącego w życie po śmierci.</p> <p>W kręgu kultury oświecenia Rozdział V Oświecenie w Europie Charakterystyka epoki na tle historycznym Europejscy filozofowie oświecenia.</p>	<p>współdzielonego pliku lub folderu. 3. Prezentacja projektów podczas spotkania online w czasie rzeczywistym.</p> <p>Metody aktywizujące – wykorzystanie ich podczas analizy sztuki baroku.</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p> <p>Dyskusja, która odbywa się na spotkaniu w czasie rzeczywistym. 1. Spisywanie wszystkich pomysłów na e-tablicy lub w udostępnionym przez nauczyciela edytorze tekstu. 2. Ocena każdego pomysłu.</p> <p>Metody samodzielnego</p>
---	---	--

<p>encyklopedystach francuskich i ich dziele. wymienia nazwiska europejskich filozofów epoki oświecenia i objaśnia ich poglądy zawarte w powiastkach filozoficznych (John Locke – <i>Rozważania dotyczące rozumu ludzkiego</i>, Wolter – <i>Kandyd</i>); objaśnia, czym charakteryzowała się literatura rokoka;</p> <p>interpretuje etyczną maksymę: za dobro dobrem odpłacać; wskazuje z kim i z jakimi ideami polemizuje autor; ocenia, który z bohaterów jest najbardziej naiwny; objaśnia, w jaki sposób pobyt w stolicy Kandyda zmienia;</p> <p>wskazuje z kim i z jakimi ideami polemizuje autor; ocenia postępowanie bohaterów; wypowiada się na temat zanikania granicy między panem i sługą;</p> <p>wie, że Jean-Jacques Rousseau jest przedstawicielem europejskiego nurtu sentymentalizmu we Francji; objaśnia, w jaki sposób bohater utworu pan Saint-</p>	<p>Powiastki filozoficzne Wolter <i>Kandyd, czyli optymizm</i></p> <p>Denis Diderot <i>Kubuś fatalista i jego pan</i></p> <p>Przedstawiciel francuskiego sentymentalizmu Jean-Jacques Rousseau <i>Nowa Heloiza</i> (fragmenty)</p>	<p>dochodzenia do wiedzy: (problemowa), klasyczna metoda problemowa, metoda przypadków, metoda sytuacyjna, burza mózgów, mikronauczanie, gry dydaktyczne.</p> <p>Praca w grupach. Giełda pomysłów, prezentacja.</p> <p>Metody praktyczne i ćwiczebne w realizacji zadań.</p> <p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych. Praca w grupach – dyskusja na temat oceny postępowania bohatera.</p> <p>Pogadanka heurystyczna. Twórczość uczniów.</p>
--	---	--

<p>Preux wyraża swoje uczucia i zwraca uwagę na środki stylistyczne wykorzystane w liście;</p> <p>tłumaczy, dlaczego <i>czuła dusza</i>, to według zakochanego, <i>złowieszczy upominek nieba</i>;</p> <p>określa, na czym polega krytyka miasta zawarta w liście z Paryża i co zarzuca mieszkańcom miasta Saint-Preux;</p> <p>ocenia postawę Julii, czy ona buntuje się przeciwko swojemu losowi, w czym znajduje pocieszenie;</p> <p>objaśnia, jaki jest stosunek do rozumu i racjonalnych argumentów;</p> <p>charakteryzuje język miłości (słowa powtarzające się w listach, po jakie środki stylistyczne sięgają zakochani);</p> <p>komentuje w kontekście <i>Nowej Heloizy</i> zdanie Rousseau: <i>Odkąd najdalej posunięta nierówność zdławiła naturalne uczucia, za występki i nieszczęścia dzieci odpowiada niegodny despotyzm ojców</i>;</p> <p>ustosunkowuje się do zdania Rousseau, że <i>człowiek jest z natury dobry</i>.</p> <p>ocenia zasadę pedagogiki sentymentalnej głoszącą, że trzeba pielęgnować w człowieku spontaniczność zachowania;</p>		<p>Metoda sytuacyjna</p> <p>1. Nauczyciel przedstawia uczniom pewną złożoną sytuację – poprzez spotkanie online w czasie rzeczywistym lub udostępniony film (link).</p> <p>2. Podczas spotkania online w czasie rzeczywistym uczniowie omawiają rację „za” i „przeciw”. Wyniki dyskusji można spisywać na e-tablicy bądź w udostępnionym widoku edytora tekstu (np. w tabeli).</p> <p>Schematy, opisy, instrukcje.</p> <p>Uczniowie otrzymują od nauczyciela spis reguł i sposobów działania, według których mają postępować (np. w formie kolejnych kroków procedury) w pliku tekstowym (Word, pdf). Podczas realizacji zadania powinno być dostępne forum, na którym uczący się będą mogli w razie niepowodzeń lub wątpliwości uzyskać pomoc nauczyciela.</p>
---	--	---

<p>zna epizody z życia Johanna Wolfganga Goethe; opisuje formę narracyjną powieści i wskazuje konsekwencje jej wyboru; nazywa nadawcę i adresata listów; podaje przyczyny, dla których Werter opuszcza dom; wymienia informacje o Szarlocie, które miał Werter przed bezpośrednim spotkaniem z nią; opisuje okoliczności, w których rodzi się uczucie między Szarlotą a Werterem; dokonuje charakterystyki Szarloty i Alberta; przedstawia kontekst społeczny akcji powieści; śledzi motyw samobójstwa w utworze; wyszukuje w tekście fragmenty, w których bohaterowie wyrażają poglądy znamienne dla epoki oświecenia; przedstawia motywy, którymi bohater kieruje się w działaniu; charakteryzuje i ocenia postępowanie Wertera; uczy się na pamięć fragmentu prozy z danego utworu;</p> <p>określa, kto jest bohaterem wiersza; objaśnia rolę jaką odgrywają w utworze</p>	<p>Najwybitniejszy przedstawiciel niemieckiego klasycyzmu Johann Wolfgang Goethe <i>Cierpienia młodego Wertera</i> (fragmenty)</p> <p>Nawiązania do kultury oświecenia Wisława Szymborska <i>Odkrycie</i></p>	<p>Mapa skojarzeń. Odpowiadam za ciebie. Odpytujący przyjaciel.</p> <p>Dyskusja, która odbywa się na spotkaniu w czasie rzeczywistym. 1. Spisywanie wszystkich pomysłów na e-tablicy lub w udostępnionym przez nauczyciela edytorze tekstu. 2. Ocena każdego pomysłu. Metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy: (problemowa), klasyczna metoda problemowa, metoda przypadków, metoda sytuacyjna, burza mózgów, mikronauczanie, gry dydaktyczne.</p> <p>Projekt badawczy. Podsumowanie w grupach.</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p>
--	---	---

<p>czasowniki: <i>wierzę, twierdę, jestem tego pewna;</i> zastanawia się, jaką cenę może zapłacić ktoś, kto zdecydował zabrać swoje odkrycie do grobu; wyjaśnia puentę utworu;</p> <p>wyjaśnia, jak Czesław Miłosz odczytuje Podróżę Guliwera; ustosunkowuje się do słów poety: <i>Rzecz ludzka nie jest zakończona. Kto dziejów doskonałość uzna, bezbronną śmiercią niechaj skona.</i></p> <p>Praca twórcza ucznia. 1. Pisemny rozwój mowy – streszczenie fragmentu utworu Jonathana Swifta <i>Podróżę Guliwera</i>. 2. Przeczytaj powiastkę filozoficzną Woltera <i>Kandyd</i>- przygotuj argumenty do obrony jednego ze sądów na temat: <i>Czy człowiek powinien być optymistą, pesymistą czy też realistą?</i></p>	<p>Czesław Miłosz <i>Do Jonathana Swifta</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości. Pojęcie i myśl oświecenia. Filozofowie (David Hume, Immanuel Kant, Wolter) i ich poglądy. Francuscy encyklopedyści. Sztuka epoki – rokoko. Nurty epoki oświecenia: klasycyzm, sentymentalizm, rokoko. Europejscy przedstawiciele epoki oświecenia: Daniel Defoe, Jonathan Swift, Johann Wolfgang Goethe, fryderyk Schiller, Laurence Stern. Pojęcia: <i>oświeceniowy, wolnomyśliciel, oświeceniowy liberynt, krytycyzm, racjonalizm, humanizm, empiryzm, deizm, ateizm, sensualizm</i>, Nawiązania literackie pisarzy innych epok do utworów epoki oświecenia.</p>	<p>Podejmowanie samodzielnych przedsięwzięć. Przekład intersemiotyczny.</p> <p>Dyskusja ze świadomym zastosowaniem wyrazów i zwrotów uwydatniających stanowisko dyskutanta.</p> <p>Ćwiczenia przedmiotowe Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej przez siebie) strony ćwiczeniowej.</p> <p>Metoda projektu 1. Nauczyciel przekazuje uczniom instrukcję postępowania przy opracowywaniu projektu, np. w pliku. 2. Uczniowie zostają podzieleni na grupy, które opracowują projekt poprzez edycję współdzielonego pliku lub folderu. 3. Prezentacja projektów podczas spotkania online w</p>
---	--	--

<p>charakteryzuje epokę na tle historii Polski; określa granice chronologiczne epoki oświecenia w Polsce; wymienia wydarzenia kulturalne: powstanie Teatru Narodowego w Warszawie, obiady czwartkowe, rozwój prasy („Monitor”), powstanie klubu politycznego Kuźnicy Kołłątajowskiej. wyszczególnia zmiany w oświacie: powstanie Collegium Nobilium, Szkoły Rycerskiej, Komisji Edukacji Narodowej, Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych, Towarzystwa Przyjaciół Nauk. wymienia działaczy kulturalnych i politycznych (Andrzej i Józef Załuscy, Stanisław Leszczyński, Stanisław Konarski, Stanisław Staszic, Hugo Kołłątaj) oraz ich zasługi dla Polski;</p>	<p>Kontekst opracowania tematu Przybliżenie epoki oświecenia jako wieku rozumu i filozofów oraz ogromnych przemian. Zapoznanie z utworami wybitnych pisarzy europejskich, którzy tworzyli w epoce oświecenia.</p> <p>Rozdział VI Oświecenie w Polsce Geneza polskiego oświecenia</p>	<p>czasie rzeczywistym.</p> <p>Mapa skojarzeń. Odpowiadam za ciebie. Odpytujący przyjaciel.</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów. Podejmowanie samodzielnych przedsięwzięć. Przekład intersemiotyczny.</p> <p>Gra dydaktyczna online Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej przez siebie) gry dydaktycznej online.</p> <p>Metoda sytuacyjna 1. Nauczyciel przedstawia uczniom pewną złożoną sytuację – poprzez spotkanie online w czasie rzeczywistym lub udostępniony film (link). 2. Podczas spotkania online w czasie</p>
--	---	---

<p>opowiada o krytyce sarmackiej przeszłości przez Ursyna Niemcewicza w utworze <i>Powrót posła</i>; określa, w jaki sposób twórcy teatru polskiego włączali się w dzieło reformy państwa (Wojciech Bogusławski, Ursyn Niemcewicz, Franciszek Zabłocki); wyszczególnia zasługi króla Stanisława Augusta jako mecenasa sztuki;</p> <p>zaznacza peryfrazy; wyjaśnia, jaką rolę odgrywają w utworze; zaznacza fragmenty wiersza mówiące, w jaki sposób autor wyraża swój entuzjazm dla mocy ludzkiego rozumu, o jakich nowych wynalazkach i odkryciach wspomina poeta; objaśnia, które z określeń najlepiej charakteryzuje tonację wiersza: <i>patos</i>, <i>powaga</i>, <i>ironia</i>; uzasadnia, że utwór Naruszewicza przynależy do gatunku ody;</p> <p>zna, definicję gatunku literackiego: satyra; określa stosunek autora do <i>chudego literata</i>; opisuje, na czym polegał kontrast między sławą <i>chudego literata</i> a jego sytuacją materialną; wymienia przyczyny</p>	<p>Ojciec polskiego klasycyzmu. Adam Naruszewicz <i>Balon</i></p> <p>Adam Naruszewicz <i>Chudy literat</i></p> <p>Najbardziej wszechstronny twórca polskiego oświecenia Ignacy Krasicki <i>Myszeida</i> (fragmenty)</p>	<p>rzeczywistym uczniowie omawiają rację „za” i „przeciw”. Wyniki dyskusji można spisywać na e-tablicy bądź w udostępnionym widoku edytora tekstu (np. w tabeli).</p> <p>Dyskusja ze świadomym zastosowaniem wyrazów i zwrotów uwydatniających stanowisko dyskutanta.</p> <p>Priorytety uczenia się. Promyczkowe uszeregowanie. Okienko informacyjne</p> <p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych. Prezentacja.</p>
---	---	--

<p>ubóstwa, które bohater sam podaje w utworze;</p> <p>wymienia bohaterów utworu i określa czas i miejsce akcji poematu; opowiada tragiczną treść utworu;</p> <p>uzasadnia, że utwór ten jest poematem alegorycznym; objaśnia styl i język utworu;</p> <p>określa, że <i>Myszeida</i> jest <i>czystą igraszką wesołego dowcipu</i> i uzasadnia swoją wypowiedź;</p> <p>wie, co to jest <i>poemat heroikomiczny</i>;</p> <p>przedstawia charakterystyczne cechy stylu;</p> <p>wskazuje dzieła, do których Krasicki nawiązuje w tym utworze;</p> <p>omawia sposób, dzięki któremu autor osiąga efekt humorystyczny;</p> <p>objaśnia, na czym polega mechanizm tworzenia parodii; określa, co najbardziej zaskakuje w utworze i czemu to służy;</p> <p>omawia istotę gry (zabawy) autora z czytelnikiem;</p> <p>odczytuje utwór jako satyrę i objaśnia, kto i dlaczego jest ośmieszany;</p> <p>wskazuje fragmenty, w których autor jest szczególnie złośliwy;</p> <p>wyszukuje miejsca, w których narrator zwraca się</p>	<p>Ignacy Krasicki <i>Monachomachia czyli Wojna mnichów</i> (fragmenty)</p> <p>Ignacy Krasicki <i>Satyry</i> <i>Pijaństwo</i> <i>Świat zepsuty</i> <i>Do króla</i></p>	<p>Praca w grupach. Giełda pomysłów.</p> <p>Metody waloryzacyjne (eksponujące), impresyjne, ekspresyjne.</p> <p>Praca w grupach. Dyskusja, która odbywa się na spotkaniu w czasie rzeczywistym. 1. Spisywanie wszystkich pomysłów na e-tablicy lub w udostępnionym przez nauczyciela edytorze tekstu. 2. Ocena każdego pomysłu.</p> <p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych.</p> <p>Analiza tekstu literackiego. Praca twórcza uczniów.</p>
--	--	---

<p>bezpośrednio do czytelników i komentuje daną sytuację; omawia budowę satyry; objaśnia, kto się w niej wypowiada i jaki efekt został osiągnięty przez to, że dialogu nie komentuje narrator; przedstawia poglądy bohatera i określa stosunek do nich autora satyry; wskazuje w tekście sygnały ironii i gdzie ją dostrzega; odszukuje w tekście echa racjonalistycznych poglądów autora; nazywa przesłanie tej satyry; określa, jaka ocena moralna zachowania bohaterów wynika z utworu;</p> <p>przedstawia schemat narracyjny przeczytanych bajek; objaśnia, na czym polega klasycystyczny charakter bajek (budowa, konstrukcja zdań, dobór słów); omawia rolę paradoksu w bajkach, wskazuje przykłady; określa cechy bohaterów bajek; wypowiada się na temat, na czym polega alegoryczność kreacji postaci; omawia sposoby uzyskiwania efektu humorystycznego w tych utworach; przedstawia morały</p>	<p>Ignacy Krasicki Bajki <i>Wstęp do bajek</i> <i>Kruk i lis</i> <i>Jagnię i wilcy</i> <i>Ptaszki w klatce</i> <i>Malarze</i></p>	<p>Metoda sytuacyjna 1. Nauczyciel przedstawia uczniom pewną złożoną sytuację – poprzez spotkanie online w czasie rzeczywistym lub udostępniony film (link). 2. Podczas spotkania online w czasie rzeczywistym uczniowie omawiają rację „za” i „przeciw”. Wyniki dyskusji można spisywać na e-tablicy bądź w udostępnionym widoku edytora tekstu (np. w tabeli).</p> <p>Pogadanka heurystyczna. Twórczość uczniów, podejmowanie samodzielnych decyzji</p> <p>Metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy: (problemowa), klasyczna metoda problemowa, metoda przypadków, metoda sytuacyjna, burza mózgów, mikronauczanie, gry dydaktyczne.</p>
---	--	---

<p>wynikające z przeczytanych bajek Krasickiego; określa światopogląd wyrażony w bajkach; objaśnia, na czym polega dydaktyzm bajek; uczy się bajki na pamięć (do wyboru);</p> <p>wie, że jest to pierwsza polska powieść, w której autor wykorzystał próbę połączenia powieści obyczajowej, utopijnej i awanturniczej; objaśnia, od czego mędrzec radzi rozpocząć kształtowanie szczęśliwego społeczeństwa; określa system polityczny wyspy Nipu;</p> <p>charakteryzuje podmiot liryczny; wskazuje adresata wiersza i podmiot opisu; omawia funkcję paralelizmu w budowie kolejnych strof, objaśnia na czym ona polega; wskazuje kontrast i paradoksy w wierszu, objaśnia jaką rolę one odgrywają; interpretuje tytułową tęskność; wskazuje nawiązania do liryki ludowej; określa uczucia wyrażone w wierszu;</p> <p>wypowiada się na temat:</p>	<p>Ignacy Krasicki Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki (fragmenty)</p> <p>Nurt sentymentalny w polskiej poezji Franciszek Karpiński Do Justyny. Tęskność na wiosnę</p>	<p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych. Praca w grupach. Giełda pomysłów, prezentacja.</p> <p>Metody aktywizujące (np. gry dramatyczne, przekład intersemiotyczny, metoda sześciu kapeluszy)</p> <p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych.</p> <p>Dyskusja (tradycyjna, punktowana, panelowa, burza mózgów). Wyjaśnienie. Opis. Opowiadanie. Rozmowa.</p> <p>Pogadanka</p>
--	---	--

<p>dlaczego Karpińskiego nazywamy przedstawicielem polskiego sentymentalizmu i udowodnia swoją wypowiedź; objaśnia, jakie środki stylistyczne wykorzystał autor w pierwszej strofie i dlaczego sięgnął po te właśnie figury poetyckie;</p> <p>określa rolę zdań wykrzyknikowych, zapytań w utworze oraz jaką funkcję pełnią ostatnie wersy wszystkich strof; omawia stosunek sentymentalnego poety do Boga; wypowiada się, czy pieśń zawiera jakieś elementy dydaktyczne; uczy się utworu na pamięć;</p> <p>omawia, do jakich wydarzeń w wierszu nawiązuje autor ; opisuje sposoby, za pomocą których podmiot liryczny wiersza kieruje emocjonalny stosunek czytelnika do podmiotu lirycznego; określa nastrój wiersza; wskazuje elementy typowe dla bajki; omawia cechy humoru w tym utworze; przedstawia logikę i błąd w rozumowaniu wilka; omawia, na czym polega</p>	<p><i>Pieśń o narodzeniu Pańskim</i></p> <p>Nawiązania do kultury oświecenia Konstanty Ildefons Gałczyński <i>Grób Krasickiego</i></p> <p>Zbigniew Herbert <i>Wilk i owieczka</i></p> <p>Teoretyczne wiadomości. Geneza epoki oświecenia w Polsce. Reforma szkolnictwa</p>	<p>heurystyczna.</p> <p>Metody problemowe (w tym np. drzewko decyzyjne, metaplan, hipoteza interpretacyjna)</p> <p>Twórczość uczniów, podejmowanie samodzielnych decyzji</p> <p>Metody asymilacji wiedzy: (podająca) pogadanka, dyskusja, wykład (opis, opowiadanie), praca z książką.</p> <p>Dyskusja (tradycyjna, punktowana, panelowa, burza</p>
---	---	---

<p>ironia w bajce Herberta; opisuje konstrukcję świata przedstawionego w bajce; interpretuje puentę bajki: <i>Nie poświęcajcie się dla moralu;</i></p> <p>Praca twórcza ucznia. 1. Wypracowanie na temat: <i>Jakie idee głoszone w epoce oświecenia uważasz za nadal aktualne i dlaczego?</i> 2. Rozprawka na temat: <i>Dlaczego nazwano Franciszka Karpińskiego poetą serca?</i></p>	<p>(Szkoła Rycerska, Komisja Edukacji Narodowej, Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych, Towarzystwo Przyjaciół Nauk). Działacze kulturalni i polityczni (Andrzej i Józef Załuscy, Stanisław Leszczyński, Stanisław Konarski, Stanisław Staszic, Hugo Kołłątaj) oraz ich zasługi dla Polski. Zasługi króla Stanisława Augusta jako mecenasa sztuki Wydarzenia kulturalne: powstanie Teatru Narodowego w Warszawie, obiady czwartkowe, rozwój prasy („Monitor”), powstanie klubu politycznego Kuźnicy Kołłątajowskiej. Twórcy teatru polskiego włączają się w dzieło reformy państwa (Wojciech Bogusławski, Ursyn Niemcewicz, Franciszek Zabłocki). Twórczość przedstawicieli klasycyzmu w Polsce – Adam Naruszewicz, Ignacy Krasicki, Stanisław Trembecki. Nurt sentymentalny w polskiej poezji - Franciszek Karpiński, Franciszek Dionizy Kniaźnin. Pojęcia: <i>entuzjazm, tonacja wiersza, oda, satyra, palinodia, poemat alegoryczny, poemat</i></p>	<p>mózgów) i debata rozwijają umiejętności retoryczne – prezentowanie własnego stanowiska, przekonywanie do swoich racji, obrona własnych przekonań, ustosunkowywanie się do cudzych poglądów.</p> <p>Schematy, opisy, instrukcje Uczniowie otrzymują od nauczyciela spis reguł i sposobów działania, według których mają postępować (np. w formie kolejnych kroków procedury) w pliku tekstowym (Word, pdf). Podczas realizacji zadania powinno być dostępne forum, na którym uczący się będą mogli w razie niepowodzeń lub wątpliwości uzyskać pomoc nauczyciela.</p> <p>Ćwiczenia przedmiotowe Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej przez siebie) strony ćwiczeniowej.</p>
---	--	--

<p>wie, że <i>Odprawa posłów greckich</i> Jana Kochanowskiego jest pierwszą polską tragedią humanistyczną; określa, na czym polega istota tragedii jako gatunku; w dramatach starożytnych koncepcja tragizmu wiązała się z pojęciem Fatum, uzasadnia, że w utworze</p>	<p><i>heroikomiczny</i>, <i>dydaktyzm bajek</i>, Nawiązania literackie pisarzy innych epok do utworów epoki oświecenia. Kontekst opracowania tematu Rozwój kultury polskiej w epoce oświecenia w opozycji do tradycji sarmackiej i ideologii kontrreformacyjnej pod wpływem filozoficznej i społecznej myśli zachodnioeuropejskiej, której podłożem był racjonalizm i empiryzm. Wiara w rozum i doświadczenie miała doprowadzić do stworzenia idealnego systemu społecznego, sprawiedliwego i wolnego od wszelkich przesądów. Dominacja klasycyzmu i sentymentalizmu w treści utworów pisarzy epoki oświecenia w Polsce.</p> <p>Rozdział VII Opracowanie lektury obowiązkowej (wybranej przez nauczyciela)</p> <p>Jan Kochanowski <i>Odprawa posłów greckich</i></p>	<p>Metoda projektu</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nauczyciel przekazuje uczniom instrukcję postępowania przy opracowywaniu projektu, np. w pliku. 2. Uczniowie zostają podzieleni na grupy, które opracowują projekt poprzez edycję współdzielonego pliku lub folderu. 3. Prezentacja projektów podczas spotkania online w czasie rzeczywistym. <p>Metody aktywizujące poznanie lektur. Wykorzystywanie materiałów multimedialnych.</p> <p>Dyskusja wielokrotna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uczniowie zostają podzieleni na dwie grupy, o odmiennych stanowiskach. 2. Wewnątrz grup
---	--	--

<p>Jana Kochanowskiego jest inaczej; przedstawia konflikt tragiczny, określa, czy jest on tak wyrazisty, jak w tragedii antycznej; zastanawia się, czy analizując <i>Odprawę posłów greckich</i>, można mówić o pojęciu parenezy, podaje argumenty; wskazuje, jaki fragment mitu trojańskiego poeta uczynił osnową dramatu; objaśnia, jak przebiegała rada królewska, wyszukuje elementy, które decydują o jej polskim kolorycie lokalnym (sejm);</p> <p>przedstawia schemat budowy komedii Moliera, ukazuje narastanie napięcia i jego rozładowanie, poszukuje wszystkich komplikacji fabuły i ich rozwiązania, opisuje je dokładnie; zna definicję komizmu, objaśnia, na czym polega śmieszność i opisuje mechanizm wzbudzania w odbiorcy śmiechu; zwraca uwagę na komizm języka, sytuacji i postaci, określa, na czym on polega, znajduje w tekście przykłady; zwraca uwagę na pierwsze wejście każdej postaci, na to, jak ona jest wprowadzona, czy wcześniej się o niej mówi,</p>	<p>Molier <i>Skąpiec</i></p>	<p>przygotowują stosowne argumenty. Poprzez forum grupy, czat, rozmowę online. 3. Cała klasa łączy się na spotkaniu online w czasie rzeczywistym. Grupy przedstawiają swoje argumenty. Metody waloryzacyjne (eksponujące), impresyjne, ekspresyjne.</p> <p>Praca w grupach. Giełda pomysłów, prezentacja.</p> <p>Gra dydaktyczna online Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej przez siebie) gry dydaktycznej online.</p> <p>Wykorzystywanie materiałów multimedialnych.</p>
---	-----------------------------------	--

<p>jak każda z nich siebie przedstawia, czy charakterystyki postaci są stałe, czy też się rozwijają, wskazuje przykłady; określa, jaką rolę w komedii Moliera odgrywa pieniądź, omawia podejście do pieniądza poszczególnych bohaterów, znajduje w tekście odpowiednie wypowiedzi; uzasadnia, jak w dziele Moliera ukazane jest zmaganie dobra ze złem, na czym polega dobro, a na czym zło.</p> <p>Praca twórcza ucznia. 1. Pisze rozprawkę na temat: W kontekście dramatu Jana Kochanowskiego <i>Odprawa posłów greckich</i> rozważ, czy i w jakim stopniu władca ma prawo do prywatności. 2. Rozwój mowy ustnej – Charakterystyka Harpagona na podstawie utworu Moliera <i>Skąpiec</i>.</p>	<p>Teoretyczne wiadomości. Przybliżenie treści i problematyki utworów: Jana Kochanowskiego <i>Odprawa posłów greckich</i> i Moliera <i>Skąpiec</i>. Kontekst opracowania tematu Pogłębienie znajomości rodzaju literackiego - dramatu.</p>	<p>Ćwiczenia przedmiotowe Nauczyciel przesyła uczniom link do gotowej (lub stworzonej przez siebie) strony ćwiczeniowej.</p> <p>Metoda projektu 1. Nauczyciel przekazuje uczniom instrukcję postępowania przy opracowywaniu projektu, np. w pliku. 2. Uczniowie zostają podzieleni na grupy, które opracowują projekt poprzez edycję współdzielonego pliku lub folderu. 3. Prezentacja projektów podczas spotkania online w czasie rzeczywistym.</p>
---	---	--

Literatura przeznaczona dla opanowania pamięciowego

Francesco Petrarca – *Sonet*

Jan Kochanowski – *Fraszki* (dwie fraszki do wyboru)

Jan Kochanowski – *Tren VIII*

Mikołaj Sęp Szarzyński – *Sonet*

William Szekspir – *Hamlet* (fragment – *Monolog Hamleta*)

Johann Wolfgang Goethe – *Cierpienia młodego Wertera* (fragment prozy)

Ignacy Krasicki – *Bajki* (jedna do wyboru)

Franciszek Karpiński – *Pieśń o narodzeniu Pańskim*

Literatura uzupełniająca
(utwory przeznaczone dla samodzielnego czytania przez uczniów)

Giovanni Boccaccio — *Dekameron* (nowele wybrane)
Erazm z Rotterdamu — *Pochwała głupoty* (fragmenty)
Ariosta — *Orland szalony*
Szekspir — *Makbet*
Niccolo Machiavelli — *Księżę* (fragmenty)
Michel de Montaigne — *Próby* (fragmenty)
Torquato Tasso — *Jerozolima wyzwolona* (fragmenty)
Francesco Petrarca — *Sonety do Laury* (wybrane)
Mikołaj Rej — *Krótką rozprawą między trzema osobami, Panem, Wójtem a Plebanem*
Jan Kochanowski — *Treny, Odprawa posłów greckich, Pieśni* (wybrane), *Fraszki* (wybrane)
Piotr Skarga — *Kazania sejmowe* (wybrane)
Szymon Szymonowicz — *Żeńcy*
Andrzej Frycz Modrzewski — *O poprawie Rzeczypospolitej*
Miguel Cervantes — *Don Kichot*
Molier — *Świętoszek*
John Milton — *Raj utracony* (fragmenty)
Jan Andrzej Morsztyn — *Wybór wierszy* (wybrane)
Daniel Naborowski — *Wybór wierszy* (wybrane)
Jan Chryzostom Pasek — *Pamiętniki* (fragmenty)
Wacław Potocki — *Transakcja wojny chocimskiej*
Wolter — *Kandyd*
Jan Jakub Rousseau — *Nowa Heloiza*
Ignacy Krasicki — *Monachomachia, Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki, Bajki*(wybór), *Satyry* (wybór)
Adam Naruszewicz — *Chudy literat*
J.U.Niemcewicz — *Powrót posła*
Franciszek Zabłocki — *Fircyk w zalotach*
Franciszek Karpiński — *Laura i Filon*
Stanisław Staszic — *Przestrogi dla Polski* (fragmenty)
Wojciech Bogusławski — *Krakowiacy i górale* (fragmenty)

Podstawowe wymagania dotyczące wiedzy i umiejętności uczniów 9 klasy

Uczeń/uczennica zna:

- każdą podaną przez program epokę literacką, jej tło historyczne, główne nurty i cechy;
- ważne momenty z biografii pisarzy poznanych epok;
- fabułę, właściwości kompozycji, rodzaj i gatunek poznanych utworów literackich;
- podstawowe cechy pojęć literacki obraz, literatura piękna, humor, satyra;
- głównych i wielkich twórców epok i ich dzieła;
- teksty przeznaczone przez program do opanowania pamięciowego.

Uczeń/uczennica potrafi:

- prawidłowo, biegle czytać głośno literackie, publicystyczne i literacko-krytyczne teksty;
- wyraźnie czytać literackie utwory;
- wypowiadać się ustnie i pisemnie (streszczać) – dokładnie, wyborczo i ściśle – epickie utwory lub ich fragmenty;
- komentować urywki (epizody, sceny) literackiego tekstu z wyrażeniem własnego stosunku do nich;
- analizować utwory zgodnie z proponowanym zadaniem;
- określać poznane utwory pod względem rodzaju literackiego (epika, liryka, dramat);
- określać ideowo-artystyczną rolę elementów fabuły, kompozycji, systemu obrazów literackich i językowych środków artystycznych;
- podkreślać rolę bohatera w ideowej treści utworu i autorskiego stosunku do bohatera;
- uzasadniać swój stosunek do utworu i bohatera;
- brać udział w dialogu podczas omawiania oddzielnego utworu literackiego;
- ułożyć plan własnej ustnej i pisemnej wypowiedzi;
- przygotować wypracowanie, rozprawkę, streszczenie lub referat na literacki temat na podstawie jednego lub kilku źródeł.